БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ
Л II 2968
1996/33

n II 2968

РАД МАТИЦЕ СРПСКЕ

33

НОВИ САД
1996

Г II 2968
БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ
Г II 2968
1996

РАД МАТИЦЕ СРПСКЕ

33

НОВИ САД
1996

МИ ДОЛЕ ПОДПИСАНИ

добровољно се слажемо и установљавамо једно Друштво, као једно тело, које равним, и једним једиким духом за пользу и славу народну дише. I. Повод и намереније. – Начин намереније получити. – Повод к заведенију овоја Друштва јест једина љубов и ревност к општему благу; а намереније јест распространеније књижества и просвештенија народа Србскоі, то јест, да се Књиге Србске рукописне на свет издају и распространавају, и то сад и описад без престанка за свагда.

(4/16. фебруара 1826. године)

ОСНИВАЧИ МАТИЦЕ СРПСКЕ
у Пешти 1826. године

Гаврило Зозиповац, 1798–1856
Јован Демешировић, 1778–1830
Јосиф Миловук, 1793–1850
Пешар Рајић, 1780–1855
Андреја Розмировић, 1798–1835
Борђе Станковић, 1782–1853
др Јован Хаџић, 1799–1869

П II 2968

YU ISSN 0350–042 | UDK 061.229(497.113)(06)

РАД МАТИЦЕ СРПСКЕ

Инв. бр. 156534

БРОЈ 33
ГОДИНА CLXX
ОД ОСНИВАЊА
МАТИЦЕ СРПСКЕ
1996

НОВИ САД

РАД МАТИЦЕ СРПСКЕ
Гласило Матице српске
(излази повремено)

Чланови Уредништтва:
Миро Вуксановић
Милорад Грујић
Драган Станић
Лепосава Шелмић

Уредник
Драган Станић

Секретар Уредништва
Добрила Мартинов

Лектор и коректор
Владимир Шовљански

Технички уредник
Владислав Војнић Хајдук

Уредништво: Матица српска, улица Матице српске 1, Нови Сад
Телефон 28-901 и 420-199 (централа)
Чланови Матице српске добијају *Рад* бесплатно
Компјутерски слог: *Citadella*, Нови Сад

Штампа: Штампарија ИП Матице српске

САДРЖАЈ

Матица српска
Извештај о раду Матице српске у 1996. години 5
Милетић и Матица (Реч на Свечаној седници Матице српске) 68
Обнављање спомен-плоче у Вуковару 73

Библиотека Матице српске
Извештај о раду Библиотеке Матице српске у 1996. години 75

Галерија Матице српске
Извештај о раду Галерије Матице српске у 1996. години 99

Издавачко предузеће Матице српске
Извештај о раду Издавачког предузећа Матице српске у 1996. години 116

Допуна Именика Матице српске 124

In memoriam
Никита Ильич Толстој 125
Братко Крефт 128
Радивој Милин 130
Војислав Ј. Ђурић 133
Митар Пешикан 135
Иван В. Лалић 137
Јудита Шалго 139
Умрли чланови Матице српске 141

МАТИЦА СРПСКА

Извештај о раду Матице српске у 1996. години

Матица српска је напунила 170 година. Матичини управни органи одлучили су да се не организује велика, свечана прослава, јер нас „округла" годишњица очекује кроз пет година. Стога је овај јубилеј обележен радно, уз појачане напоре да се остваре сви важнији циљеви постављени како једногодишњим тако и петогодишњим програмом рада.

Посебни напори уложени су у потпуније представљање јавности резултата Матичиног рада. У том смислу веома смо успешно сарађивали са медијима, посебно са телевизијом, радијом и штампом. Снимљена је веома лепа телевизијска емисија о Матици. Матичини програми су редовно најављивани у новинама, писало се о нашим новим издањима. Исто тако се непосредно наступало по разним градовима у којима се негује српска култура, како у домовини (Београд, Сремски Карловци, Вршац, Крагујевац, Краљево и др.) тако и у иностранству (Будимпешта, Темишвар). Приликом јавних наступа истицани су, дакако, традиција и Матичина прошлост, али је још и више било речи о актуелном раду и данашњем доприносу

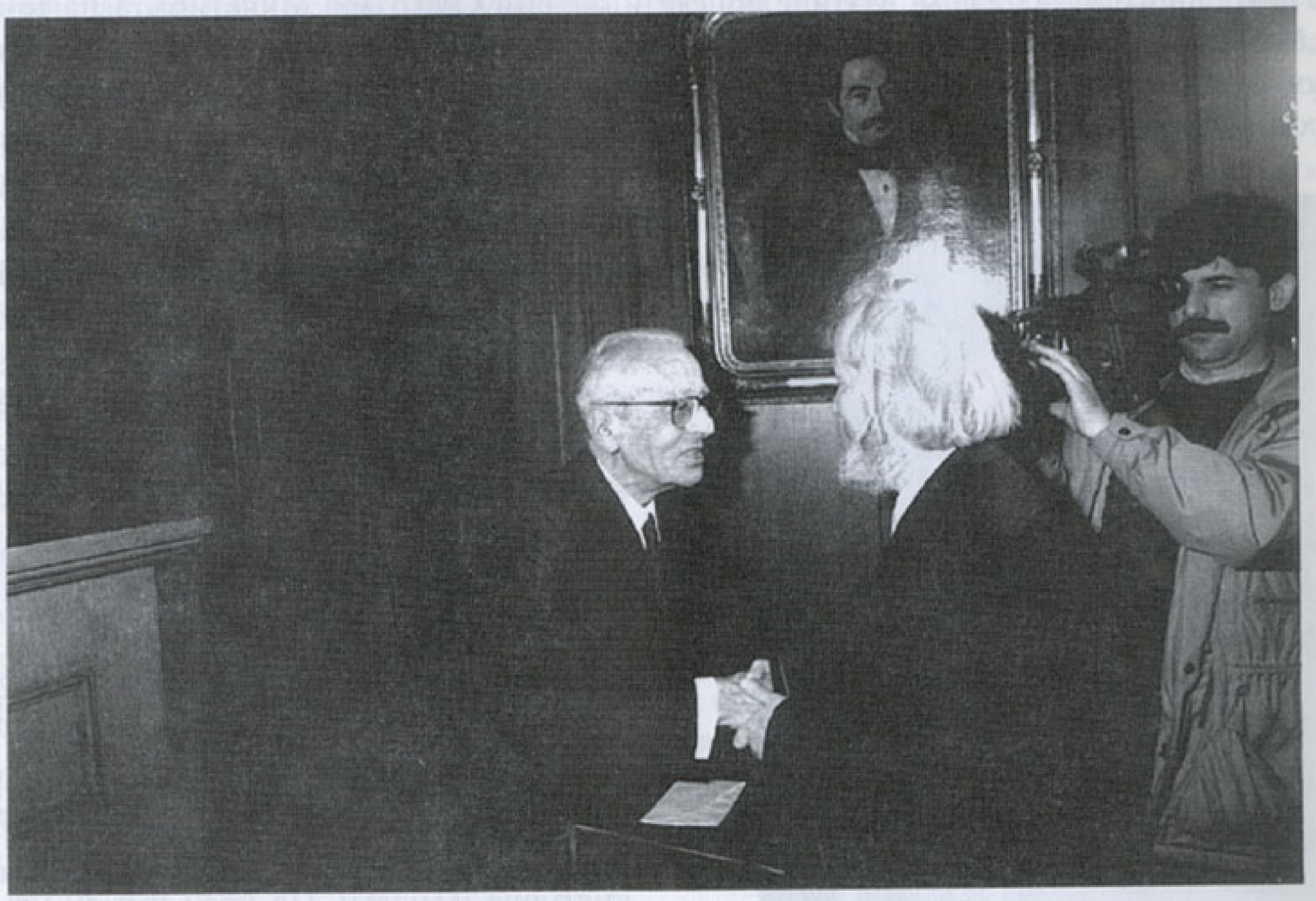

српској науци, књижевности, уметности и култури. На свим местима Матичини представници су наилазили на веома топао пријем и опште уважавање.

Шеснаестог фебруара 1996. године одржана је Свечана седница посвећена 170-годишњици оснивања Матице српске и рођења Светозара Милетића, а на тему „Милетић и Матица" беседио је проф. др Божидар Ковачек. Том приликом је Алеку Вукадиновићу свечано уручена Змајева награда за 1995. годину, а о песнику је говорио академик Љубомир Симовић.

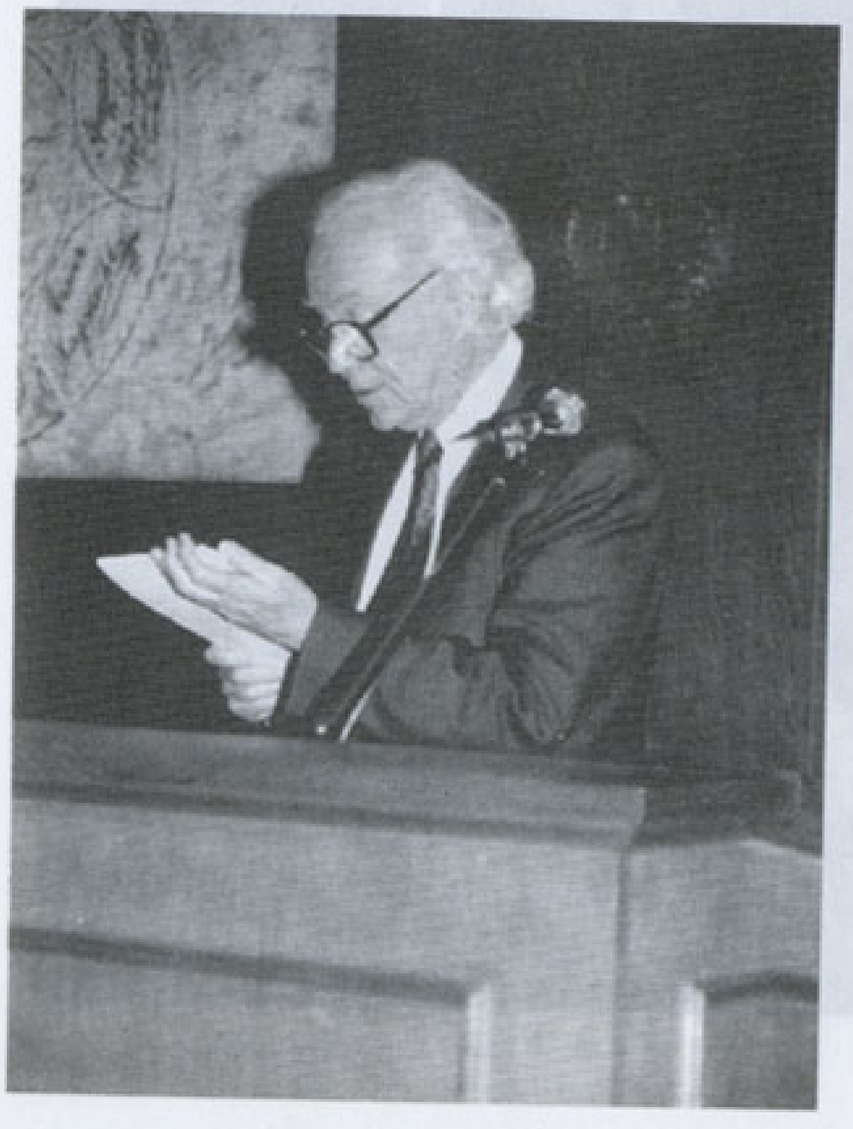

Одржано је и више свечаних и радних програма. На Светосавској свечаности говорио је проф. др Драгиша Живковић поводом 150-годишњице рођења Јована Грчића Миленка, а након тога су студентима књижевности уручене Бранкове награде за 1995. годину. Организован је и међународни скуп посвећен научном делу академика Војислава Ј. Ђурића, а текстови са тог скупа објављени су у *Свескама Матице српске*. И други стручни скупови (*Књижевно наслеђе Српске Крајине, Ново откриће стварности, Четиристо година картезијанске мисли*) показали су се веома успешним и привукли су пажњу научне и културне јавности. По први пут су уру-

чене Пупинове награде Матице српске које се додељују студентима за радове из области којима се бавио и сам Пупин.

Матица српска је, објављивањем монографије проф. др Мирослава Тимотијевића, дала свој прилог обележавању 250-годишњице српске цркве Светог Георгија у Темишвару. На сам дан прославе, о Бурђицу, у Темишвару је промовисана та монографија, као и фототипско издање књиге Алексе Ивића *Историја Срба у Војводини*. Промоцији и прослави присуствовала је већа група Матичиних чланова сарадника, у организацији Матице. У Вуковару је обновљена спомен-плоча посвећена Вуку Стефановићу Караџићу – та је плоча, по сведочењу мештана, рафалима уништена јуна 1991. године.

Иако је дошло до смиривања ситуације на ратом захваћеном подручју и до скидања санкција СР Југославији, општи услови рада Матице српске нису особито побољшани. Основна делатност на којој је Матица изградила свој садашњи углед очуван је, ипак, у пуном обиму. *Летопис Матице српске* је редовно излазио и то по правилу до 15-ог у месецу: 12 његових свезака обухвата преко 1.900 страница разноврсних књижевних прилога. Научни зборници су углавном редовно излазили, а вишегодишња закашњења неких међу њима (*Зборник за славистику, Зборник за ликовну уметност*) надокнађивана су убрзаним појавама часописних двобоја. Појавило се укупно 12 свезака научних зборника са око 2.800 страница. Изашло је, исто тако, 24 књиге посебних издања са преко 6.500 страница, а од тога 14 монографија, 3 зборника радова, 1 фототипско издање и 6 наслова из Библиотеке „Прва књига".

Упркос финансијским потешкоћама интензивно се радило на довршавању неких одраније започетих издавачких подухвата. *Лексикон писаца Југославије*, IV том, након застоја начињеног ради уношења извесних допуна, у целости је припремљен на паусу, па преостаје да се прибаве средства и обави процес штампања. Рад на *Историји Матице српске*, III и IV том, аутори су привели крају, а рукописи су предати на рецензирање. Рукопис једнотомног *Речника српскога језика* налази се у фази редактуре. Довршене су припреме за излажење „гласила за културу усмене и писане речи" *Језик данас*: изабрана је редакција, одређена је концепција и припремљени су текстови за први број. Очекује се, исто тако, скоро довршавање послова око припреме првог броја *Зборника Матице српске за класичне студије* који је најављен још прошле године. Покренута је, уз то, и Библиотека Змајева награда у оквиру које се појавио први зборник радова посвећен Алеку Вукадиновићу.

Матица српска је наставила активну сарадњу са више научних и културних установа. Заједно са САНУ интензивиран је рад на *Српској енциклопедији*, а формирана је заједничка Радна група задужена да размотри питања концепције и организације рада на овом пројекту. Са Руском и Украјинском академијом наука је било контаката, али су ближа сарадња и заједнички рад, нажалост, изостали. Матицу су посетили представници Матице Лужичких Срба из Будишина, као и културног друштва „Тарас Шевченко" из Љвова. У оба случаја исказана је воља за сарадњом. У издавачкој делатности остварена је сарадња са Институтом за књижевност и уметност, Вуковом задужбином, Историјским институтом САНУ, Позоришним музејом Србије, Библиотеком града Београда, издавачким предузећима „Орфелин" и „Желнид" из Београда, Филозофским факултетом, Гимназијом „Јован Јовановић Змај", Покрајинским заводом за заштиту споменика из Новог Сада итд.

У погледу научноистраживачког рада приметне су потешкоће око његовог материјалног обезбеђења. Представници надлежних министарстава искључиво прихватају финансирање капиталних пројеката, тврдећи да за покривање целокупног Матичиног научноистраживачког програма не постоје никакве могућности. Отуда се десило да су капитални пројекти (пре свих *Српски биографски речник*) извођени знатно брже него ранијих година, док је већина осталих пројеката показивала тек благи напредак или сасвим мировала. Такве несразмере представљају објективну потешкоћу са којом се мора рачунати и за коју би се морало потражити неко решење.

На почетку 1996. године заузет је став да се финансијски план за наступајућу годину сачини не према представама о реалном већ о пожељном финансирању. Такав план, с обзиром на опште друштвене услове, није ни могао бити у потпуности остварен. Показатељи кажу да је остварен са 67,9%, при чему је највећи недостатак наступио управо у домену финансирања научноистраживачког рада. Недостаци су у извесној мери надокнађивани уз помоћ донатора и спонзора, али они за сада не показују жељу да финансирају научноистраживачки рад (изузев сасвим одређених пројеката, попут *Историје банкарства у Војводини*, који финансира Војвођанска банка), сматрајући да то мора бити брига државе и одговарајућих министарстава.

Упркос овим потешкоћама, а захваљујући посебним напорима и помоћи министарстава и добротвора, учињено је доста тога на унапређењу Матичиног ентеријера, општих услова рада и техничке опремљености. Колекција слика је, примера ради, обогаћена за три прилога. Два портрета некадашњих Матичиних председника, Миливоја Николајевића и Живана Милисавца, израдио је техником пастела Владимир Богдановић. Портрет светог Саве, копију фреске из Милешеве, представља рад у уљу који је начинио Стерјос Арванитидис. Начињене су дипломе за Пупинову награду, Награду професора Лазара Стојковића и Награду Младен Лесковац, а све их је израдио Слободан Кнежевић. Након више од две деценије обновљен је стилски намештај у свечаном салону и секретаревој канцеларији. Оспособили смо један део подрумског простора за складиштење књига, часописа и зборника, па смо се на тај начин ослободили обавезе узимања магацинског простора под закуп. Набавили смо четири рачунара и тиме одлучно кренули у процес компјутеризације Матице српске.

Сви ови детаљи, а и неки други, непоменути, сведоче да резултата рада има упркос знатним потешкоћама у финансијском обезбеђењу. Током 1996. године, осим редовних дотација Министарства културе и Министарства за науку и технологију Републике Србије, већ утврђене сарадње са Савезним министарством за науку, животну средину и развој, успостављена је и сарадња са Министарством за Србе изван Србије. Неколико крупних спонзора, а пре свих Војвођанска банка, Нафтна индустрија Србије и Прогрес, пружили су Матици помоћ од великог значаја. И помоћ неких мањих и сасвим малих добротвора значајна је као важан морални фактор који се на свој начин уграђује у велику Матичину грађевину.

На истеку године у којој је обележена 170-годишњица постојања, Матици српској је одато још једно признање за ваљано урађен посао. Након непотребног одуговлачења и честих полемичких расправа, Матичин *Правопис српскога језика* је најзад проглашен званичним у Републици Србији; тај проглас ступа на снагу 1. јануара 1997. Тако се на леп начин окончала једна тешка, напорна, али богата година. Пред Матицом се помаља нова година, са новим успесима и тешкоћама, али и са старом обавезом „љубови и ревности к општему благу."

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ
Бр. 462-92-9-94-01
21. октобар 1996. год.
Београд

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО КУЛТУРЕ
Бр. 6-2451/96-01
21. октобар 1996. год.
Београд

МАТИЦА СРПСКА

Полазећи од закључака Владе Републике Србије од 16. фебруара 1994. године и у вези с њима прибављених стручних мишљења Института за српски језик САНУ (26. 5. 1994), Филозофског факултета у Новом Саду (2. 6. 1994), Српске академије наука и уметности, односно Комисије Одељења језика и књижевности САНУ (22. 6. 1994) и Филозофског факултета у Нишу (2. 12. 1994), правописне праксе настале у међувремену, као и закључака Владе Републике Србије од 9. 8. 1996. године, Министарство просвете и Министарство културе Републике Србије обавештавају вас да су се стекли услови да *Правопис српскога језика* Матице српске (1993) замени *Правопис српскохрватскога књижевног језика* двеју матица (важећи од 1960).

С обзиром на то, два министарства сматрају:

1. да образовно-васпитне установе и културне институције при остваривању својих планова и програма треба да примењују нови правопис – *Правопис српскога језика* Матице српске почев од 1. јануара 1997. године;

2. да републички органи управе и други државни органи треба одмах да се упознају с новим правописним решењима како би у своме раду, од 1. јануара 1997. године, почели примењивати – *Правопис српскога језика* Матице српске;

3. да је потребно наставити рад на истраживању и решавању правописне и друге стандардолошке језичке проблематике и остваривати неопходну сарадњу између САНУ, Института за српски језик, Матице српске и катедара (одсека) за језик у Републици, као и одговарајућих институција на целом говорном подручју српског језика, укључујући и евентуалну институционализацију те сарадње, како би се меродавне иновације, односно измене и допуне, у *Правопису српскога језика* и у језику уопште – могле доносити и објављивати, и без помоћи државних органа, када се покаже да су нужне.

Два министарства такође сматрају да организације које обављају издавачку, новинску, радиодифузну и другу информативну делатност, као и друге организације, установе и појединци треба у своме раду, што је пре могуће, да почну примењивати *Правопис српскога језика* Матице српске.

Министарство просвете, у сарадњи с надлежним органима на говорном подручју српског језика, размотриће погодност већ постојећих краћих верзија новог правописа за школску употребу или на други начин решавати питање правописног приручника, односно правописних приручника за школске потребе.

С поштовањем,

МИНИСТАР ПРОСВЕТЕ
проф. др Јагослав Младеновић

МИНИСТАР КУЛТУРЕ
др Гаша Поповић-Перишић

Рад Матичиних органа

УПРАВНИ ОДБОР

У току 1996. године, 11. марта одржана је једна, *Четврта седница* Управног одбора. На седници је усвојен Извештај о раду Матице српске у 1995. години. Констатовано је да је Извештај темељан и добро написан. Затим је на предлог Надзорног одбора Матице српске без примедаба усвојен Завршни рачун Матице српске за 1995. годину. После дискусије у којој су учествовали, проф. др Војислав Марић, академик Чедомир Попов, академик Бошко Петровић, проф. др Томислав Бекић и проф. др Славко Гордић усвојен је и План рада Матице српске за 1996. годину. Извештај о раду Библиотеке Матице српске за 1995. годину прихваћен је уз констатацију да је Библиотека Матице српске у 1995. години радила успешно. Уз исту констатацију прихваћен је и Извештај о раду Галерије Матице српске у 1995. години. Извештај о раду Издавачког предузећа Матице српске у 1995. години прихваћен је уз неколико примедби (једини није достављен са позивом за седницу, и поред прошлогодишњег закључка нису наведени копродукциони партнери, а постављено је и питање издавачке политике).

На овој седници изабрани су и чланови следећих радних тела Матице српске: Уредништво *Летописа Матице српске*: проф. др Славко Гордић, главни и одговорни уредник, Војислав Карановић, Милица Мићић Димовска и Селимир Радуловић; Уредништво *Зборника Матице српске за књижевност и језик*: проф. др Томислав Бекић, главни и одговорни уредник, проф. др Јован Деретић, проф. др Марија Клеут, проф. др Љиљана Суботић, проф. др Иво Тартаља и проф. др Мирон Флашар; Уредништво *Зборника Матице српске за филологију и лингвистику*: академик Павле Ивић, главни и одговорни уредник, академик Милка Ивић, проф. др Јован Јерковић, проф. др Драгољуб Петровић и проф. др Милорад Радовановић; Уредништво *Зборника Матице српске за славистику*: проф др Миодраг Сибиновић, главни и одговорни уредник, проф. др Зоран Божовић, мр Мирјана Бошков, др Јован Делић, проф. др Предраг Пипер, проф. др Мирослав Топић, проф. др Михал Харпањ; Уредништво *Зборника Матице српске за класичне студије*: проф. др Мирон Флашар, главни и одговорни уредник, мр Мирослав Вукелић, проф. др Војислав Јелић, проф. др Ксенија Марицки-Гаћански, проф. др Нинослава Радошевић; Уредништво едиције *Прва књига*: Васа Павковић, главни и одговорни уредник, Зоран Берић, Милован Марчетић, Борђе Писарев и Михајло Пантић; Жири Змајеве награде: проф. др Славко Гордић, Бошко Ивков, проф. др Славко Леовац, академик Љубомир Симовић, председник, и Божидар Тимотијевић; Жири Бранкове награде: мр Сава Дамјанов, председник, др Јован Делић, др Живан Живковић, мр Александар Јерков и мр Зоран Суботички; Уредништво *Зборника Матице српске за друштвене науке*: проф. др Младен Стојанов, главни и одговорни уредник, проф. др Бранислав Бурђев, секретар, проф. др Сава Живанов, проф. др Милош Марјановић, проф. др Милован Митровић, проф. др Милијан Поповић, проф. др Љубинко Пушић, академик Војислав Становчић и проф. др Славко Царић; Уредништво *Зборни-*

ка Матице српске за историју: академик Славко Гавриловић, главни и одговорни уредник, проф. др Никола Гаћеша, академик Василије Крестић, академик Чедомир Попов, академик Сима Ћирковић и др Ранко Кончар; Уредништво *Зборника Матице српске за природне науке*: проф. др Рудолф Кастори, главни и одговорни уредник, проф. др Славка Гајин, секретар, проф. др Слободан Глумац, проф. др Дарко Капор, проф. др Војислав Марић, проф. др Слободан Петровић и проф. др Слободан Ћурчић; Жири Пупинове награде: проф. др Дарко Капор, председник, проф. др Виктор Леви, проф. др Мирјана Марковић, проф. др Мирјана Милорадов, проф. др Радован Попов, проф. др Душан Сурла и проф. др Слободан Царић; Жири Награде професора Лазара Стојковића: проф. др Слободан Глумац, проф. др Рудолф Кастори, проф. др Иван Михаљев, председник, проф. др Имре Молнар, проф. др Милутин Ћировић; Уредништво *Зборника Матице српске за ликовне уметности*: академик Дејан Медаковић, главни и одговорни уредник, мр Лепосава Шелмић, секретар; Уредништво *Зборника Матице српске за сценске уметности и музику*: проф. др Божидар Ковачек, главни и одговорни уредник, др Даница Петровић, заменик главног и одговорног уредника, мр Мирјана Веселиновић, проф. др Каталин Каич, проф. др Петар Марјановић и академик Димитрије Стефановић; Уредништво едиције *Библиографије*: проф. др Предраг Пипер, главни и одговорни уредник, Вида Зеремски, заменик главног и одговорног уредника, Добрило Аранитовић и мр Душица Грбић; Уређивачки одбор *Српског биографског речника*: академик Чедомир Попов, главни уредник, проф. др Томислав Бекић, мр Мирјана Бошков, мр Милица Бујас, др Сава Вуковић, академик Славко Гавриловић, проф. др Никола Гаћеша, проф. др Марија Клеут, проф. др Божидар Ковачек, академик Василије Крестић, проф. др Радош Љушић, проф. др Војислав Марић, Добрила Мартинов, секретар, академик Дејан Медаковић, др Петар Микић, академик Мирослав Пантић, др Душан Попов, др Саво Скоко, академик Никша Стипчевић, др Дарко Танасковић и академик Сима Ћирковић; Редакциони одбор *Српског биографског речника*: мр Милица Бујас, председник, мр Бранко Бешлин, потпредседник, академик Славко Гавриловић, проф. др Никола Гаћеша, мр Мирјана Маринковић, мр Ема Миљковић, Владимир Николић, Александра Јовановић, мр Горана Раичевић и мр Лепосава Шелмић; Секретаријат Темишварског одбора: проф. др Миодраг Јовановић, председник, проф. др Божидар Ковачек, потпредседник, Добрила Јерков, секретар, др Душан Попов, др Нице Франциле, мр Лепосава Шелмић; *Свеске Матице српске* – Уредништво: проф. др Никола Гаћеша, главни и одговорни уредник, проф. др Божидар Ковачек, уредник *Серије књижевности и језика*, проф. др Љубомирка Кркљуш, уредник *Серије друштвених наука*, др Олга Микић, уредник *Серије уметности*, проф. др Олга Гашић, уредник *Серије природних наука*; Уредништво *Серије књижевности и језика*: проф. др Весна Берић, проф. др Јован Јерковић, проф. др Бранко Момчиловић, проф. др Јелка Ређеп; Уредништво *Серије друштвених наука*: проф. др Радмило Достанић, проф. др Драган Коковић, др Јелена Попов; Уредништво *Серије уметности*: др Даница Петровић, мр Мирослав Радоњић; Уредништво *Серије природних наука*: проф. др Војислав Јовановић, проф. др Радован Попов, проф. др Љубинко Старчевић, проф. др Слободанка Стојановић; Одбор Катедре Матице српске: Бошко Ивков, уредник, проф. др Бранислав Бурђев, проф. др Марија Клеут, Добрила Мартинов, Олга Микић, др Даница Петровић, академик Чедомир Попов, проф. др Драгиша Поповић и Владимир Шовљански; Уредништво

Рада Матице српске: мр Драган Станић, главни и одговорни уредник, Миро Вуксановић, Милорад Грујић, мр Лепосава Шелмић, Петар Мишић, секретар.

У расправи о физиономији Матице српске, на основу излагања проф. др Божидара Ковачека, потпредседника Матице српске, своје ставове су изнели: академик Чедомир Попов, проф. др Слободан Глумац, академик Милорад Екмечић, академик Светозар Кољевић, академик Светозар Петровић, проф. др Војислав Марић, академик Василије Крестић, проф. др Славко Царић, проф. др Славко Гордић, академик Војислав Ј. Ђурић, Слободан Бељански и академик Славко Гавриловић, а усвојен је следећи Закључак: „Расправа о физиономији Матице српске још једном ће се водити на Управном одбору, темељно, пажљиво, озбиљно и одговорно, да се Матица не би доводила у незгодну ситуацију. Основа за расправу пре упућивања одборима одељења биће записник са седнице Управног одбора." Предлог академика Бошка Петровића о покретању гласила за неговање српског језика усвојен је и Матица српска ће покренути ново гласило за неговање српског језика. За уредника именован је проф. др Иван Клајн из Београда. Управном одбору Матице српске упућена су два писма: од проф. др Драгољуба Петровића и проф. др Петра Милосављевића. После дискусије у којој су учествовали проф. др Војислав Марић, академик Добрица Ћосић, проф. др Марија Клеут, академик Светозар Петровић, академик Бошко Петровић, проф. др Јован Јерковић и проф. др Божидар Ковачек, констатовано је да има позитивних предлога, проф. др Драгољуба Петровића, а основни је интензивирање рада на лексиколошким пословима у Матици српској. Управни одбор те предлоге прихвата, док тон, извесне оцене и формулације не прихвата. Што се тиче писма проф. др Петра Милосављевића закључено је да му се упути писмо у једној реченици: „Управни одбор Матице српске се са изненађењем и чуђењем упознао са наводима писма и са жаљењем констатује да наводи и оцене у њему не пружају могућност за објективну и озбиљну расправу." После образложења које је дала Добрила Јерков и дискусије у којој су учествовали проф. др Слободан Глумац, проф. др Божидар Ковачек, академик Бошко Петровић, Иван В. Лалић и проф. др Марија Клеут, Управни одбор Матице српске је утврдио следеће износе чланарине: 100,00 динара за редовног члана, годишње, 900,00 динара једном за свагда за редовног члана, 10.000,00 динара за правно лице. Чланарина се може измирити и у ратама. На крају седнице у Матичино чланство примљени су редовни чланови: Зоран Стошић Вранески, сликар из Сомбора, Ђенилиа Палвережан, судија, Зоран Чукић, универзитетски наставник, Јован Рајић, пензионер, Владан Гавриловић, професор историје, Милена Вучетић, професор, Борис Кршев, професор, сви из Новог Сада, Никола Мацура, ученик и Петар Чоловић, ученик из Бечина, Мирче Берар, професор физичке културе из Кикинде, Мирослав Танасковић, лекар, Радомир Д. Петровић, сликар конзерватор, историчар уметности, др Слободан Раичевић, историчар уметности, сви из Београда.

ИЗВРШНИ ОДБОР

У току 1996. године одржано је пет седница Извршног одбора.

Друга седница одржана је 15. јануара. На седници је разматран Предлог Извештаја о раду Матице српске који ће се упутити на разматрање и усвајање Управном одбору Матице српске. Такође је разматран и Предлог Плана рада Матице

српске за 1996. годину, који ће се исто упутити Управном одбору на усвајање. Предложени су кандидати за сва радна тела Матице српске осим за Уредништво *Темишварског зборника*. Управном одбору, писмо са предлозима о организацији послова у Матици српској упутио је проф. др Драгољуб Петровић. Писмо је примљено к знању и упућено Управном одбору на разматрање.

Трећа седница одржана је 19. фебруара. На седници је усвојен Завршни рачун Матице српске за 1996. годину са сугестијама Надзорног одбора и упућен Управном одбору на усвајање. Разматран је Финансијски план Матице српске за 1996. годину и упућен Управном одбору на усвајање. Затим је заказана Четврта седница Управног одбора са следећим Дневним редом: Усвајање Записника са Треће седнице; Усвајање Извештаја о раду Матице српске у 1995. години; Усвајање Завршног рачуна Матице српске за 1995. годину; Усвајање Плана рада Матице српске за 1996. годину; Усвајање Финансијског плана Матице српске за 1996. годину; Избор нових радних тела Матице српске; Предлог за оснивање новог гласила Матице српске; Писма Управном одбору; Утврђивање износа чланарине Матице српске и Избор нових редовних чланова Матице српске. Седница ја заказана за 4. март. Затим је на предлог академика Никше Стипчевића извршена измена у ценовнику за обављање лексикографско-библиографских послова. У складу са повећањем ауторских хонорара у Лексикографско-биобиблиографском одељењу закључено је да се размотри могућност да се остали ауторски хонорари уједначе и ускладе а да се нови ценовник користи у складу са приливом средстава у Матицу српску. Под текућим питањима академик Бошко Петровић и академик Чедомир Попов обавестили су чланове Извршног одбора о посети коју су учинили проф. др Слободану Унковићу и сусретима које су том приликом имали. Такође су информисали о посети Мирка Марјановића Матици српској. Закључак је да су разговори били врло једноставни и практични и да могу допринети побољшању Матичине финансијске ситуације. Затим је академик Бошко Петровић рекао да су Светосавска беседа и Свечана седница прошле врло пристојно и да је ТВ емисија о Матици српској врло добра, што данас делује импресивно. Међутим, закључено је да средства информисања нису посветила Матици српској довољно пажње а било је и нетачних информација. То се нарочито односи на „Политику". Секретар Матице српске Драган Станић прочитао је писмо проф. др Михаила Ђурића у коме се проф. Ђурић захваљује на избору за члана Одбора Одељења за друштвене науке и моли да буде изостављен. После изнетих мишљења неколико чланова Извршног одбора закључено је да став проф. др Михаила Ђурића треба прихватити без коментара.

Четврта седница одржана је 25. јуна. После усвајања Записника са претходне седнице разматрано је решење Републичке агенције за процену вредности капитала о поништењу одлуке о организовању Издавачког предузећа Матице српске као деоничког друштва у мешовитој својини. После дуже дискусије у којој су учествовали проф. др Слободан Глумац, Слободан Бељански, проф. др Славко Царић, мр Мирослав Ранков, академик Никша Стипчевић, Томислав Милић и Милорад Грујић закључено је да Матица српска пред надлежним Привредним судом у Београду покрене управни спор против Решења Републичке агенције за процену вредности капитала о поништењу одлуке о организовању Издавачког предузећа Матице српске као деоничког друштва. У овом спору, на основу договора, Матицу српску ће заступати адвокати Лазар Хаџић, Слободан Бељански и Томислав Милић. Затим

је секретар Матице српске обавестио чланове Извршног одбора о проблему смештајног простора за књиге, рекавши да су књиге које су биле смештене у зграду у Радничкој улици бр. 16 избачене на улицу и пренете на отпад. Срећом, посебним напором књиге су спашене и привремено смештене на сигурно, али проблем простора за њихово складиштење је остао. На основу извештаја секретара Матице српске о проблемима простора за смештај Матичиних књига закључено је да у току летњег периода треба оспособити подрумске просторије зграде Матице српске у улици Матице српске бр. 1 и обезбедити полице за смештај издања Матице српске. Извршни одбор је примио к знању и информацију о проблемима везаним за зграду инж. Лазара Стојковића и констатовао да је потребно покренути поступак за исељење Општинског завода за заштиту споменика културе који од почетка 1996. ништа не плаћа за коришћење те зграде. Пошто је секретар Матице српске ишао на годишњи одмор Извршни одбор је на основу Статута Матице српске донео одлуку да секретара у одсуству замењује проф. др Слободан Глумац, потпредседник Матице српске. Мр Драган Станић обавестио је Извршни одбор да је на седници Одбора Одељења за друштвене науке за руководиоца пројекта *Историја банкарства у Војводини* одређен проф. др Никола Гаћеша. На седници је расходован стари фотокопир апарат.

Пета седница одржана је 23. септембра. На седници је разматран предлог за управника Библиотеке Матице српске и управника Галерије Матице српске. На основу похвалних речи одлучено је да се Управном одбору Матице српске предложи да се и за наредни период од четири године за управника Библиотеке Матице српске именује Миро Вуксановић а за управника Галерије Матице српске мр Лепосава Шелмић, досадашњи успешни управници ових Матичиних институција. Затим је разматрано питање хонорара у Матици српској и одлучено да се хонорари у Лексикографско-биобиблиографском одељењу врате на претходни ниво, односно ускладе са другим хонорарима, сви сем оног за писање јединица за *Српски биографски речник*. На овој седници разматран је и предлог о издавању публикација Матице српске на енглеском језику. Закључено је да се публикације Матице српске могу издавати на енглеском језику али се за сваки појединачни случај мора доносити посебна одлука на Извршном одбору.

Шеста седница одржана је 26. новембра. На седници су разматрани предлози за чланове управних и надзорних одбора Библиотеке Матице српске и Галерије Матице српске и Управном одбору предложиће се следећи чланови за Управни одбор Библиотеке Матице српске: проф. др Божидар Ковачек, председник, мр Драган Станић, мр Мирослав Ранков, мр Душица Грбић и Борђе Виловски, чланови; за Надзорни одбор: Дејан Живанац, председник, Петар Мишић и Радован Мићић, чланови; за Управни одбор Галерије Матице српске: проф. др Миодраг Јовановић, председник, мр Слободан Милеуснић, мр Драган Станић, Драгојла Живанов и Добрила Јерков, чланови; за Надзорни одбор: др Мирослав Тимотијевић, председник, Милан Петровић и Драган Матић, чланови. Затим је реизабран Жири Награде Младен Лесковац у следећем саставу: академик Мирослав Пантић, председник, проф. др Мирослав Егерић, академик Зоран Константиновић, академик Славко Леовац и академик Никша Стипчевић, чланови. За Уредништво гласила Матице српске *Језик данас* именовани су: проф. др Иван Клајн, главни и одговорни уредник, проф. др Радојица Јовићевић, проф. др Мато Пижурица, мр Милосав Тешић

чланови и проф. др Милорад Радовановић, секретар. Због дугог одсуства за новог члана Уредништва *Зборника Матице српске за књижевност и језик*, уместо проф. др Љиљане Суботић изабран је др Миливој Ненин. На предлог Одбора Одељења за књижевност и језик именован је Уређивачки одбор *Библиотеке Змајева награда* у саставу: проф. др Славко Гордић и Иван Негришорац. После дискусије у којој су учествовали академик Чедомир Попов, мр Драган Станић, академик Бошко Петровић, проф. др Божидар Ковачек, проф. др Бранислав Бурбев, Миро Вуксановић, проф. др Слободан Глумац и академик Никша Стипчевић усвојен је Издавачки план Матице српске за 1997. годину. Затим је разматрана оставка секретара Одељења за природне науке и Извршни одбор је са жаљењем и уважавањем прихватио аргументацију оставке проф. др Дарка Капора, и предложио Управном одбору Матице српске да размотри предложену оставку али само на место секретара Одељења за природне науке. Проф. др Дарко Капор ће функцију секретара Одељења за природне науке Матице српске обављати до избора новог. Проф. др Марија Клеут обавестила је присутне о званичном признању *Правописа српскога језика* Матице српске. После дуже дискусије закључено је да Одељење за књижевност и језик упути писмо оним адресама којима је писао и проф. Симић. Писмо ће потписати секретар Одељења за књижевност и језик проф. др Марија Клеут, иза које ће стајати цела Матица српска. Затим су именоване комисије за попис ситног инвентара и књига и донета је одлука о расходовању аутомобила „рено 19". Под тачком 12 усвојен је предлог академика Дејана Медаковића да се предложена збирка текстова поч. академика Војислава Ј. Ђурића објави као самостална тематска студија. Уз дискусију присутних о пројекту *Историја банкарства у Војводини* Извршни одбор је већином гласова усвојио следећи закључак: У начелу Извршни одбор Матице српске прихвата да се ради пројекат *Историја банкарства у Војводини* и да уговори за 1996. годину остану како су и предложени, а проф. др Никола Гаћеша се обавезује да све потребне корекције писмено достави. За наредне године истраживања сачиниће се нови уговор са Војвођанском банком а у духу основног уговора и ставова Економског одбора Матице српске. Исплату истраживачима из Војвођанске банке вршити након постигнутог договора са банком.

НАДЗОРНИ ОДБОР

Током 1996. године Надзорни одбор је одржао једну седницу.

Друга седница одржана је 16. фебруара. На седници су разматрани Извештај о раду и Завршни рачун Матице српске за 1995. годину, и препоручено је Управном одбору Матице српске да их усвоји. Затим је разматран Програм рада и Финансијски план Матице српске за 1996. годину. После краће дискусије Надзорни одбор је одлучио да предложи Управном одбору Матице српске да прихвати предложена документа.

ЕКОНОМСКИ ОДБОР

У 1996. години одржане су две седнице Економског одбора.

Друга седница одржана је 30. маја. На седници су разматрани проблеми спонзорства и донаторства у Матици српској и констатовано је да је потребно уложити

велики напор да се придобију спонзорска средства. Међутим, препоручено је да Матица српска треба да припреми конкретне пројекте и да на тај начин заинтересује могуће финансијере. На седници је разматрано и Решење Републичке агенције за процену вредности капитала о трансформацији Издавачког предузећа Матице српске у деоничко друштво у мешовитој својини. Економски одбор је констатовао да је Матица српска дужна да штити своје интересе и спровођење и поштовање својих одлука.

Трећа седница је одржана 25. новембра. На седници је разматрано утврђивање предлога начелних ставова у вези са пројектима који се предлажу Матици српској, а нису финансирани од одговарајућих министарстава. Закључено је да сви предложени научни пројекти, без обзира на начин финансирања морају да прођу важећу процедуру верификације научних пројеката у Матици српској, затим да пројекат какав је *Историја банкарства у Војводини* и сличне пројекте Матица српска треба да прихвати, ако процени да их може урадити квалитетно. Код пројеката који се прихватају и из финансијског интереса потребно је да се издваја најмање 30% за Матицу српску. За квалитет рада на пројекту одговара одговарајуће одељење Матице српске и руководилац пројекта. Још је закључено да се финансирање оваквих пројеката обавља кроз опрезно аконтирање, а у начелу се финансирају материјални трошкови и ауторски хонорари када су рецензије позитивне. На седници су разматрани и интереси Матице српске у вези са својинском трансформацијом Издавачког предузећа Матице српске и набавком штампарије. Констатовано је да се мора очувати 51% средстава Матице српске у својинској трансформацији. Што се тиче унапређивања спонзорства констатовано је да је потребно стимулисати све иницијативе. О томе шта треба предузимати у вези са спонзорисањем закључено је да о томе у Матици српској одлучују председник Економског одбора, проф. др Слободан Глумац, мр Драган Станић и Економски одбор. Закључено је да у Економском одбору Матице српске треба да буду спонзори који финансирају делатност Матице српске и да је за спонзоре потребно направити дипломе или смислити друге видове почасти.

СТАТУТАРНА КОМИСИЈА

У току 1996. године одржана је једна седница Статутарне комисије.

Прва седница је одржана 22. марта. На седници је конституисана Статутарна комисија у следећем саставу: Слободан Бељански, председник, Борђе Вебер, потпредседник, Добрила Јерков, секретар, Миро Вуксановић, Марија Дондур, проф. др Божидар Ковачек, Томислав Милић, мр Драган Станић, проф. др Радивој Степанов, Лазар Хаџић, мр Лепосава Шелмић и Станко Шушњар, чланови. Затим је констатовано да је задатак Статутарне комисије да буде стручно и саветодавно тело Управног одбора Матице српске и да води рачуна о садржају, стилу и структури Статута Матице српске који треба да буде узорно дело рада једне овакве институције. Задатак Статутарне комисије је да и друге акте Матице српске уобличи на начин који приличи њеном угледу а такође да указује на промене прописа који се односе на Матичин рад и рад њених установа. Затим је расправљано о задужбинама Матице српске и нормативној обнови њиховог рада и констатовано да је то проблем који није јасно регулисан важећим законским прописима. Такође је констатовано да су

статути Библиотеке Матице српске и Галерије Матице српске усклађени са Законом о јавним службама. Несагласност постоји у начину именовања управника и управних и надзорних одбора Библиотеке и Галерије. Међутим, постоји прећутни договор са Министарством културе о решењу овог проблема. Министарство је дало сагласност на неодређено време за именовање управника, управних и надзорних одбора а Матица српска сваке четири године врши именовања у складу са својим прописима.

Одељење за књижевност и језик

На основу планова и програма рада за 1996. годину, Одељење за књижевност и језик посветило је посебну пажњу континуираном излажењу *Летописа Матице српске* и зборника, истраживачким пројектима, посебним издањима, организацији научних скупова и другим активностима из области књижевности и језика.

Одбор Одељења је у 1996. години одржао две седнице (21. фебруара и 6. новембра), на којима је усвојио План рада Одељења и Издавачки план, подржао иницијативу за покретање нове публикације за неговање језика *Језик данас* и дао предлог за чланове Уредништва, дао предлог за чланове Жирија Награде Младен Лесковац, Уређивачког одбора *Библиотеке Змајева награда*, и разматрао о осталим текућим питањима. На седници одржаној 6. новембра формирана је радна група за праћење и примену *Правописа Матице српске* који ће, по одлуци Министарства, од 1. јануара 1997. године бити у званичној употреби. У склопу Одбора одељења радила је језичка секција која је одржала две седнице (3. јула и 19. августа) на којима је расправљано о концепцији вишетомног *Речника српскога књижевног језика* као и о предлогу да се организује саветовање на тему *Речник српскохрватскога књижевног језика* и после њега.

Одбор одељења радио је у следећем саставу: др Марија Клеут, секретар, др Јанош Бањаи, др Томислав Бекић, мр Мирјана Бошков, др Гордана Вуковић, др Славко Гордић, др Даринка Гортан-Премк, др Јасмина Грковић-Мејџор, Милорад Грујић, мр Јован Делић, др Мирослав Егерић, др Драгиша Живковић, др Душан Иванић, академик Милка Ивић, академик Павле Ивић, Бошко Ивков, Гојко Јањушевић, др Јован Јерковић, мр Мирјана Јоцић, Тања Крагујевић, академик Светозар Кољевић, Иван В. Лалић, др Славко Леовац, др Слободан Ж. Марковић, др Миодраг Матицки, академик Живан Милисавац, др Александар Младеновић, др Ксенија Марицки-Гаћански, Милица Мићић-Димовска, др Миливој Ненин, мр Васа Павковић, др Новица Петковић, др Драгољуб Петровић, др Мато Пижурица, др Милорад Радовановић, др Јелка Ређеп, др Миодраг Сибиновић, академик Љубомир Симовић, др Љиљана Суботић, мр Милосав Тешић, др Драго Ћупић, др Мирон Флашар, др Михал Харпањ, Јудита Шалго, Флорика Штефан.

Послове Одељења је између седница координирао секретаријат који је састављен од руководилаца пројеката и главних уредника.

Издавачка делатност

ЛЕТОПИС МАТИЦЕ СРПСКЕ

Уредништво *Летописа* се и у 1996. години, следећи традицију овог гласила и у складу са садашњом програмском оријентацијом, старало да сарадњом са најистакнутијим нашим књижевницима, научницима и посленицима јавног и културног живота очува ниво рубрика часописа у погледу вредности и актуелности. Тако,

између осталих, у рубрици „Поезија и проза" објављују Матија Бећковић, Александар Тишма, Иван В. Лалић, Павле Угринов, Живојин Павловић, Алек Вукадиновић, у „Акцентима" Никша Стипчевић, Милорад Екмечић, Андреј Митровић, а у „Огледима" Драгиша Живковић, Светозар Кољевић, Марко Недић, Часлав Борђевић, Јован Делић. Међу ауторима рубрика „Вибрације" и „Наслеђе" су и Живан Милисавац, Миодраг Матицки, Душан Иванић, Стеван Тонтић, Мирјана Д. Стефановић. О књигама из новије продукције, у рубрици „Критика", пишу Тања Крагујевић, Душица Потић, Бранко Поповић, Миодраг Радовић, Иван Негришорац, Васа Павковић, Саша Радојчић, Ненад Шапоња. У савремене књижевне токове и књижевну традицију других култура читаоцима је увид омогућен преводима из стране књижевности (Шејмус Хини, Мишел Дегуи, Ернест Хемингвеј, Маргерит Јурсенар, Виктор Шкловски, Ролан Барт, Ханс-Георг Гадамер, Мацуо Башо, Хоригуши Даигаку, Карло Гизалберти, Јоханес Вајденхајм, Беб Фијк, Ив Ваде, Мишел Фуко). У рубрици „Разговор" представљени су Драган Великић, Ежен Јонеско, Милан Ненадић. У сарадњи са Катедром Матице српске одржан је и у јунској свесци *Летописа* објављен разговор на тему „Ново откриће стварности". Од предвиђених тематских блокова *Летопис* је донео и критичко-интерпретативне текстове Милослава Шутића, Радивоја Микића, Милосава Тешића, Саше Радојчића и Славка Гордића о лауреату Змајеве награде Матице српске Алеку Вукадиновићу, као и скупину текстова о Меши Селимовићу.

Уредништво *Летописа* је и ове године, поново уз помоћ Катедре Матице српске, настојало на упознавању културне јавности са нашим часописом, и шире са

ГРАДИНА

додељује

Повељу

Јеремија Живановић

за најбољи часопис у 1996. години

Летопису Матице српске

из Новог Сада

Покровитељ награде је
Скупштина града Ниша

Председник жирија
Чедомир Мирковић

У Нишу
5.03.1997.

Директор Градине
Гордана Јовановић

активностима Матице српске. У ту сврху уприличене су промоције *Летописа* у Београду, Новом Саду, Сремским Карловцима, Радојеву крај Српске Црње, Вршцу, Крагујевцу, Краљеву и Будимпешти.

Крајем године у Матицу је стигло обавештење да је *Летопис* први добитник новоустаљене награде за најбољи књижевни часопис у Србији, Црној Гори и Републици Српској, коју под именом „Јеремија Живановић" додељује нишка „Градина".

Летопис је изашао у дванаест свезака (књиге 457. и 458; фебруарско-мартовска и јулско-августовска свеска као двоброји), у укупном обиму од 123 штампарска табака.

Уредништво је радило у саставу: др Славко Гордић, главни и одговорни уредник, Војислав Карановић, Милица Мићић Димовска и Селимир Радуловић. Секретар Уредништва била је Милица Вртунски, лектори Милица Вртунски и Гојко Јањушевић, коректори Душко Вртунски и Владимир Шовљански, технички уредник Владислав Војнић Хајдук. Слог и прелом радио је Младен Мозетић, „Графичар" Нови Сад, а *Летопис* је штампан у штампарији „Графоофсет" у Сремској Каменици.

ЗБОРНИЦИ

Зборник Матице српске за књижевност и језик. – Уредништво је радило у саставу: др Томислав Бекић, главни и одговорни уредник, др Јован Деретић, др Марија Клеут, др Љиљана Суботић, секретар, др Иво Тартаља, др Мирон Флашар.

Децембра 1996. године из штампе је изашла XLIII књига свеска 1 у обиму 17,45 а.т.

У штампи је XLIII књига свеска 2-3 (радови са научног скупа *Књижевно наслеђе Српске Крајине*).

Зборник Матице српске за филологију и лингвистику. – Уредништво је радило у саставу: академик Павле Ивић, главни и одговорни уредник, академик Милка Ивић, др Јован Јерковић, др Александар Младеновић, секретар, др Драгољуб Петровић, др Милорад Радовановић.

Октобра 1996. године из штампе је изашла XXXVIII књига свеска 2, у обиму 27,31 а.т.

У штампи је XXXIX књига свеска 1, закључена на седници Уредништва 27. јуна 1996. године.

Зборник Матице српске за славистику. – Уредништво *Зборника Матице српске за славистику* је радило у саставу: др Миодраг Сибиновић, главни и одговорни уредник, др Зоран Божовић, мр Мирјана Бошков, др Јован Делић, секретар, др Предраг Пипер, мр Мирослав Топић, др Михал Харпањ.

Уредништво је на својој седници 23. фебруара 1996. закључило двоброје 48-49 за 1995. годину и 50-51 за 1996. годину. Оба двоброја су у штампи.

Зборник Матице српске за класичне студије. – Уредништво овог зборника није предало ниједну свеску. Чланови Уредништва су: др Мирон Флашар, главни и одговорни уредник, мр Мирослав Вукелић, др Војислав Јелић, др Ксенија Марицки-Гаћански, др Нинослава Радошевић.

У 1996. години за научне часописе лекторске послове обављали су др Александар Младеновић, др Марија Клеут, коректорске Вера Василић, технички уредник је био Владислав Војнић Хајдук, технички секретар Јулкица Букић, а преводе резимеа радили су др Александар Музалевски и мр Владислава Гордић.

ЕДИЦИЈА „ПРВА КЊИГА”

У 1996. години Уредништво едиције „Прва књига” је радило у саставу: Васа Павковић, главни и одговорни уредник, Зоран Берић, Милован Марчетић, Борђе Писарев, Михајло Пантић.

Октобра 1996. из штампе је изашло шест књига ове едиције, које чине коло за 1996. годину:

191. Наташа Жижовић, *Кожа* (песме)
192. Тамара Јецић, *Priče o Kayi* (приче)
193. Срђан Протић, *Углавном о женама* (приче)
194. Набор Деволац, *Даљински самоуправљач* (приче)
195. Мирјана Новаковић, *Дунавски апокрифи* (новеле)
196. Горан Лабудовић Шарло, *Размишљам* (песме)

Ликовну опрему за цело коло дао је Владимир Милић, коректорске послове обавила је Јулкица Букић а техничко уређивање Владимир Војнић Хајдук.

17. децембра 1996. године одржана је промоција едиције „Прва књига”, коло за 1996. годину, на којој су говорили: Васа Павковић, књижевни критичар Гојко Божовић и аутори.

ЕДИЦИЈА „СТУДИЈЕ О СРБИМА”

Уређивачки одбор едиције „Студије о Србима” у 1996. години радио је у саставу: академик Павле Ивић, главни и одговорни уредник, Милош Јевтић, др Јован Јерковић, Срећко Јовановић. Едицију објављује Матица српска заједно са Вуковом задужбином и „Орфелином”.

Почетком 1996. године из штампе је изашла књига Казимјежа Фелешка *Значења и синтакса српскохрватског генитива* у преводу др Гордане Јовановић, у обиму од 164 стране. Извршни издавач ове едиције је „Орфелин”, а књига је штампана у тиражу од 1000 примерака. Књига није промовисана.

ПОСЕБНА ИЗДАЊА

У 1996. години из штампе су изашле следеће књиге:

Петар Момировић, *Стари српски записи и натписи из Војводине*, III део, обима 393 стране. Матица српска је ову књигу објавила заједно са Покрајинским заводом за заштиту споменика културе Војводине. Рецензенти књиге су академик Славко Гавриловић и др Љиљана Суботић. Уређивачки одбор: академик Славко Гавриловић, др Јован Јерковић, Бранка Кулић, др Мато Пижурица, др Љиљана Суботић. Коректорске послове на овој књизи обавиле су мр Душица Грбић и мр Катица Шкорић, а технички уредник био је Владислав Војнић Хајдук. Тираж књиге је 1000 примерака.

Павел Јозеф Шафарик – живот и дело, зборник радова са научног скупа у Матици српској, Филозофском факултету и Гимназији „Јован Јовановић Змај” 23–24. новембра 1995. године, у обиму од 241 странице. Уредници и редактори зборника били су Мирјана Д. Стефановић и Михал Харпањ.

Током 1996. године прилив рукописа посебних издања био је знатно смањен, што је делом последица успоренијег рада на научноистраживачким пројектима у Матици српској и шире, а вероватно и последица општег смањења могућности за публиковање.

ПРОМОЦИЈЕ

24. јуна 1996. године одржана је промоција књига др Мирке Зоговић *Марино и дубровачка књижевност* и др Жељка Бурића *Преображаји Д'Анунцијевог витализма*. О књигама су говорили академик Мирослав Пантић, академик Никша Стипчевић, проф. др Александар Јовановић и аутори.

1. априла 1996. године у великој сали Матице српске одржана је промоција књига из едиције „Библиотека усмене књижевности”: др Зоја Карановић, *Народне приче у „Даници”*, др Марија Клеут, *Народне песме у српским рукописним песмaрицама 18. и 19. века*, и др Снежана Самарџија, *Народне приповетке у Летопису Матице српске*. О књигама су говорили академик Никша Стипчевић, др Божидар Ковачек, др Миодраг Матицки, др Марија Клеут и др Зоја Карановић.

26. децембра 1996. године одржана је промоција књиге *Павел Јозеф Шафарик – живот и дело* (Зборник радова са скупа у Матици српској, Филозофском факултету и Гимназији „Јован Јовановић Змај" у Новом Саду, одржаног 23–24. новембра 1995). О књизи су говорили проф. др Јован Јерковић, проф. др Душан Иванић и проф. др Михал Харпањ.

Научноистраживачка делатност

РЕЧНИЦИ САВРЕМЕНОГ СРПСКОХРВАТСКОГ КЊИЖЕВНОГ ЈЕЗИКА

(руководилац пројекта проф. др Мато Пижурица)

У току 1996. године рађени су:

Речник савременог српског језика – једнотомни (носилац теме др Егон Фекете). Током године Виолета Бабић, редактор и технички уредник, радила је на припреми текста за штампу (уједначавање текста, редиговање и техничка редакција), а напоредо је вршено уношење текста у компјутер. Посао иде спорије него што се очекивало тако да ће довршетак речника изискивати више времена него што је планирано.

Речник српскохрватског књижевног језика – шестотомни (носилац теме др Јован Јерковић). Наставило се са уношењем нове грађе у компјутер (654 речи из дневних и недељних листова и 50 речи из *Ефемериса*, IV) као и допуном грађе из савремене српске књижевности у Румунији (960 речи).

ДИЈАЛЕКАТСКИ РЕЧНИК ВОЈВОДИНЕ
(руководилац пројекта проф. др Драгољуб Петровић)

У 1996. години оформљена је јединствена картотека у коју је ушла сва досад прикупљена дијалекатска грађа. Њу сачињавају веће или мање збирке лексике (укупно око 100.000 картица) из шездесетак војвођанских места. У току је ексцерпирање грађе из књиге Павла Ивића, Жарка Бошњаковића и Гордане Драгин *Банатски говори шумадијско-војвођанског дијалекта*, књ. I, Увод и фонетизам, Српски дијалектолошки зборник, XL, Београд, 1994, одакле је исписано око 7.000 картица. Од обимног материјала из Сомбора уобличено је близу 6.000 картица, које ће проћи још једну селекцију. Такође, започета је и обрада тонских записа из Бачинаца, што ће представљати нови, драгоцен прилог Речнику.

На овом пројекту тренутно су ангажована три хонорарна сарадника.

РЕЧНИК СЛАВЕНОСРПСКОГ ЈЕЗИКА
(руководилац пројекта проф. др Александар Младеновић)

На *Славеносрпском речнику* у протеклом периоду мање се радило због тешкоћа око финансирања и ангажовања сарадника. У овом периоду издвајана је нова грађа за овај речник, претежно из прве половине XIX века. Нешто од те грађе је снимљено чим су обезбеђена средства за ту сврху (*Наука о српском стихотворенију*. Списана од др Јована Суботића. У Будиму 1845, стр. XII+152; Василије Булић, *Земљеописанија всеопштеї части I*, Будим, 1824, стр. 24+224; Василије Булић, *Наставленија числителна*, Беч, 1836, стр. 87; Василије Булић, *Наставленија числителна*, Нови Сад, 1840, стр. 87).

Надамо се да ћемо ускоро почети са ексцерпцијом језичке грађе из тих књига.

НАРОДНА УМЕТНОСТ НА ТЛУ ВОЈВОДИНЕ – СИНХРОНИЈА И ДИЈАХРОНИЈА
(руководилац пројекта др Миодраг Матицки)

У оквиру овог пројекта у 1996. години настављен је рад на две теме:

а) *Библиотека усмене књижевности* (носилац теме др Миодраг Матицки)

б) *Народна уметност* (носилац теме проф. др Марија Клеут)

Библиотека усмене књижевности. – У сарадњи са Институтом за књижевност и уметност у Београду током 1996. године настављен је рад на изучавању и припремању за штампу најзначајнијих збирки народних умотворина. У оквиру ове теме наставља се припремање књига: *Бошњићева збирка народних песама из XIX века* (академик Мирослав Пантић и др Миодраг Матицки); *Народне песме у периодици прве половине XIX века* (Милорад Радевић и др Миодраг Матицки); *Народне приповетке у „Вили"* (проф. др Нада Милошевић-Борђевић); *Народна књижевност у „Јавору"* (проф. др Марија Клеут); *Народне песме из „Босанске виле"* (Лука Шекара). У завршној фази припреме за штампу су следеће књиге: *Народне песме у „Матици"* (др Зоја Карановић) и *Народна књижевност у „Шумадинки" и „Шумадинчету" Љубомира Ненадовића* (Милорад Радевић и др Миодраг Матицки).

Народна умешносш. – У 1996. години у оквиру ове теме настављено је истраживање и изучавање појединих манифестација у прошлости и у садашњости (сватовске песме, бећарци...)

УПОРЕДНА ПРОУЧАВАЊА КЊИЖЕВНОСТИ И КУЛТУРЕ
(руководилац пројекта проф. др Мирон Флашар)

У оквиру овог пројекта постоје три теме:

а) *Аншичка и срйска књижевносш* – упоредна и типолошка истраживања (носилац теме проф. др Мирон Флашар)

б) *Срйски хроноїрафи* (носилац теме мр Мирјана Бошков)

в) *Проза Данила Киша у јуїословенском и евройском конШексШу* (носилац теме мр Јован Делић)

а) *Аншичка и срйска књижевносш* – У раду на теми су учествовала три сарадника, и то: др Мирон Флашар, др Ксенија Марицки-Гаћански и др Војислав Јелић. Њихов непосредни задатак била је обрада следећих предмета испитивања: Лаза Костић о хомерском епу и грчком миту; Лукреције и античка атомистика у српској књижевности и култури; Античка реторика у „Руководству" Аврама Мразовића и у списима Борђа Малетића.

Резултати који су до сада произишли из ових испитивања делом су већ предати у штампу – у виду чланака и студија које ће бити објављене у нашој научној периодици.

б) *Срйски хроноїрафи* – За ову тему нису обезбеђена никаква средства тако да је рад на њој замрзнут.

Научни скуйови

Књижевно наслеђе Срйске Крајине. – 21–22. марта 1996. године у Матици српској одржан је научни скуп *Књижевно наслеђе Срйске Крајине*. Организациони одбор скупа: Душан Иванић, председник, Славко Гордић, Драган Станић, Јулкица Букић, секретар.

У штампи је зборник радова са овога скупа (као *Зборник МаШице срйске за књижевносш и језик*, XLIII књига свеске 2, 3 за 1995. годину) у обиму од 31,94 а.т.

Међународна сарадња

Русија. – Настављени су индивидуални контакти са сарадницима Института за славистику и балканистику Руске академије наука у Москви али заједнички скуп није реализован због финансијских тешкоћа које су имале и једна и друга страна.

Словачка. – Сарадња са Матицом словачком је замрла али се јављају наговештаји да ће бити настављена.

Наїраде

Змајева наїрада МаШице срйске. – На Свечаној седници Матице српске 16. фебруара 1996. године додељена је традиционална Змајева награда Матице српске

за 1995. годину Алеку Вукадиновићу поводом збирке песама *Тамни там и Беле басме* у издању Нолита из Београда, а за целокупно поетско дело.

О поезији Алека Вукадиновића говорио је академик Љубомир Симовић, а глумци Гордана Бурбевић-Димић и Предраг Момчиловић читали су стихове из књиге награђеног песника.

Жири Змајеве награде је радио у саставу: др Славко Гордић, Бошко Ивков, др Славко Леовац, академик Љубомир Симовић, председник, Божидар Тимотијевић.

Округли сто посвећен добитнику Змајеве награде Матице српске за 1995. годину Алеку Вукадиновићу одржан је 14. јуна 1996. године. Учествовали су: проф. др Славко Гордић, проф. др Мирослав Егерић, проф. др Радивоје Микић, Саша Радојчић, мр Милосав Тешић, др Милослав Шутић.

У 1996. години из штампе је изашао зборник посвећен добитнику Змајеве награде Матице српске за 1995. годину *Поезија Алека Вукадиновића* (Библиотека Змајева награда). Зборник садржи беседе изречене приликом доделе награде, саопштења са округлог стола посвећеног добитнику награде, грађу за библиографију, као и основне информације о награди. Уредници зборника: др Славко Гордић и Иван Негришорац).

Бранкова награда Матице српске. – Жири за доделу Бранкове награде Матице српске радио је у саставу: мр Сава Дамјанов, председник, мр Јован Делић, др Живан Живковић, мр Александар Јерков, мр Зоран Суботички, и одлучио је да се додели:

Прва награда – Марији Вукосављевић, студенту Филолошког факултета из Београда, за рад *Тасов, Дантеов и Милтонов ђаво*;

Друга награда – Зорици Чеперковић, студенту Филолошког факултета из Београда, за рад *Еуфонија у песништву Станислава Винавера*;

Трећа награда – Владимиру Васиљеву, студенту Филолошког факултета из Београда, за рад *Софоклово трагично умеће и Аристотелова теорија трагедије*; Павлу Ботићу, студенту Филозофског факултета из Новог Сада, за рад *Читање и граница читљивости у песми „Усамљени гробови" В. Илића осветљени упоредним контекстом.*

Награде су уручене 26. јануара 1996. године у салону Матице српске. Награђене је поздравио и награде им уручио потпредседник Матице српске проф. др Божидар Ковачек, а о награђенима је говорио члан жирија мр Александар Јерков. Награђени су прочитали одломке из својих радова.

НОВИ МАТИЧИН ПРАВОПИС

ПОТРЕБА ВРЕМЕНА

Два су основна начела здраве правописне политике, на први поглед противречна: конзервативност и усавршавање.

Сви ћемо се лако сложити да је не само грешка него и грех ломити без праве потребе навике људи, стечене уосталом не неком њиховом кривицом, него прихваћене у школи. Тражити од сваког човека да се одучи од наученог и да се приучи нечем другом, што никад неће моћи у потпуности савладати сигуран је начин да се у публику унесе несигурност и збрка, а поткопава се и сам углед правописа као својеврсног законика у области писања.

С друге стране, с пролажењем времена понеке новине постају неопходне. С напретком науке и технике у друштвену средину улазе нови појмови и с њима нове речи да се они означе. Појачани контакти широм планете стално нас засипају именима, личним и географским, која треба некако написати и некако изговорити. И све се то мора нормирати, јер ако за исти појам постоје два назива, или се исто име пише на два начина, многима неће бити јасно да ли су то два појма или један те исти појам, односно да ли се ради о истој личности, или о неком другом. Такве проблеме ваља решавати како наилазе, а с времена на време ваља дати синтезу усвојених решења у новој верзији правописа. То је, у временима бурних промена у животу, можда и главни разлог који чини неопходним повремено издавање нових верзија правописа.

Овом се разлогу придружује један други, такође озбиљан. Поједина затечена решења могу се показати као лоше нађена. Догађа се да понешто пракса не прихвати. А кад брег неће Мухамеду, потребно је да Мухамед приђе брегу. Можда ће временом и неко решење, добро одабрано у тренутку када је донесено, доћи у сукоб с новим тенденцијама па ће га требати мењати. У свим таквим случајевима измена постојећих правила неће оптеретити публику неким великим мукама око прилагођавања.

Могуће је, дакле, помирити два основна начела правописне политике. Правопис треба иновирати, и то у дужим временским размацима, и у нове верзије уносити пре свега допуне, а измене само у мери неопходности.

Нови Матичин правопис поникао је управо из такве констелације и дошао је да одговори на захтеве времена. Богат допунама, а штедљив у корекцијама, он на најбољи начин спаја традицију и иновацију. Уз то се он одазива потреби растерећења од српскохрватског дублетизма. Правопис српскохрватског језика из 1960, који су заједнички издале Матица српска и Матица хрватска, био је заједнички и по наслову и по садржају. Где год постоје разлике између облика обичних у Србији и у Хрватској, равноправно су наведене обе форме. У садашњим приликама то је излишно и нови правопис је укинуо то двојство. Тако се он и у том погледу одазвао потреби времена, императиву историје.

(Реч на представљању новог Матичиног правописа у Културно-просветној заједници Србије 20. новембра 1996).

Павле Ивић

Одељење за друштвене науке

Током 1996. године Одбор Одељења за друштвене науке Матице српске радио је у следећем саставу: др Мила Босић, др Олга Брукнер, др Лазар Вркатић, акад. Славко Гавриловић, др Исидор Граорац, др Велика Даутова Рушевљан, проф. Даница Димитријевић, др Бранислав Бурђев, секретар Одељења, др Родољуб Етински, др Олга Зиројевић, др Александар Касаш, др Саша Кицошев, др Драган Коковић, др Љубомирка Кркљуш, др Ненад Лемајић, др Милош Марјановић, др Петар Милошевић, мр Ема Миљковић, др Милован Митровић, др Милијан Поповић, др Младен Стојанов, др Никола Тасић, дописни члан САНУ, др Милан Трипковић, акад. Сима Ћирковић, др Бранко Ћупурдија, др Небојша Царић, др Милан Узелац и др Љубинко Пушић. Одбор Одељења се у минулој години састао три пута и то 19. марта, 21. јуна и 29. октобра.

У уводу извештаја о раду Одељења за друштвене науке Матице српске за 1996. годину потребно је поменути да су унутар Одељења основане две секције: за историју и археологију и секција за право и филозофију. Научноистраживачки рад се одвијао у оквиру десет пројеката, а одржана су и два научна скупа, традиционални сусрет руралних социолога и округли сто поводом 400-годишњице рођења Декарта. Резултати истраживања публиковани су у два *Зборника за друштвене науке* и у *Зборнику за историју*, а у оквиру посебних издања објављено је и промовисано пет монографија. За обављање научноистраживачког рада сарадницима Одељења исплаћено је укупно око двадесет дневница.

Издавачка делатност

ЗБОРНИЦИ

Зборник Матице српске за друштвене науке. – Одбор Одељења је на седници одржаној 28. новембра 1995. године предложио ново Уредништво *Зборника* за наредне четири године, у саставу: проф. др Бранислав С. Бурђев, проф. др Сава Живанов, проф. др Милош Марјановић (секретар), проф. др Милован Митровић, проф. др Милијан Поповић, проф. др Љубинко Пушић, акад. Војислав Становчић, проф. др Младен Стојанов (главни и одговорни уредник), проф. др Славко Царић. На седници Управног одбора одржаној 11. марта 1996. године овај предлог је прихваћен.

Марта 1996. године из штампе је изашла 97. свеска *Зборника* за 1994. годину у обиму од 25,00 ауторских табака. Две прве студије у овој свесци посвећене су стопедесетогодишњици доношења *Српског грађанског законика* и улози Јована Хаџића као законописца.

Маја 1996. године предата је у штампу 98. свеска *Зборника* за 1995. годину. Док пишемо овај извештај (јануар 1997. године) *Зборник* је изашао из штампе у обиму од 18,00 ауторских табака.

На седници Уредништва 24. јуна 1996. године закључена је 99. свеска *Зборника* за 1995. годину и то тако да су радови прецизирани, али су рукописи дефинитивно припремљени за штампање стизали у Одељење сукцесивно до 14. октобра 1996. године. *Зборник* је предат у штампу 11. новембра 1996. године.

Уредништво је на седници 24. јуна 1996. године покренуло и састављање јубиларне 100. свеске *Зборника* за 1996. годину. Уредништво *Зборника* се определило да 100. свеску *Зборника* обележи објављивањем радова једног броја наших најугледнијих интелектуалаца.

На седници Уредништва 28. октобра 1996. године утврђено је да сви најављени рукописи за јубиларну 100. свеску *Зборника* за 1996. годину још нису достављени, те се време закључивања ове свеске мора продужити.

У току 1996. године лекторске и коректорске послове на *Зборнику* радила је Вера Василић, преводилачке проф. др Предраг Новаков, а послове техничког уредника Владислав Војнић Хајдук.

Зборник Матице српске за историју. – Бригу о *Зборнику Матице српске за историју* у току 1996. године водило је Уредништво у саставу: акад. Славко Гавриловић (главни и одговорни уредник), проф. др Никола Гаћеша, акад. Василије Крестић, проф. др Ранко Кончар, акад. Чедомир Попов, акад. Сима Ћирковић. На седници Одбора Одељења за друштвене науке Матице српске 28. новембра 1995. године предложено је да следеће четири године Уредништво ради у непромењеном саставу. На седници Управног одбора 11. марта 1996. године овај предлог је прихваћен.

Крајем марта 1996. године из штампе је изашла 51. свеска *Зборника* за 1995. годину, у обиму од 29,00 ауторских табака. У њој је, као што је уобичајено за сваких десет бројева, штампан и *Садржај по писцима Зборника Матице српске за историју*, св. 41-50.

Почетком децембра 1996. године из штампе је изашла 52. свеска *Зборника* за 1995. годину у обиму од 28,00 ауторских табака.

Уредништво је 19. септембра 1996. године предало у штампу 53. свеску *Зборника* за 1995. годину. Уредништво је прихватило предлог да од овог броја и прилози (раније само студије) имају кратак резиме на страном језику. *Зборник Матице српске за историју* је од овог броја усаглашен са међународним библиотечким кодексима, односно по УДК систему: резиме на страном језику, сажетак, кључне речи, а сваки прилог има и свој УДК број препознатљив за све међународне библиотекарске класификације.

Уредништво *Зборника* је на седници 16. маја 1996. године закључило 54. свеску *Зборника* за 1996. годину.

У току 1996. године лекторске послове на *Зборнику* радио је проф. Владимир Отовић, коректорске Вера Василић, преводилачке проф. др Томислав Бекић и проф. др Предраг Новаков, а послове техничког уредника Владислав Војнић Хајдук.

ПОСЕБНА ИЗДАЊА

Фебруара 1996. године из штампе је изашла књига *Епидемије колере у другој половини XIX века и почетком XX века*, др Славка Јовина. Рецензенти књиге су: акад. Славко Гавриловић и проф. др Вера Гавриловић. Главни и одговорни уредник

књиге је проф. др Младен Стојанов. Лекторске и коректорске послове радила је Вера Василић, а послове техничког уредника Владислав Војнић Хајдук. Министарство за науку и технологију Републике Србије учествовало је у финансирању ове књиге.

Марта 1996. године из штампе је изашла књига *Радови из аграрне историје и демографије*, проф. др Николе Гаћеше. Рецензенти књиге су: акад. Чедомир Попов и проф. др Младен Стојанов. Главни и одговорни уредник књиге је проф. др Младен Стојанов. Лекторске послове радио је проф. Миленко Фундурула, а коректорске Душко Вртунски. У финансирању ове књиге учествовало је Министарство за науку и технологију Републике Србије.

Из штампе је априла 1996. године изашла књига *Натошевићеви непознати списи*, проф. др Радмила Достанића. Рецензенти књиге су: проф. др Славко Кркљуш и проф. др Љубица Аџиган. Уредник књиге је проф. др Младен Стојанов. Лекторске и коректорске послове радила је Вера Василић а техничко уређење Владислав Војнић Хајдук. У финансирању штампања ове књиге учествовало је Министарство за науку и технологију Републике Србије.

Октобра 1996. године из штампе је изашла књига *Почеци спорта на тлу Војводине*, др Бранка Мркића. Рецензенти су: проф. др Драган Коковић, др Душан Попов и Милан Вранић. Главни и одговорни уредник је проф. др Бранислав С. Бурђев. Лекторске послове обавио је проф. Миленко Фундурула, коректорске Вера Василић, а техничко уређивање Владислав Војнић Хајдук. Министарство за науку и технологију Републике Србије учествовало је у финансирању штампања ове књиге.

У штампи су књиге: *Број становника Војводине*, проф. др Слободана Бурчића (рецензенти су: проф. др Небојша Царић и проф. др Бранислав С. Бурђев); *Тради-*

ционална исхрана Срба у Срему, Љиљане Радуловачки (рецензенти: проф. др Ружица Петровић и проф. др Сребрица Кнежевић). Обе књиге су крајем јануара 1997. године изашле из штампе.

У Одељењу се припремају за штампу рукописи: *Српско село, књига I (Увод у социологију села)*, проф. др Милована Митровића; *Упутства за истраживања и проучавања села*, проф. др Младена Стојанова; *Сава Текелија и српска мисао*, Вере Милосављевић; *Историја Сирмијума*, др Петра Милошевића; *Споменица грађанима Сремских Карловаца жртвама немачке агресије и усташког терора и геноцида од 1941. до 1944. године*, уредник др Коста Поповић.

ПРОМОЦИЈЕ

У оквиру Одељења Матице српске за друштвене науке у току 1996. године промовисане су књиге:

1. *Ношња Панчева и околине*, др Мирјане Малуцков (26. марта 1996. године). О књизи су говорили проф. др Бурђица Петровић, проф. др Драгослав Антонијевић, дописни члан САНУ и др Мирјана Малуцков.

2. *Фрушка гора у античко доба*, др Петра Петровића, др Милене Душанић-Милин, др Олге Брукнер, др Велике Даутове-Рушевљан (28. маја 1996. године). О књизи су говорили: проф. др Никола Тасић, дописни члан САНУ и др Петар Петровић.

3. *Епидемије колере у Војводини у другој половини XIX века и почетком XX века*, др Славка Јовина (3. јуна 1996. године). О књизи су говорили: акад. Славко Гавриловић, др Славко Јовин и проф. др Бранислав С. Бурђев.

4. *Радови из аграрне историје и демографије*, проф. др Николе Л. Гаћеше (21. јуна 1996. године). О књизи су говорили: акад. Чедомир Попов, проф. др Младен Стојанов и проф. др Никола Гаћеша.

Научноистраживачка делатности

НАСЕЉА И СТАНОВНИШТВО ВОЈВОДИНЕ
(руководилац пројекта проф. др Милош Марјановић)

Дугогодишњи пројекат овог Одељења, *Насеља и становништво Војводине* и у овом извештајном периоду задржао је карактер мултидисциплинарности, али са повећаним бројем тема и истраживача. У проучавању прошлости и садашњости насеља и становништва Војводине пројекат својим истраживањима обједињује археолошка, историјска, социолошка, етнолошка, антрополошка и демографска сазнања која се односе на цео простор, односно поједина подручја или насеља Војводине.

Самосталне истраживачке теме и њихови носиоци у 1996. години су били: 1) *Средњовековна насеља и становништво у Крашовској области* (југословенски део) – акад. Сима Ћирковић; 2) *Сеоска насеља и становништво – социолошки аспекти* – проф. др Милован Митровић; 3) *Градска насеља и становништво Војводине* – проф. др Љубинко Пушић; 4) *Културни обрасци сеоско-градског становништва Војводине* – проф. др Драган Коковић; 5) *Делинквенција градске и сеоске омладине у Војводини* – проф. др Мило Бошковић; 6) *Стање и перспективе ревитализације села Војводине* – проф. др Крстан Малешевић; 7) *Компаративна социолошка студија о четири војвођанска села* – проф. др Милош Марјановић; 8) *Село Гај – етнолошка монографија* – проф. др Никола Павковић; 9) *Северна Бачка – етнолошке студије* – проф. др Бранко Ћупурдија; 10) *Шајкашка – етнолошке студије* – Бранислава Идвореан; 11) *Антрополошка истраживања Шајкашке у последњих сто година* – проф. др Живојин Гавриловић.

На свим темама у 1996. години извршена је теоријско-методолошка елаборација, прикупљена је а делимично је и обрађена релевантна научна грађа. Резултати завршених истраживања објављени су у зборницима Матице српске и засебним социолошким и демографским монографским студијама: *Српско село*, аутора проф. др Милована Митровића и *Број становника Војводине*, аутора проф. др Слободана Ћурчића.

ИСТОРИЈА МАТИЦЕ СРПСКЕ
(руководилац пројекта академик Живан Милисавац)

У 1996. години акад. Живан Милисавац завршио је за историју српске културе и историју Матице српске значајно дело – трећи том *Историје Матице српске*, који обухвата период 1880–1918. године. И рукопис четвртог тома ове значајне књиге, аутора др Душана Попова за период 1918–1941. готов је. Оба рукописа су на рецензирању.

АРХЕОЛОШКО-ИСТОРИЈСКА СЛИКА ФРУШКЕ ГОРЕ
(руководилац пројекта др Никола Тасић, дописни члан САНУ)

Недовољна финансијска средства у 1996. години нису омогућила колективни рад на монографији *Фрушка гора у праисторији*, мада су аутори објавили неколико мањих прилога и чланака из те области. Припремљен је рукопис књиге о хумкама у Српском Подунављу (аутора др Николе Тасића) и објавиће га Огранак САНУ у Новом Саду.

Резултати истраживања праисторијских налазишта и култура са подручја Фрушке горе укомпоновани су у неке шире студије као *Јужнопанонска зона и Подунавље у раном бронзаном добу* (аутора др Николе Тасића). Затим ту су и два прилога др Драгана Поповића објављена у *Сунчаном сату* бр. 6 и *Зборнику Матице српске за историју* бр. 52/96.

Сарадници на пројекту који се баве античком археологијом имали су задовољство да им 1996. године изађе прва књига *Фрушка гора у античко доба*. Уз пригодне промоције ова књига је отишла у свет, а сарадници раде на прикупљању грађе за следећу књигу.

СРЕМСКА ЖУПАНИЈА У СРЕДЊЕМ ВЕКУ
(руководилац пројекта академик Сима Ћирковић)

У току 1996. године рад на овом пројекту одвијао се по неколико колосека. Сарадници су ширили круг извора, прегледајући мање збирке средњовековних докумената. Од већих су две недавно објављене свеске (III и IV) *Дипломатара Жичи мундовог времена*. Такође, у протеклој години укључен је и археолошки материјал о времену сеоба и заузимања земље. У истраживачком раду посебна пажња је била посвећена ономе делу Сремске жупаније у коме се налази манастир Фенек и његова добра па је на основу археолошких ископавања и обрађеног материјала припремљена студија о почецима Фенека у којој су осим археолошког материјала коришћени и подаци о средњовековним насељима и повеља о породици Дмитра Потерчића, могућег ктитора манастира. Истраживачки рад на пројекту проширен је и изворним материјалом из турског времена.

ИСТОРИЈА ВОЈНЕ ГРАНИЦЕ XVI–XIX ВЕКА
(руководилац пројекта академик Славко Гавриловић)

У 1996. години истраживачки рад на овом дугогодишњем значајном пројекту Матице српске одвијао се према раније утврђеном програму, а са циљем да се осветле сви релевантни фактори војне, политичке, културно-школске, економско-социјалне и демографске историје овога подручја са посебним освртом на утицај укупних прилика на Србе у Војној граници и презентирањем свих података о Србима официрима и њиховом учешћу у аустро-турским ратовима и ратовима Аустрије по Европи у периоду од XVI–XIX века.

У овом извештајном периоду резултате својих истраживања публиковао је акад. Славко Гавриловић у неколиким научним зборницима: *Миграције Срба у Хрватску и Славонију од краја 15. до средине 19. века* – Зборник радова „Српски

народ ван граница СР Југославије", Београд 1996; *Насељавање Срба у северну Хрватску, Славонију и западни Срем – Зборник Матице српске за историју*, св. 52; *Прилози из војно-граничарске тематике – Сунчани сат*, Сремска Митровица, св. бр. 6; *Стара Пазова – словачко-српско насеље у Сремској Војној граници 18–19. века*, *Двестапедесет година Словака у Војводини*, Београд 1996; *Миграције, демографија и насељавање у Републику Српску Крајину* – Зборник радова, Книн–Београд, 1996; *Историјски преглед Војне Крајине* – Зборник радова, Книн–Београд 1996; *Проблем унијаћења и кроатизације Срба* – Зборник радова, Книн–Београд 1996. Остали сарадници на пројекту наставили су своја истраживања и то: проф. др Никола Гаћеша на тему *Истраживања реликата Војне Крајине у 19. и 20. веку са аспекта аграрно-социјалних односа*; проф. др Љубомирка Кркљуш на тему *Правно-социјална проблематика кроз историју Војне границе;* др Војин Дабић на тему *Популациона, верска и економско-социјална питања из историје Горње Крајине*, одбранио је докторску дисертацију; мр Мирко Митровић на тему *Проучавање Банатске Војне границе у 18. и 19. веку* и проф. др Томислав Бекић на тему *Списи Сигфрида Капера о Војној граници средином 19. века.*

СРПСКИ НАРОДНИ ПОКРЕТ У ВОЈВОДИНИ (1848–1849)
(руководилац пројекта академик Славко Гавриловић)

Овај пројекат Одељења за друштвене науке Матице српске ради се у сарадњи са Одељењем историјских наука САНУ. У току 1996. године, као прве године рада на овом пројекту, анализирана су методолошка и хеуристичка питања а приступило се и публиковању резултата досадашњих истраживања. Академик Чедомир Попов одржао је беседу о Револуцији 1848–1849. у њеним европским оквирима и месту Српског народног покрета у четрдесетосмашким догађањима. Акад. Василије Крестић прикупио је грађу за књигу *Штампата о Српском народном покрету 1848–1849.* Акад. Милорад Екмечић радио је на редиговању и припреми за штампу студија из периода 1848–1849. у Европи и код Срба у Кнежевини Србији, Босни и Хабзбуршкој монархији. Проф. др Божидар Ковачак прикупљао је и обрађивао грађу везану за књижевност и уметност у периоду 1848–1849. Акад. Славко Гавриловић је одржао беседу о Српском покрету 1848–1849; припремио је за штампу и урадио коментаре и регистре за капитално дело Сигфрида Капера *Српски покрет у Јужној Угарској 1848–1849*; такође за штампу припремио необјављени рукопис Михајла Полита Десанчића *Како је то било у нас Срба у Буни 1848–1849.* из баштине Рукописног одељења Матице српске. Павле Станојевић је радио на уређивању и публиковању аналитичких инвентара Архива Војводине о Револуцији 1848–1849, а др Љубивоје Церовић је помагао истраживачима који су проучавали збирку архивалија Музеја Војводине.

ТЕОРИЈА И ФИЛОЗОФИЈА ПРАВА У СРБА
(руководилац пројекта проф. др Милијан Поповић)

Према програму рада за 1996. годину требало је да истраживачи на пројекту сачине теоријски и методолошки оквир за истраживање почетка филозофије права у Срба, потом да саставе радне библиографије и да почну са истраживањем дела

главних представника филозофије и теорије права у Срба до Првог светског рата. Поменути истраживачки план је у потпуности обављен, а објављено је и неколико радова: проф. др Милијан Поповић, *Стеријино Природно право*, *Гласник Адвокатске коморе Војводине*, Нови Сад, 7-8/1996; проф. др Милијан Поповић, *Елементи правне државе у Стеријином Природном праву*, *Зборник Матице српске за друштвене науке*, Нови Сад, 88/1995; проф. др Данило Баста, *О Стеријином Природном праву*, *Гласник Адвокатске коморе Војводине*, 7-8/1996; проф. др Гордана Вукадиновић, *Природно право Јована Стерије Поповића*, *Гласник Адвокатске коморе Војводине*, 7-8/1996; проф. др Снежана Савић, *Почеци филозофије права у Срба*, *Зборник Матице српске за друштвене науке*, 89/96.

АРИСТОТЕЛОВА ФИЛОЗОФИЈА
(руководилац пројекта проф. др Лазар Вркатић)

Током 1996. године, прве године рада на овом пројекту, истраживање се одвијало према основном програму којим је било предвиђено тематско дељење основног корпуса Аристотелове филозофије према основним начинима спознавања (nous, episteme, sophia, phronesis, techne). На том темељу извршена је и основна подела тема: 1) *Аристотелов појам nous-a* – др Лазар Вркатић; 2) *Аристотелов појам sophia* – др Слободан Жунић; 3) *Аристотелов појам episteme* – др Мирко Аћимовић; 4) *Аристотелов појам phronesis* – др Миленко Перовић. Наведени истраживачи су у овој етапи истраживања основну пажњу посветили прикупљању грађе, литературе и релевантних информација о темама и планираним тематским подручјима. Одржано је неколико састанака истраживачког тима посвећених тематској профилацији пројектних задатака, и могућностима целовитог сагледавања темељних подручја Аристотелове филозофије.

ИСТОРИЈА БАНКАРСТВА У ВОЈВОДИНИ
(руководилац пројекта проф. др Никола Л. Гаћеша)

Координатори за научне области су академик Славко Гавриловић и проф. др Ненад Вуњак. Крајем 1996. године почео је рад у оквиру тема утврђених пројектним задатком. Одржани су први састанци, појединачне консултације руководства пројекта са сарадницима на којима су разматрани методолошки аспекти истраживања, динамика рада, питања координације, извештавања, консултације, програм истраживања у 1997. години и сл. Део истраживача почео је прикупљање историјске грађе. Уговором између Матице српске и Војвођанске банке АД предвиђено је да се рад на пројекту одвија четири године.

ВОДОВОД И КАНАЛИЗАЦИЈА ГРАДА НОВОГ САДА
(руководиоци пројекта проф. др Милан Стојшић и проф. др Никола Воргић)

Рад на овом пројекту је завршен у 1996. години у складу са условима утврђеним уговором између Матице српске и Јавног предузећа Водовод и канализација из Новог Сада. Рукопис монографије налази се пред рецензијом. Пројекат је у целости финансирало Јавно предузеће Водовод и канализација.

У минулој години Одељење за друштвене науке и Одељење за природне науке Матице српске у сарадњи са Универзитетом у Новом Саду организовали су одржавање округлог стола под насловом *Четиристо година картезијанског мишљења*, 22. новембра 1996. године у Матици српској, посвећеног 400-годишњици рођења Декарта, једног од највећих мислилаца наше цивилизације, родоначелника модерног принципа у многим областима од филозофије до биологије.

У раду округлог стола учествовало је двадесетак еминентних стручњака из области филозофије, физике, историје, математике, биологије, медицине и механике. Резултати са овог округлог стола биће публиковани у засебном Зборнику радова.

Бригу око послова научноистраживачке, издавачке и свих других делатности Одељења водиле су референти Одељења Јулкица Боаров и Мирјана Зрнић.

Одељење за природне науке

Током 1996. године Одбор Одељења за природне науке Матице српске радио је у следећем саставу: др Владимир Аксин, др Љиљана Будаков, др Милан Вапа, др Милорад Велисављев, др Живојин Гавриловић, др Славка Гајин, др Олга Гашић, др Слободан Глумац, др Петар Драча, др Божидар Д. Јовановић, др Дарко Капор, секретар Одељења, др Рудолф Кастори, др Јован Максимовић, др Војислав Марић, дописни члан САНУ, др Михаљ Микеш, др Јосиф Милин, др Миладин Мирилов, др Драгутин Михајловић, др Иван Михаљев, др Слободан Петровић, др Радован Попов, др Драгиша Поповић, акад. Богољуб Станковић, др Слободанка Стојановић, др Душан Сурла, др Слободан Ћурчић, др Петар Циндрић и др Смилька Шимић.

Одбор Одељења за природне науке у протеклој години састао се три пута и то: 27. фебруара, 3. јула и 7. новембра.

Основни циљ рада Одељења за природне науке Матице српске у претходној години је била промоција природних наука како у склопу свих истраживања у Матици српској тако и у оквиру наше и светске науке.

У циљу јачања позиције природних и техничких наука у самој Матици српској предузето је неколико акција. Једна од њих је и прво додељивање Пупинове награде Матице српске за радове младих истраживача из области којима се бавио Михајло Пупин, чиме је у круговима инжењера знатно повећано интересовање за активности Матице српске. Одељење је иницирало договор о одржавању циклуса предавања из информационих технологија.

Инсистирано је на интердисциплинарности па је стога ово Одељење заједно са Одељењем за друштвене науке организовало округли сто, а у припреми је и публикација са наведеног округлог стола *Четиристо година картезијанског мишљења* одржаног протекле године. Овакве акције су високо оцењене од стране свих учесника као допринос конструктивном дијалогу различитих научних профила за шта је Матица српска прави оквир.

У циљу промоције наших резултата у природним наукама код нас и у свету, Одељење је, не занемарујући српски језик као основни језик својих публикација, наставило да своје публикације објављује на енглеском језику као светски прихваћеном језику природних наука. Објављено је већ пет свезака *Зборника Матице српске за природне науке* на енглеском језику и тим поводом је одржана посебна промоција свезака *Зборника*. С обзиром на велику размену ових публикација сматрамо да је ово исправан пут.

Неопходно је нагласити да се целокупна активност Одељења одвијала у апсолутно недефинисаним финансијским условима. Тако до краја године није могла да се добије информација јесу ли пројекти уопште прихваћени или не, па се активност на пројектима без средстава свела на организационе послове и сређивање резултата из претходних година, што је погодовало пројектима који су продужетак ранијих, али није погодовало новопредложеним пројектима. Када су у питању публикације, па и скупови, највећи део активности се заснивао на помоћи спонзора, коју су углавном налазили сами аутори или чланови Одељења и референти. Управо због тако несређене

ситуације и немогућности или немоћи да се на ситуацију утиче, секретар Одељења је по истеку годину дана свог мандата поднео неопозиву оставку.

Издавачка делатност

ЗБОРНИК МАТИЦЕ СРПСКЕ ЗА ПРИРОДНЕ НАУКЕ

Одбор Одељења на седници одржаној 5. децембра 1995. године предложио је ново Уредништво *Зборника* за наредне четири године, у саставу: проф. др Рудолф Кастори (главни и одговорни уредник); проф. др Слободан Глумац; проф. др Војислав Марић, дописни члан САНУ; проф. др Дарко Капор; проф. др Слободан Петровић; проф. др Јосиф Милин; проф. др Слободан Ћурчић; проф. др Славка Гајин (секретар Уредништва). На седници Управног одбора одржаној 11. марта 1996. године овај предлог је прихваћен.

Маја 1996. године из штампе је изашла 89. свеска *Зборника* за 1995. годину у обиму од 7,50 ауторских табака.

На седници Уредништва, 26. марта 1996. године, закључена је 90. свеска *Зборника* за 1996. годину. У овој свесци је, као што је уобичајено за сваких десет бројева, штампан *Садржај Зборника Матице српске за природне науке* (свеска 71–80).

Уредништво је на седници 13. јуна 1996. године закључило 91. свеску *Зборника* за 1996. годину.

Лекторске послове на српском тексту и коректуру *Зборника* радила је Вера Василић, лекторске послове на енглеском тексту и преводилачке радила је Станка Матејашев, а послове техничког уредника Владислав Војнић Хајдук.

ПОСЕБНА ИЗДАЊА

Маја 1996. године из штампе је изашла књига *Историја медицине и здравствене културе на тлу данашње Војводине*, I том, акад. Богдана Брукнера, проф. др Живојина Гавриловића, др Петра Милошевића, др Софије Давидовић-Живановић, др Ференца Бале и др Антала Хегедиша. Књига је проистекла из научноистраживачког рада већег броја сарадника на мултидисциплинарном пројекту у Одељењу за природне науке Матице српске – *Историја медицине и здравствене културе на тлу данашње Војводине*. Рецензенти књиге су проф. др Милорад Велисављев, проф. др Душанка Динић-Кнежевић, проф. др Слободан Борђевић, проф. др Олга Зиројевић, акад. Драгослав Срејовић, проф. др Никола Тасић, дописни члан САНУ и акад. Сима Ћирковић. Главни и одговорни уредник је акад. Берислав Берић. Лекторске и коректорске послове урадила је Ружа Манојловић, преводилачке Владимира Ћурчин и Рендал Мејџор, послове техничког уредника Владислав Војнић Хајдук. Књига је изашла у издању Матице српске и Српске академије наука и уметности, Огранак у Новом Саду, а за издаваче су потписали мр Мирослав Ранков и акад. Душан Чампраг.

Јуна 1996. године из штампе је изашла књига *Историјат Вршачког виноїорја*, Милана Б. Милошева. Аутори другог дела монографије (*Садашњост Вршачког виноїорја*) су дипл. инж. Васа Зизовски и дипл. инж. Слободан Алексић. Књига се наслања на вишегодишњи пројекат Одељења за природне науке Матице српске -

Проучавање Вршачких планина са аспеката природних наука. Штампање ове књиге финансирало је ДД „Вршачки виногради". Рецензенти су проф. др Петар Циндрић и Драгана Јовановић, енолог. Главни и одговорни уредник је проф. др Слободан Глумац. Послове лектуре и коректуре урадила је Вера Василић, а техничке послове Владислав Војнић Хајдук.

У штампи су рукописи књига: *Род Cheilosia Meigen и сродни родови (Diptera: Syrphidae) на Балканском полуострву*, др Анте Вујића (рецензенти су: проф. др Слободан Глумац, проф. др Смиљка Шимић, проф. др Angeles Marcos-Garcia). Крајем јануара 1997. године, ова књига је изашла из штампе. *Биолошки активни састојци биљака Фрушке горе*, проф. др Олге Гашић и сарадника (рецензенти су: проф. др Радиша Јанчић и проф. др Imre Mathe); *Храна – значај и токови у организму*, проф. др Слободана Тојагића и проф. др Миладина Мирилова (рецензенти су: акад. Мирослав Радовановић и проф. др Властимир Црнчевић); *Кривична дела против достојанства личности и морала* (Зборник радова са истоименог симпозијума одржаног 10. новембра 1995. године у Матици српској. Приређивач и рецензент је проф. др Драгиша Поповић).

У Одељењу су припремљени за штампу рукописи: *Флора и биљногеографске одлике флоре слатина Бачке*, проф. др Вере Будак (рецензенти: акад. Драгослав Пејчиновић и проф. др Вера Јањатовић); *Историја медицине и здравствене културе на тлу данашње Војводине 1718-1849*, др Славка Јовина (рецензенти: акад. Славко Гавриловић и проф. др Милорад Велисављев); *Еколошка анализа вегетације Фрушкогорског лесног платоа*, др Бранисламе Буторац (рецензенти: проф. др Слободанка Стојановић и проф. др Момчило Којић).

У припреми за штампу су рукописи: *Историја војне ветеринарске медицине Србије (1804-1918)*, др Властимира Турудића (рецензенти: проф. др Милорад Велисављев и проф. др Војислав Јовановић); *Институциони развој науке и математике у Новом Саду*, Александра М. Николића; *Остракоди палудинских слојева Војводине*, проф. др Надежде Крстић.

Промоције

У оквиру Одељења Матице српске за природне науке 3. јуна 1996. године промовисана је *Историја медицине и здравствене културе на тлу данашње Војводине*, I том, акад. Богдана Брукнера, др Петра Милошевића, проф. др Живојина Гавриловића, др Софије Давидовић-Живановић, др Ференца Бале и др Антала Хегедиша. О књизи су говорили: проф. др Слободан Глумац, проф. др Милорад Велисављев, акад. Богдан Брукнер и проф. др Дарко Капор.

Научноистраживачка делатност

ПРОУЧАВАЊЕ ФРУШКЕ ГОРЕ
(руководилац пројекта проф. др Слободан Ђурчић)

Проучавање Фрушке горе, односно целе Фрушкогорске области треба да допуни досадашња проучавања ове регије са становишта хемије, биологије, биохемије, географије и других природних наука. Научна истраживања у 1996. години одвијала су се према предложеном програму рада за 1996. годину, организована кроз самосталне тематске целине.

1) *Биолошки активне материје биљака Фрушке горе* (II том – етарска уља) – носилац теме проф. др Олга Гашић. – Током 1996. године истраживачи на овој тематској целини су радили на припреми за штампу рукописа I тома – алкалоиди, аутора проф. др Олге Гашић и сарадника и започели са ревизијом до сада забележених биљака Фрушке горе и сакупљањем података о етарским уљима са посебним освртом на хемотаксономска, биохемијска и фармаколошка истраживања. Покушано је детаљно снимање одабраних биљака према којем би се од већине биљака створио отисак жљезди које садрже етарска уља. Недовољна средства нису омогућила даља истраживања.

2) *Насеља Фрушке горе* – носилац теме проф. др Слободан Ђурчић. – У оквиру ових тематских истраживања током 1996. године израђен је први – општи део. У раду су обрађена поглавља: *Развој мреже насеља; Топографски положај насеља; Регионални положај насеља* и *Морфолошке карактеристике насеља*. Током рада дошло је до неких измена, наиме како Фрушкогорска област не представља јединствену друштвено-географску целину, и како је већина гравитационих центара ван ње, студија је проширена на читав Срем.

3) *Географски проблеми алувијалних равни* – носилац теме проф. др Драгољуб Бугарски. – У 1996. години формирана је радна група за обраду ове теме коју чине проф. др Драгољуб Бугарски, проф. др Слободан Ђурчић, проф. др Лазар Лазић и мр Слободан Марковић. Извршени су сви припремни кабинетски радови и остали послови који нису захтевали материјалне трошкове.

ИСТОРИЈА МЕДИЦИНЕ И ЗДРАВСТВЕНЕ КУЛТУРЕ НА ТЛУ ДАНАШЊЕ ВОЈВОДИНЕ
(руководилац пројекта проф. др Милорад Велисављев)

И у 1996. години настављена су истраживања на овом мултидисциплинарном, дугогодишњем пројекту који на својим пројектним задацима окупља научне после-

нике Одељења за природне и Одељења за друштвене науке Матице српске, а који имају за циљ да проуче хронолошки историју медицине, фармације, ветерине као и историју свих медицинских дисциплина појединачно. У припреми за штампу је први део другог тома *Историје медицине и здравствене културе на тлу данашње Војводине*, аутора др Славка Јовина. Рад на другом делу другог тома за период од 1918. године започео је прикупљањем и обрадом научног материјала др Јован Максимовић. Паралелно са историјом периода настављен је и рад на историји медицинских дисциплина. Током 1996. године ревидиран је списак носилаца истраживања појединих медицинских дисциплина и у рад на пројекту укључени су нови сарадници, а у циљу брже реализације научних задатака утврђених програмом рада.

ПРОУЧАВАЊЕ ВРШАЧКИХ ПЛАНИНА
(руководилац пројекта проф. др Небојша Царић)

Радна група истраживача на овом пројекту је још пре пар година извршила сва потребна истраживања и написала текстове за монографију. У међувремену чека се да Савезни завод за статистику публикује укупне податке пописа становништва из 1991. године којим би се допунио већ готов текст. Како до сада то још није учињено сарадници предлажу да се студија заврши на бази расположивих података.

ИСТОРИЈА ПРИРОДНИХ НАУКА У СРБА
(руководилац пројекта проф. др Војислав Марић, дописни члан САНУ)

Истраживања на овом пројекту Одељења су усмерена на изучавање живота и рада људи који су се бавили природним наукама од 1918. године. Истраживања су организована по областима: а) *Астрономске, математичке и механичке науке*; б) *Хемијске и физичке науке*; в) *Биолошке и пољопривредне науке* и г) *Географске и геолошке науке*. У рад на овом пројекту укључени су и сарадници Одељења за друштвене науке Матице српске. Током 1996. године због познатог неповољног финансијског стања на пројектима извршена је само теоријско-методолошка елаборација. У овој години објављен је Зборник радова са истоименог научног скупа *Природне и математичке науке у Срба 18. и прве половине 19. века*, одржаног у Матици српској у организацији Универзитета у Новом Саду, САНУ и Матице српске.

МЕДИЦИНСКИ, СОЦИЈАЛНИ, ПРАВНИ И МОРАЛНИ АСПЕКТИ СЕКСУАЛНЕ ДЕЛИНКВЕНЦИЈЕ
(руководилац пројекта проф. др Драгиша Поповић)

Консултацијом са научницима из различитих области утврђени су пројектни задаци који би требало да помогну сагледавању и решавању ове сложене проблематике. У протеклом периоду извршена су ретроактивна истраживања на више института и клиника, укључених у пројекат (Институт за судску медицину, Нови Сад, Институт за здравствену заштиту деце и омладине, Нови Сад, Институт за неурологију, психијатрију и ментално здравље, Нови Сад, Гинеколошко-акушерска клини-

ка, Нови Сад). Постигнут је договор са сарадницима из других универзитетских центара да обаве слична истраживања. Даље је извршено истраживање домаће и стране литературе, путем релевантних референци MEDLINE, а путем Интернета утврђена места и институције које се баве проблемом сексуалне агресије. Такође је извршена припрема, едукација и организација за функционисање С.О.С. телефона за помоћ малтретираној и злостављаној деци и мајкама.

Одељење за природне науке је са Одељењем за друштвене науке организовало округли сто *Четиристо година картезијанског мишљења* (види стр. 36).

Награде

У Матици српској 28. марта 1996. године на свечан начин је први пут додељена Пупинова награда Матице српске. Жири ове награде је радио у саставу: проф. др Дарко Капор, председник, проф. др Виктор Леви, проф. Мирјана Марковић, проф. др Душан Сурла, проф. др Слободан Марић и донео одлуку да се додели:

Прва награда – Томиславу Ратићу са Института за енергетику и електронику ФТН из Новог Сада, за рад *Микроконтролерско управљачко коло за енергетске претвараче*;

Друга награда равноправно – Владану Вучковићу са Електронског факултета из Ниша, за рад *Интегрисани систем за развој програма на асемблерском језику* и Душану М. Граовцу са Института за енергетику и електронику ФТН из Новог Сада, за рад *Анализа виших хармоника дигитално управљаног исправљача у случају несиметрије мреже*;

Трећа награда равноправно – Миодрагу Д. Зубићу са Института за енергетику и електронику ФТН из Новог Сада, за рад *Симулација рада асинхроног клизног колутног мотора у пољу једнопреде мосне дизалице*; Јовану Кнежевићу са Инсти-

тута за енергетику и електронику ФТН из Новог Сада, за рад *Анализа таласних облика струје и напона трофазних исправљача у случају несиметрије мреже* и Момчилу Теовановићу са Института за примењену математику и електронику Универзитета у Београду, за рад *Учење стратегија решавања проблема методологијом препознавања облика*.

Бригу око послова научноистраживачке, издавачке и остале делатности Одељења водиле су референти Одељења Јулкица Боаров и Мирјана Зрнић.

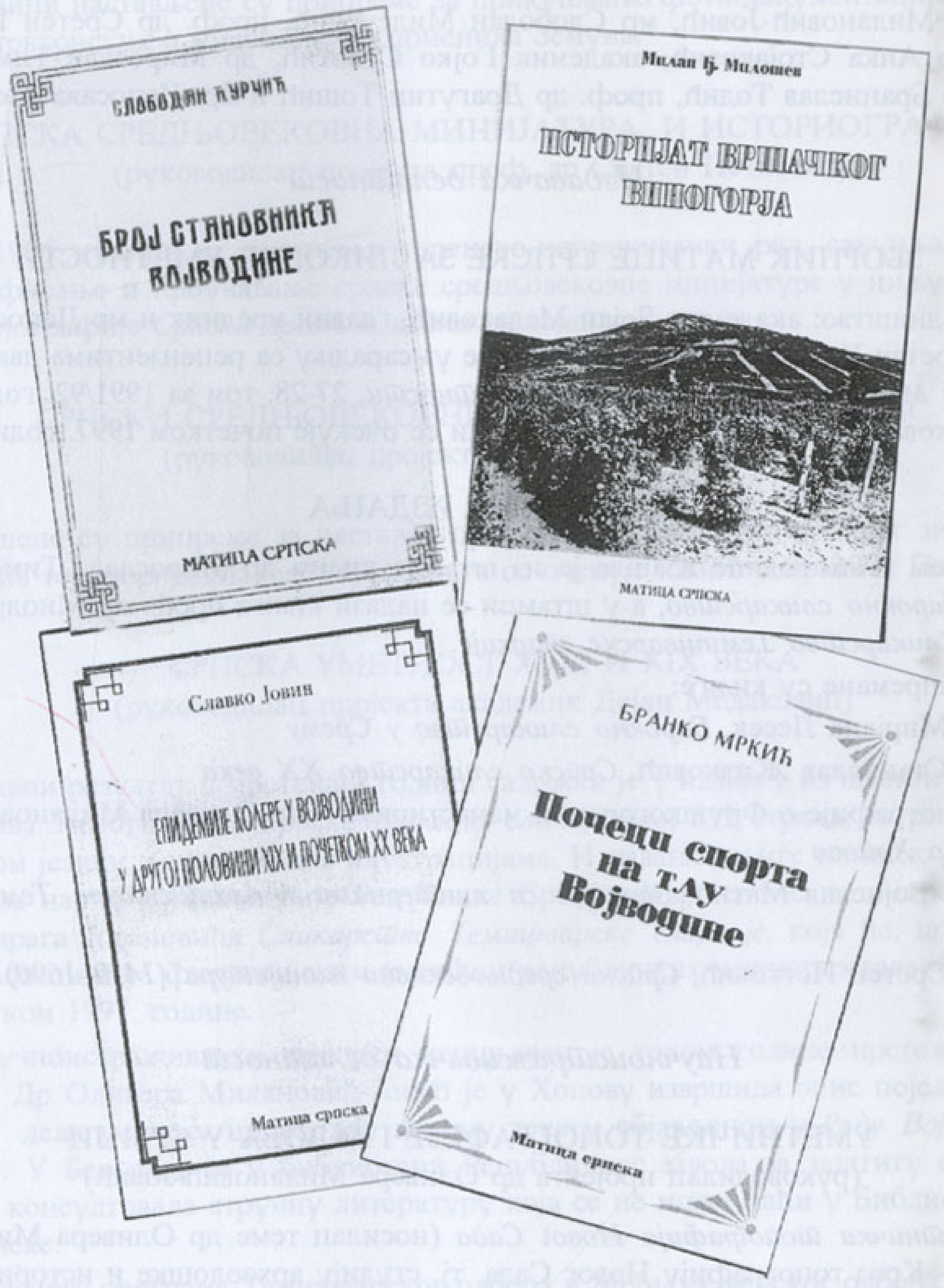

Одељење за ликовне уметности

Одбор Одељења за ликовне уметности је током 1996. године деловао кроз међусобне контакте и многобројне консултације чланова Одбора Одељења са секретаром Одељења и уредништвима *Зборника Матице српске за ликовне уметности* и посебних издања. Одбор Одељења је радио у саставу: проф. др Миодраг Јовановић, проф. др Бранко Вујовић, проф. др Иван Борђевић, проф. др Станислав Живковић, др Вера Јовановић-Дунђин, др Мирјана Лесек, др Војислав Матић, Олга Микић, др Оливера Милановић-Јовић, мр Слободан Милеусњић, проф. др Сретен Петковић, проф. др Анка Стојаковић, академик Гојко Суботић, др Мирослав Тимотијевић, проф. др Бранислав Тодић, проф. др Драгутин Тошић и мр. Лепосава Шелмић.

Издавачка делатности

ЗБОРНИК МАТИЦЕ СРПСКЕ ЗА ЛИКОВНЕ УМЕТНОСТИ

Уредништво: академик Дејан Медаковић, главни уредник и мр Лепосава Шелмић, секретар Уредништва, припремило је уз сарадњу са рецензентима два двоброја *Зборника Матице српске за ликовне уметности*, 27-28. том за 1991/92. годину који је публикован и 29-30 том за 1993/94. који се очекује почетком 1997. године.

ПОСЕБНА ИЗДАЊА

Током 1996. године изашла је из штампе књига др Мирослава Тимотијевића *Српско барокно сликарство*, а у штампи се налази књига проф. др Миодрага Јовановића *Сликарство Темишварске епархије*.

Припремане су књиге:

Др Мирјана Лесек, *Барокно сликарство у Срему*

Др Станислав Живковић, *Српско сликарство XX века*

Монографије о Фрушкогорским манастирима – др Оливера Милановић-Јовић, *Манастир Хопово*

Др Војислав Матић, *Звоници са лантернама* и *Архитектура Темишварске епархије*

Др Сретен Петковић, *Српска средњовековна минијатура (1459–1690)*

Научноистраживачка делатности

УМЕТНИЧКЕ ТОПОГРАФИЈЕ ГРАДОВА У СРБИЈИ
(руководилац пројекта др Оливера Милановић-Јовић)

Уметничка топографија Новог Сада (носилац теме др Оливера Милановић-Јовић). – Кроз топографију Новог Сада, тј. студију археолошке и историјске прошлости, архитектуре, вајарства, сликарства и примењене уметности, презентују се

уметничке и културно историјске вредности настале на тлу Новог Сада, током постојања и развоја града.

Током 1996. године припреман је текст топографског пописа археолошких налазишта на подручју Новог Сада и Петроварадина. Сарадници на топографији др Оливера Милановић-Јовић, Донка Станчић и Александар Гаун уобличавали су попис објеката народне архитектуре у Новом Саду и архитектонске објекте на Тргу младенаца и наставили истраживање архивске грађе. Фотографисани су ентеријери цркава разних вероисповести и уметничка дела у приватном власништву у Новом Саду.

Уметничка топографија Земуна (носилац теме проф. др Бранко Вујовић). – У 1996. години настављене су припреме за прикупљање фото-документације и снимања архитектонских и уметничких споменика Земуна.

СРПСКА СРЕДЊОВЕКОВНА МИНИЈАТУРА И ИСТОРИОГРАФИЈА
(руководилац пројекта проф. др Сретен Петковић)

У 1996. години је настављен теренско-истраживачки рад, сакупљање грађе, фотографисање и проучавање српске средњовековне минијатуре у циљу публиковања монографије *Српска средњовековна минијатура*.

СРПСКИ СРЕДЊОВЕКОВНИ ЖИВОПИС И ИКОНОПИС
(руководилац пројекта др Сретен Петковић)

Вршене су припреме за наставак проучавања споменика српског зидног сликарства на територији Македоније из чега се очекује књига о цркви у Псачи.

СРПСКА УМЕТНОСТ XVIII И XIX ВЕКА
(руководилац пројекта академик Дејан Медаковић)

Главни резултат у протеклој години садржан је у изласку из штампе књиге др Мирослава Тимотијевића *Српско барокно сликарство*, 512 страна, са резимеом на енглеском језику и црно белим илустрацијама. Издавање књиге помогло је Министарство за науку и технологију Републике Србије. Завршена је и припрема књиге др Миодрага Јовановића *Сликарство Темишварске епархије*, која ће, штампана у АВС-графици и са финансијским учешћем републичких министарстава, бити издата почетком 1997. године.

Научноистраживачки програм испуњаван је током године претежно у две области. Др Оливера Милановић-Јовић је у Хопову извршила опис појединих сликарских дела у наосу цркве, као допуну тексту објављеном у *Раду Војвођанских музеја 4*. У Београду је у библиотеци Републичког завода за заштиту споменика културе консултовала стручну литературу која се не може наћи у Библиотеци Матице српске.

У оквиру програма Темишварског одбора и Међуодељенског одбора за људска права и националне мањине САНУ, историчари уметности др Миодраг Јовановић и

др Мирослав Тимотијевић наставили су теренски рад у западној Румунији, усмерен на завршавање књиге посвећене српској уметности у Румунији.

СРПСКА УМЕТНОСТ У XX ВЕКУ

(руководилац пројекта др Станислав Живковић)

Током године допуњавани су подаци и прикупљана је документација за књигу о српском сликарству XX века.

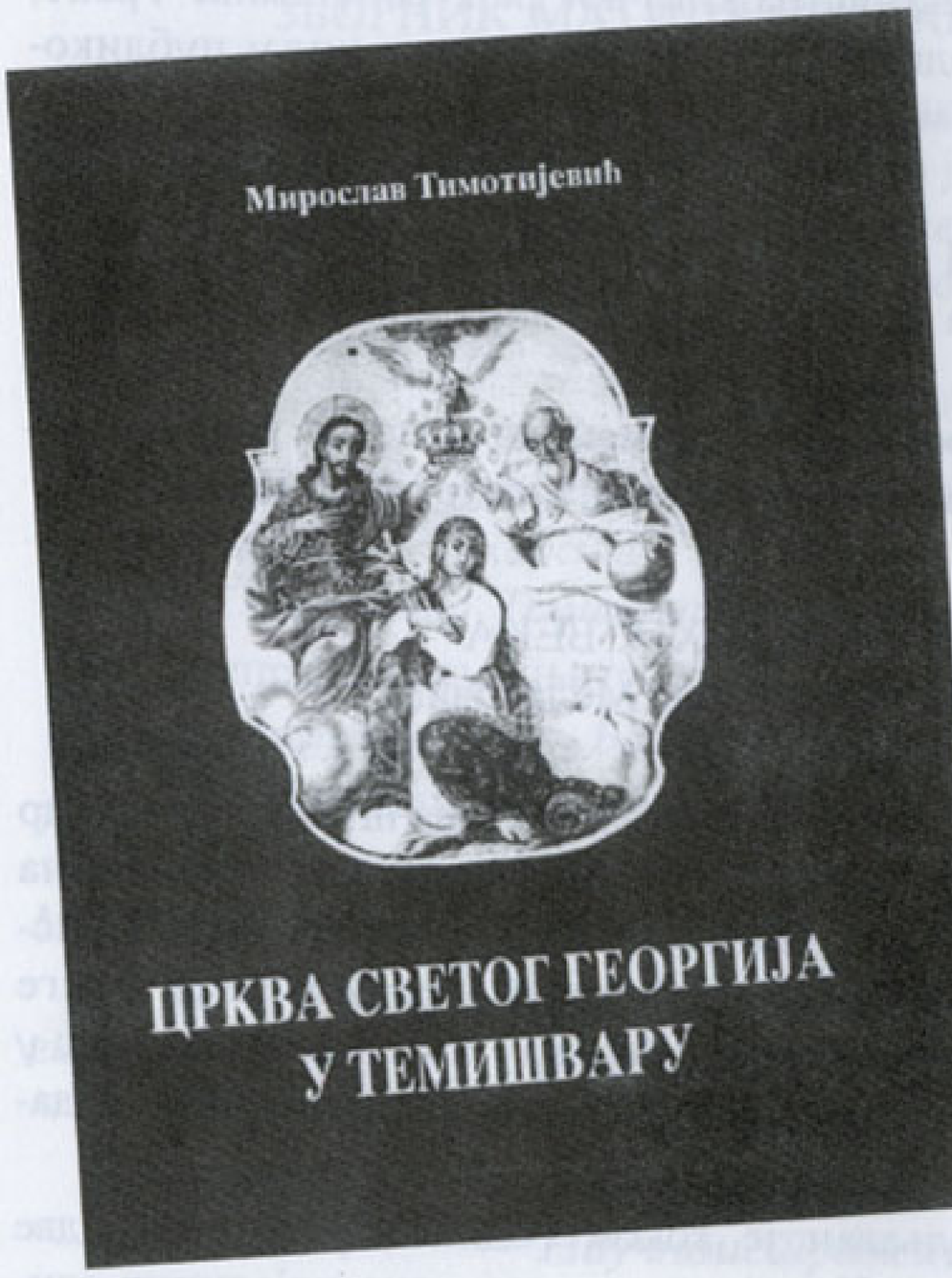

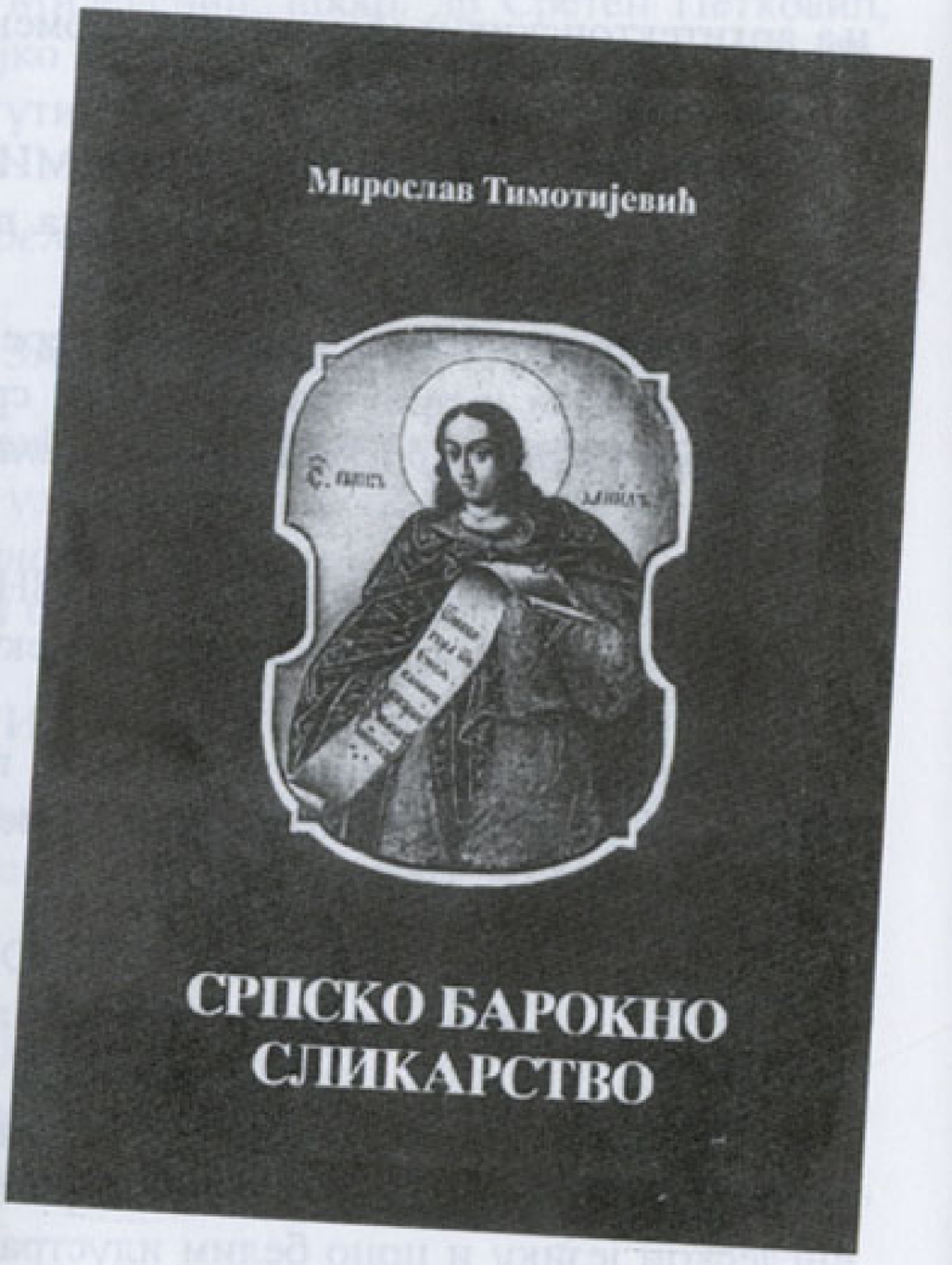

Одељење за сценске уметности и музику

Одбор Одељења за сценске уметности и музику Матице српске у 1996. години радио је у следећем саставу: академик Димитрије Стефановић, секретар, проф. др Мирјана Веселиновић, проф. др Драгослав Девић, др Зоран Јовановић, проф. др Каталин Каич, проф. др Божидар Ковачек, проф. др Петар Марјановић, проф. др Соња Маринковић, проф. др Душан Михајловић, др Мелита Милин, Предраг Момчиловић, мр Ненад Остојић, др Даница Петровић, мр Мирослав Радоњић, проф. др Душан Рњак, Душан Трбојевић, мр Лука Хајдуковић, др Нице Фраџиле. Рад се одвијао у оквиру раније утврђеног плана и програма, на пројекту *Уметничка остварења последње четвртине нашег миленијума*, на издавању научних зборника, посебних издања, на организацији Музичких вечери, а сарађивано је са многим институцијама из области науке и културе.

Одбор Одељења се састао 23. децембра 1996. године и расправљао о извештају о научноистраживачком раду за 1996. годину. Извештај је прихваћен у целости, али су сарадници на пројекту изразили велико негодовање, јер за истраживачки рад нису добијена средства од Министарства, па није могао бити урађен планирани посао. Резултати рада на пројекту су плод ентузијазма истраживача.

На Одељењу је прихваћено и прикључивање пројекту још једне теме, *Пољска драма у Југославији*, коју би радила проф. др Јадвига Сопчак у сарадњи са мр Весном Крчмар. Прихваћен је план рада Одељења за 1997. годину. Одељење се сагласило са одржавањем научног скупа о Јоци Савићу предвиђеном за октобар 1997. године.

Одељење је на основу позитивних рецензија прихватило за штампу три књиге посебних издања за 1997. годину. Чланови Уредништва *Зборника Матице српске за сценске уметности и музику* рецензирали су рукописе за два броја *Зборника* који се налазе у припреми за штампу. Чланови Одбора Одељења су изразили негодовање због кашњења у објављивању два раније предата *Зборника*. Поново је покренута процедура око издавања књига посебних издања др Марка Форија и Саве Вукосављева.

Издавачка делатност

ЗБОРНИК МАТИЦЕ СРПСКЕ ЗА СЦЕНСКЕ УМЕТНОСТИ И МУЗИКУ

У 1996. години одштампана је свеска бр. 16-17. Садржај ове свеске чине: студије, чланци, расправе (9 радова), сећања, грађа, прилози (6), прикази (7). Текстове је објавило 10 старих и 12 нових сарадника, свеска 16-17 је обима 32 а.т., закључена је на седници Уредништва *Зборника* 25. априла 1996. године.

Припремљена је свеска 18-19, обима 32 а.т. за 1996. годину и предата у штампу 20. јануара 1997. године. Садржај свеске 18-19: студије, чланци, расправе (8 радова), сећања, грађа, прилози (6), прикази (9). Текстове је предало 15 старих и 6 нових сарадника.

Свеске 20 и 21 за 1997. годину су у припреми.

ПОСЕБНА ИЗДАЊА

У 1996. години изашле су из штампе књиге:

1. Др Зоран Т. Јовановић, *Народно позориште Дунавске бановине*
2. Др Софија Кошничар, *Радио театар прозе Андрића, Црњанског и Крлеже*

У штампи су за 1996. годину:

3. Др Душан Рњак, *Редитељске књиге Јоце Савића*
4. Мр Ана Матовић, *Бећарац у Војводини*

У припреми за штампу су следеће књиге за 1997. годину:

1. Др Петар Марјановић, *Српски драмски писци XX столећа* (рецензенти: др Божидар Ковачек и др Василије Калезић)
2. Др Јадвига Сопчак, *Авангардна пољска драма у Југославији* (рецензенти: др Божидар Ковачек и Боро Драшковић)
3. Др Мирјана Веселиновић, *Фрагменти о музичкој постмодерни* (рецензенти: акад. Властимир Перичић и др Мишко Шуваковић).

Промоције

Књига др Зорана Т. Јовановића, *Народно позориште Дунавске бановине*, промовисана је на следећим местима:

Музеј позоришне уметности Србије, Београд, 25. март 1996. О књизи су говорили: проф. др Божидар Ковачек, проф. др Душан Михаиловић, мр Лука Хајдуковић, Борђе Бурђевић, позоришни критичар и аутор.

Матица српска, Нови Сад, 16. април 1996. Књигу су представили: проф. др Божидар Ковачек, проф. др Душан Михаиловић, мр Лука Хајдуковић, Борђе Бурђевић и аутор.

Позоришне свечаности „Љубиша Јовановић", Шабац, 25. октобар 1996. године. О књизи су говорили: Милосав Мирковић, позоришни критичар, Драгана Бошковић, драматург, Светозар Радоњић, књижевник и Борђе Бурђевић, позоришни критичар.

У Народном позоришту, у Сомбору, предвиђа се промоција крајем јануара 1997. године.

Научноистраживачка делатност

УМЕТНИЧКА ОСТВАРЕЊА ПОСЛЕДЊЕ ЧЕТВРТИНЕ НАШЕГ МИЛЕНИЈУМА

(руководилац пројекта проф. др Божидар Ковачек)

Пројекат заједнички изводе Матица српска и Академија уметности у Новом Саду. Садржи 14 тема. У Матици српској се ради на осам тема. Основни циљ пројекта је да се маркантни феномени разних уметности (драмска књижевност, глума, режија, музика, музичко-сценска уметност и др.) осветле као обележја одређених временских сегмената у последњих 250 година. Пројекат је тако конципиран да стваралачки обједини научне потенцијале истраживача различитих струка и профила. Предложене теме већином нису до сада истраживане. Програм и план рада на пројекту у 1996. години састојао се у прикупљању стручне литературе, библиографском и архивистичком изучавању. Свака тема има свој план, динамику и методологију рада.

У Матици српској се ради на следећим темама:

ТЕАТРОЛОШКА ИСТРАЖИВАЊА

Позоришно дело Милана Грола (носилац теме др Зоран Т. Јовановић). Током 1996. године истраживана је Гролова сарадња у књижевној периодици и дневним листовима од 1898. до 1941. године. Прегледано је, уз исписивање библиографске грађе, 14 листова и часописа, и то: *Искра*, *Нова искра*, *Звезда*, *Српски књижевни гласник*, *Одјек*, *Дневни лист*, *Ново доба*, *Политика*, *Време*, *Правда*, *Идеје*, *Наша стварност*, *Живот и рад*. Обављени су у више наврата разговори са госпођом Јеленом Грол око увида у књижевну заоставштину и породичну библиотеку Милана Грола. Резултат тих разговора је дешифровање и објављивање Гролових дневничних записа које је водио током боравка у Швајцарској за време Првог светског рата. Објавила их је госпођа Грол, на предлог носиоца теме. (Видети објављени прилог: Милан Грол: „Дневни записи", *Летопис Матице српске*, књ. 458, св. 4, октобар 1996.)

Немачка штампа о српским представама у Великом Бечкереку (1851–1875) (носилац теме проф. др Каталин Каич). При крају је писање студија о драмском стваралаштву југословенских народа на сценама професионалних мађарских позоришта у Југославији.

Функција сцене и сценског у прозној и романескној прози наших и европских великана (носилац теме др Софија Кошничар). Током 1996. године дефинисана је литерарна грађа за анализу (аутори и дела); утврђене су категорије (елементи) анализе; утврђен је научноистраживачки поступак (метод и технике).

Српско народно позориште 1900–1914. године (носилац теме Зоран Максимовић, ова тема се ради под менторством проф. др Божидара Ковачека). Обрађујући ову монографску тему, у првој години рада 1996. године, проучавана је до сада публикована грађа о Српском народном позоришту, затим културно-просветној и друштвено-политичкој историји назначеног периода и релевантна периодика о овом театру.

МУЗИКОЛОШКА ИСТРАЖИВАЊА

Фундаментална истраживања за историју српске музике – Музика у српској штампи 18. и 19. века (носилац теме др Даница Петровић). Током протекле године никаква средства нисмо добили за рад на овој теми. Било је зато немогуће организовати спољне сараднике, а поједини резултати су само део рада обављеног у протеклим годинама. Тако су за *Зборник Матице српске за сценске уметности и музику* припремљена два рада о музици у листовима: *Нови Сад* (Б. Баковић) и *Мостарска Зора* (Н. Векић). Весна Пено је припремила текст о новообјављеним зборницима грчког појања. Ови радови су објављени у *Зборнику* број 16-17. У плану рада који смо предложили прошле године истакли смо потребу да се за овај пројекат, а и за читаво Одељење набави један компјутер PC 486. За наш пројекат би се потом урадио програм у који би се уносили до сада сакупљени подаци из српске штампе. Ово је једини у овом тренутку рационалан рад на оваквој грађи, а трошкови набавке једног компјутера и нису претерано високи. Захтев би требало поднети директно Министарству науке које има посебна средства за набавку опреме.

Феномени народне музике (носилац теме проф. др Драгослав Девић). Иако су средства за научноистраживачки рад стигла крајем године, истраживачи на овој теми су обавили теренска истраживања у више насеља у Војводини. То се може видети из достављених захтева за путне трошкове и дневнице. На истраживању у Шајкашкој, тема: *Свадбени обичаји и музика*, радила је Марјана Матијевић. На истраживању у Војводини, тема: *Гајде у Војводини*, ради Данка Лајић-Михајловић. Са поменутим истраживачима и са још три студента проф. Девић је био на терену у околини Суботице, Кикинде и Сомбора.

Видови сталности и променљивости музичких дела на крају XX века (носилац теме проф. др Мирјана Веселиновић). У току 1996. године, написане су и објављене студије (наведене су хронолошким редом): 1. *The Avant-Garde Today: Echoe of the Avant-Garde*, New Sound, 1995, 6 (изашао из штампе почетком 1996); 2. *Функција технолошког напретка у музици 20. века*, (у): Уметност, природа, техника, Београд, Естетичко друштво Србије, 1996; 3. *Aspects of the Alterity of a Music Piece*, (у): Ка филозофији уметности – у спомен Милану Дамњановићу, Београд, Универзитет уметности, Естетичко друштво Србије, 1996; 4. *Фрагменти о музичкој постмодерни*, (завршено, припремљено и предвиђено за штампање као књига); 5. *Српска музика и „замрзнута" историја* (завршено у току 1996, предвиђено за штампање у часопису *Нови Звук*, бр. 9); 6. *The Nature of the Reception of European Musical Phenomena as a Paradigm of the Genuineness of Serbian Music – System of Values and Artistic Horizons* (написано у току 1996, предвиђено за штампање); 8. *Значај разумевања музичког остварења за естетски доживљај* (за симпозијум Естетичког друштва Србије, на тему „Естетско задовољство и модерна уметност", припремљено за штампање).

Место и значај виолине у музичкој традицији Срба и Румуна у Војводини (носилац теме др Нице Фраџиле). Током 1996. године планирано је снимање фолклорног репертоара више српских и румунских свирача на виолини у Војводини. Због финансијских потешкоћа, планирана теренска истраживања у овој години реализована су тек делимично. Снимљена је фолклорна грађа у неколико места (Суботица, Сиваџ, Уздин) која указује на богат и веома занимљив репертоар војвођанских виолиниста, као и на дубок траг виолине у музичкој традицији Срба и Румуна у Војводини.

Музичке вечери Матице српске

У 1996. години одржано је 18 концерата соло и камерне музике. Учесници програма су били из наше земље и иностранства (Италија, Русија, Велика Британија, Француска). Концерти су привукли велики број посетилаца и новинара. Скоро сваки концерт је снимао Радио Нови Сад, а многе и телевизија.

Преглед Музичких вечери у Матици српској у 1996. години:

17. јануар – Обележавање петогодишњице рада Београдског гудачког квартета. Учесници програма били су Београдски гудачки квартет, Јасна Ковачевић, сопран и Ђорђо Сини, клавир, Италија.

13. март – Вече музике Роберта Шумана – поводом обележавања 140 година од његове смрти. Свирала је мр Јелена Бајић, пијанисткиња, Београд–Москва.

15. март – Завршни концерт мајсторске школе за младе пијанисте проф. Мирославе Лили Петровић.

21. март – Реситал за барокну лауту. Свирао је лаутиста Брајан Рајт из Велике Британије.

24. април – Концерт дуа гитара, Нада Голијанин – Александра Спасојевић.

22. мај – Свирале су Татјана Олујић, виолинисткиња и Љубинка Костовић, пијанисткиња.

29. мај – Свирала је пијанисткиња Мирјана Вујовић.

19. јун – Свирала је пијанисткиња Јасмина Јанковић из Париза.

20. јун – Вече француске музике, извођачи су били Београдски гудачки квартет и гудачки квартет Белоти.

1. јули – Учесници програма били су Етел Кочи, сопран, Санела Чукљаш, сопран, Агота Виткаи, сопран, Саша Ковачић, баритон и Балаж Флоријан, виолина. На клавиру их је пратио Атила Ковач.

28. августа – Словенска музика за виолончело. Свирала је Татјана Пријменко, виолончелисткиња и професор конзерваторијума „Чајковски" из Москве уз клавирску сарадњу проф. Икрине Загурскаје из Кијева.

18. септембар – Реситал за сопран и гитару. У присуству великог композитора и професора господина Џона Џуарта из Велике Британије, чије су композиције изведене на концерту, свирао је гитариста Урош Дојчиновић, а певала је Драгана Радивојевић, сопран.

23. октобар – Учесници програма су били Милош Бајић, виолончелиста и Јелена Бајић, пијанисткиња.

30. октобра – Вече руске музике. Свирала је пијанисткиња Јелица Глигоријевић.

20. новембар – Учесник програма је био Никита Кошкин, гитариста и композитор из Москве.

27. новембар – Бисери соло песме кроз епохе. Певала је Мирјана Савић-Борђевић, сопран, уз клавирску сарадњу Станка Јовановића.

28. децембар – Density, трио флаута, Лаура Леваи Аксин, Соња Антунић и Радмила Ракин-Мартиновић.

Остале активности

Матица српска је помогла рад седме по реду летње школе црквеног појања „Корнелију у спомен" одржане у Сентандреји (Мађарска) јула ове године. У оквиру рада ове школе акад. Димитрије Стефановић и др Даница Петровић су представили и *Зборник Матице српске за сценске уметности и музику* бр. 15, посвећен српској црквеној музици. Учесници девете летње школе „Корнелију у спомен" одржане у Сремским Карловцима посетили су Матицу српску 10. августа 1996. године и саслушали пригодна предавања секретара Матице мр Драгана Станића и Олге Микић. О раду Матице српске и посебно њеног Одељења за сценске уметности и музику акад. Димитрије Стефановић и др Даница Петровић су говорили одговарајући на питања присутних на семинару у Српској православној цркви у Јужном Чикагу (23. новембра 1996). На научном скупу посвећеном проучавању православне црквене музике (Париз 12–15. децембра 1996) др Даница Петровић је говорила о појачким и музичким рукописима у Библиотеци Матице српске.

Издања Одељења ретке књиге Библиотеке Матице српске поклонили смо Славистичкој катедри Универзитета Илиноис у Чикагу и Музиколошкој катедри Универзитета у Љвову.

Одељење за сценске уметности и музику Матице српске је у Паризу са Југословенским културним центром организовало:

21. марта – Концерт кларинетисте Николе Срдића, пијанисткиње Наташе Срдић и пијанисткиње Ване Вучковић.

9. априла – Изложбу фотографија са Свете горе, аутора Драгана Куруцића.

23. маја – Промоцију књиге Андреја Живора, *La page et la plume* (*Рекламни панои*). О књизи су говорили Радивој Станивук, песник и публициста, Филип Депо, књижевни критичар и песник, и аутор.

Наведени програми су одржани у просторијама Југословенског културног центра у Паризу.

Бригу око послова на научноистраживачком раду, издавачкој делатности, организацији Музичких вечери Матице српске, сарадњи са многим институцијама из области науке и културе и другим пословима утврђеним планом и програмом рада Одељења за сценске уметности и музику водила је референт Марта Тишма.

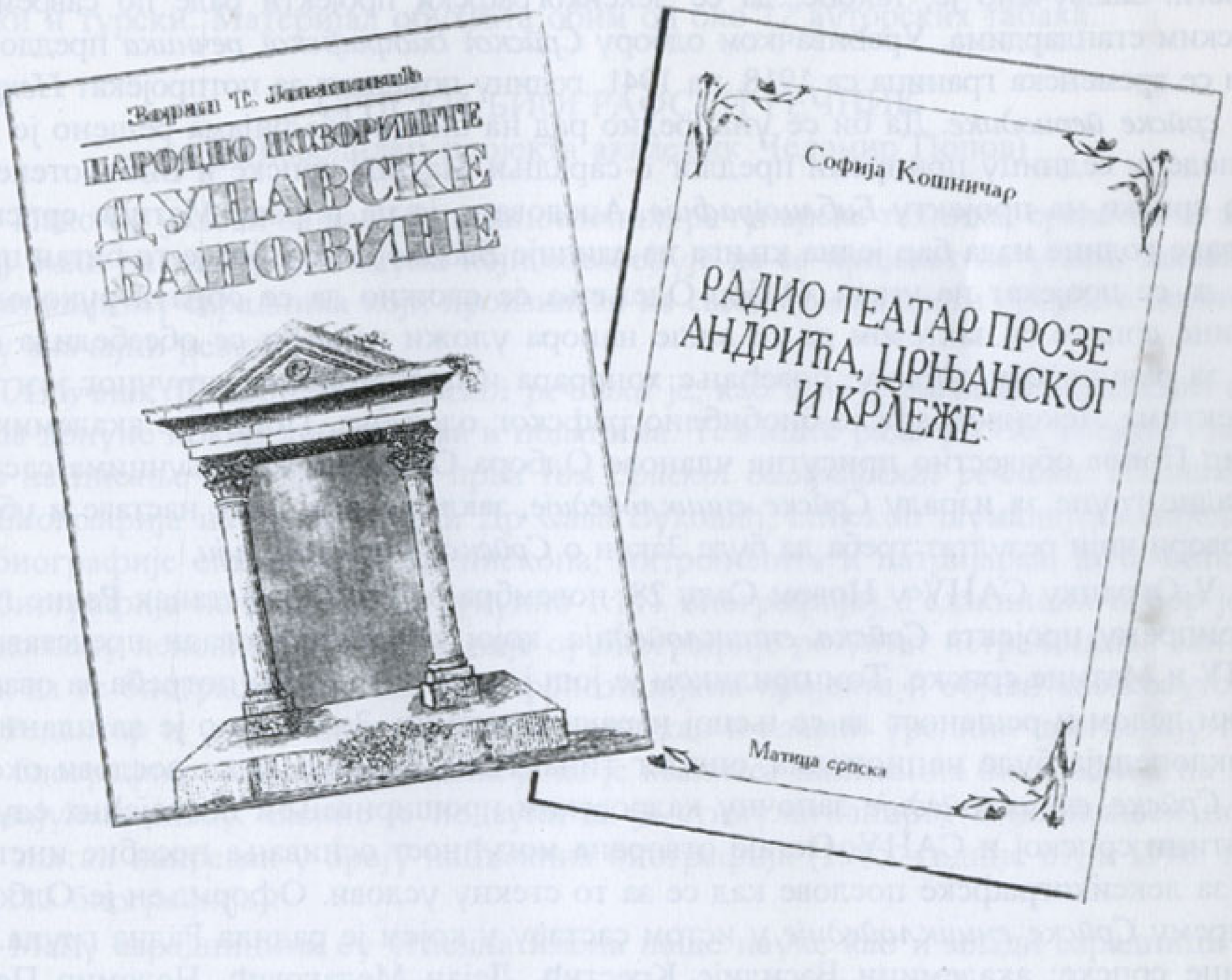

Лексикографско-биобиблиографско одељење

У протеклој години радом најмлађег Одељења Матице српске руководио је академик Никша Стипчевић. Одбор Одељења је радио у саставу: др Весна Берић, мр Бранко Бешлин, др Зоран Будимац, мр Милица Бујас, Миро Вуксановић, др Динко Давидов, академик Војислав Ј. Ђурић, академик Василије Крестић, Хермина Лежимирац, др Војислав Марић, Добрила Мартинов, академик Дејан Медаковић, др Предраг Пипер, др Душан Попов, академик Чедомир Попов, мр Мирослав Ранков, др Славенко Терзић и мр Биљана Шимуновић.

На VIII седници Одбора Лексикографско-биобиблиографског одељења, која је одржана 29. јануара, усвојен је без примедби Записник са VII седнице, Извештај о раду у 1995. години и План рада за 1996. годину. Да би се омогућило реализовање предложеног плана, одлучено је да се Извршном одбору Матице српске предложи нови ценовник са стимулативнијим хонорарима за послове који се раде у оквиру Одељења. Редакционом одбору је сугерисано да се круг сарадника прошири повезивањем са институтима и музејима где се истраживачи већ баве историјом појединих области. Закључено је, такође, да се лексикографски пројекти раде по савременим светским стандардима. Уређивачком одбору *Српског биографског речника* предложено је да се временска граница са 1918. на 1941. годину помери и за потпројекат *Некрологика српске периодике*. Да би се унапредио рад на библиографијама решено је да се за следећу седницу припреми предлог о сарадњи Матице српске и Библиотеке Матице српске на пројекту *Библиографије*. Апеловано је на управу Матице српске да се сваке године изда бар једна књига из едиције *Библиографије* јер је то битан предуслов да се пројекат не угаси. Одбор Одељења се сложио да се обрати руководству Матице српске са захтевом да се више напора уложи како би се обезбедила средства за рачунарску опрему, повећање хонорара и проширивање стручног језгра на пројектима Лексикографско-биобиблиографског одељења. Пошто је академик Чедомир Попов обавестио присутне чланове Одбора Одељења о закључцима састанка радне групе за израду *Српске енциклопедије*, закључено је да се наставе и убрзају разговори чији резултат треба да буде Закон о *Српској енциклопедији*.

У Огранку САНУ у Новом Саду 28. новембра одржан је састанак Радне групе за припрему пројекта *Српска енциклопедија*, којој су присуствовали представници САНУ и Матице српске. Том приликом је још једном потврђена потреба за оваквим једним делом и решеност да се њеној изради приступи. Закључено је да планирана енциклопедија буде национална, општег типа. Планирано је да се послови око израде *Српске енциклопедије* започну кадровским проширивањем постојећих служби у Матици српској и САНУ. Остаје отворена могућност оснивања посебне институције за лексикографске послове кад се за то стекну услови. Оформљен је Одбор за припрему *Српске енциклопедије* у истом саставу у којем је радила Радна група. (Из Матице српске: академици Василије Крестић, Дејан Медаковић, Чедомир Попов, Никша Стипчевић; затим др Божидар Ковачек, др Војислав Марић, др Душан Попов и мр Драган Станић. Из САНУ: академици Павле Ивић, Стеван Карамата, Звонко Марић, Момчило Ристић, Иван Спужић, Драгослав Срејовић, Димитрије Сте-

фановић, Љубомир Тадић, затим Владимир Давидовић, др Момчило Зечевић и др Мирон Флашар.) За председника овог Одбора изабран је академик Челомир Попов. Решено је, такође, да се на основу закључака са овог састанка сачини текст којим ће се пројекат представити Министарству за науку и технологију Републике Србије.

Научноистраживачка делатност

ЛЕКСИКОН ПИСАЦА ЈУГОСЛАВИЈЕ
(руководилац пројекта Живојин Бошков)

У протеклој години дат је у штампу IV том и настављен је рад на припреми обрада за наредни, V том. Сређене су и прекуцане све раније примљене обраде на предвиђена слова О, П, Р и С. Примљено је нових 56 обрада на око 6 ауторских табака. И ове обраде су прегледане, сређене и прекуцане. Припремљена је и библиографија превода југословенских писаца на есперанто од 1977. до 1991. на слова О, П, Р, С у обиму од 0,15 а.т. и библиографија превода на енглески 1953–1990. на поменута слова у обиму од 2 ауторска табака.

Обављен је и врло обиман посао на сређивању по ауторима раније примљених библиографија превода југословенских писаца на албански, чешки, енглески, есперанто, француски, јерменски, мађарски, немачки, румунски, руски, словачки, талијански и турски. Материјал обухвата обим од око 12 ауторских табака.

СРПСКИ БИОГРАФСКИ РЕЧНИК
(руководилац пројекта академик Челомир Попов)

Иако су услови за рад (број запослених, рачунарска техника, средства за хонораре) били на нивоу минимума који обезбеђује да се пројекат не угаси, захваљујући ентузијазму сарадника који произилази из свести о важности пројекта постигнути су значајни резултати.

Азбучник Српског биографског речника је, као што је договорено, стално отворен за допуне новим личностима и подацима. Тежиште рада у 1996. години стављено је на писање биографија за први том *Српског биографског речника*. Написано је 315 биографија на слова А и Б. Др Сава Вуковић, епископ шумадијски, предао је све биографије епископа, архиепископа, митрополита и патријарха, што чини још 796 биографија на слова В–Ш (укупно 1.111 биографија). Редакциони одбор је добио дозволу неколицине аутора, чије су биографије резултат истраживања ван пројекта, да те биографије прилагоди пропозицијама пројекта и објави као коауторски прилог. Редактор и уредници појединих епоха, као и главни уредник прегледају прилоге биографије. Заједничка оцена је да је квалитет написаних биографија на задовољавајућем нивоу. Важно је подвући да је стимулативнијим хонорисањем постигнут знатан напредак у броју написаних биографија (1995. године 67, а 1996. године 1.111 биографија).

Међу сарадницима су угледна имена наше науке као и млади сарадници који радећи на овом пројекту стичу прва искуства у научном раду.

Настављено је уношење у рачунар литературе до које је истраживачка екипа дошла током рада на формирању *Азбучника*. До сада је унесена литература и подаци из *Шематизма Србије* за 5.180 личности чија имена почињу словима А, Б, В, Г и Д.

У циљу што економичнијег рада остварују се контакти са појединцима и установама који се већ баве изучавањем историје појединих области људског деловања.

Сакупљен је известан број фотографија које треба да прате биографије али је то резултат ангажовања самих писаца биографија. За ширу, планski вођену акцију прикупљања илустративног материјала у овој години није било средстава.

СРПСКИ БИОГРАФСКИ РЕЧНИК – XX ВЕК
(руководилац потпројекта мр Бранко Бешлин)

У току 1996. започет је рад на другој фази *Српског биографског речника* (раздобље 1918–1941). Предвиђени кадровски и материјални предуслови нису у потпуности испуњени – није обезбеђен рачунар и отворено једно стално радно место. Потпројекат није финансиран самостално већ из основног пројекта. Услови да се издвоје новчана средства за потпројекат стекли су се тек новембра 1996. године. Ипак је већи део планираних послова урађен. Састављена је почетна библиографија (150 наслова) из које ће бити ексцерпирана грађа за азбучник. У току новембра, одмах по приспећу средстава, ангажовано је 18 хонорарних сарадника који су почели са ексцерпирањем грађе из литературе. На обраду је дата 31 књига – 10 наслова је обрађено у прве три недеље. Исписано је 4.000 листића са именима личности које потенцијално улазе у азбучник.

Значајну подршку пројекту пружа др Зоран Будимац са Природно-математичког факултета, стално развијајући и усавршавајући рачунарски програм пројектован специјално за овај посао.

Др Сава Вуковић, епископ шумадијски, одрекао се ауторских и уредничких хонорара за свој рад у *Српском биографском речнику* с намером да тако помогне опремање пројекта рачунарима. Ова значајна донација ће се реализовати у више фаза и у складу са приливом средстава у Матицу српску. У куповини два рачунара PC 486 и ласерског штампача HP 5L сем др Саве Вуковића учествовали су и Министарство за науку и технологију Републике Србије и „Фиделинка" ДП из Суботице. Овај програм реализовао је стручни тим састављен од три запослена лица и два стална хонорарна сарадника, руковођен главним уредником и 129 спољних сарадника ангажованих на писању биографија.

ПРЕНУМЕРАЦИЈА НА СРПСКУ КЊИГУ
(потпројекат)

У протеклој години се нису стекли ни елементарни услови (једно радно место и рачунар) да се остваре планирани послови на овом потпројекту (конципирање програма за обраду сакупљених података и почетак уноса у рачунар), те се план из претходне године преноси у наступајућу.

БИБЛИОГРАФИЈЕ
(руководилац пројекта др Предраг Пипер)

У току 1996. године послови на библиографском пројекту остали су у знаку петогодишње стагнације и гашења појединих потпројеката. Слабо улагање средста-

ва, како у научноистраживачке тако и у издавачке послове, резултирало је тиме да ниједан нови пројекат није започет. Још увек је у штампи рукопис књиге *Библиографија Матице српске* који је био спреман за штампу пре пет година. Обесхрабрени сарадници су се почели повлачити и одустајати од тог, увек слабо плаћеног, посла.

На седници Уредништва одржаној 3. јула 1996. године одлучено је да се ради постизања тешње сарадње Уредништва са Библиотеком Матице српске предложи за члана Уредништва госпођа Марија Јованцаи. Уредништво верује да ће сарадња са Библиотеком Матице српске бити подстицајна за едицију *Библиографије* и очекује од Библиотеке информације о могућим облицима сарадње. Преостали сарадници су завршавали раније започете послове: довршена је израда предметних регистара за *Библиографију Српске пчеле*; уазбучене су одреднице и пододреднице предметних регистара за *Садржај Летописа Матице српске, 1970–1980*; исписиване су одреднице са описом монографских публикација за трећи том *Библиографије југословенске лингвистичке русистике 1986–1990*, као и за шести том *Библиографије Матице српске 1980–1985*. У недостатку средстава за објављивање другог и трећег тома *Српско-мађарске контактне библиографије* нађен је суиздавач „Добра вест" из Новог Сада. Међутим, дошло је до застоја јер је издавачкој кући суиздавачу књиге, који је практично једини финансијер штампања, понестало средстава.

Остале активности

Председник Матице српске, академик Бошко Петровић, свечано је уручио захвалницу епископу шумадијском, др Сави Вуковићу, 27. новембра за драгоцени ин-

телектуални допринос и несебичну материјалну потпору којом је обогатио рад Лексикографско-биобиблиографског одељења и на тај начин допринео остваривању циљева Матице српске.

О др Сави Вуковићу је говорио академик Никша Стипчевић. Том приликом је промовисана и књига епископа шумадијског *Српски јерарси*. О овој значајној књизи су говорили академик Дејан Медаковић и др Јованка Калић. Свечаност је улепшао Ненад Ристовић извођењем двеју пригодних песама – Величаније св. Саве и Стихира св. Стефана Штиљановића.

Рукописно одељење

Одбор Рукописног одељења Матице српске одржао је у протеклој години две седнице. Радом Одбора Одељења руководио је управник Рукописног одељења др Никола Гаћеша. На Првој седници, одржаној 13. маја 1996. године усвојен је Записник са седнице Одбора Одељења одржане 5. децембра 1995. године као и предлог да се оснује Одбор за компјутеризацију у Рукописном одељењу. Друга седница Одељења одржана је 10. јануара 1997. године у новом саставу: управник Рукописног одељења др Никола Гаћеша, заменик управника Даница Богдановић, др Магдалена Веселиновић-Шулц, Душко Вртунски, Душан Вујичић, Звонимир Голубовић, др Милица Грковић, др Чедомир Денић, Вида Зеремски, др Ранко Кончар, мр Средоје Лалић, Павле Станојевић и Стојан Трећаков. Усвојен је Програм рада Одељења за 1997. годину.

АРХИВИСТИЧКА ДЕЛАТНОСТ

Током 1996. године основна делатност Рукописног одељења одвијала се у складу са предвиђеним планом рада, кадровским и материјалним могућностима. Одељење се суочило са околностима које су резултирале кадровским променама Одељења – одласком архивисте Радмиле Митровић из Матице српске и доласком Александре Јовановић на њено радно место. Одељење је добило компјутерску опрему што је условило прављење компјутерског програма који би обухватио укупне потребе Одељења.

Остали архивистички послови – обрада збирки Одељења и рад са научним истраживачима обављали су се на уобичајен начин у планираном обиму. Због ангажовања архивисте Владимира Шовљанског на другим пословима у Матици српској у 1996. години рад на збирци фотографија је привремено обустављен. За збирку манускрипата обрађено је укупно 189 варија – рукописа, односно 28.404 страна. У овој обрађеној грађи писаној ћирилицом – славјаносербски, готицом – немачки, латиницом – мађарски, грчким – грчки преовлађују циркуларни и домовни протоколи. Најстарији рукопис-протокол (тефтер) обрађен прошле године писан ћирилицом – славјаносербски потиче из 1712–1727. године. Поред именске, у оквиру предметне обраде, обрађено је 740 рукописа, односно 4.100 страна, откуцано 1.460 каталошких картона и извршена ревизија података у инвентарној књизи и именском каталогу рукописа.

За збирку писама инвентарисано је 564 писама (писма упућена проф. Рашку Димитријевићу). За каталог личности које се помињу у писмима написано је око 190 картона са око 800 одредница. Откуцано је 1.128 картона за каталоге писама по адресанту и адресату – картони убачени у каталоге.

Обрада фонда Матице српске обухвата обрађене Записнике из година 1850, 1851. и 1864.

Поред ових послова радило се по потреби у читаоници и депоу Рукописног одељења као и у оквиру комисије за процену и откуп грађе понуђене Одељењу.

У току године, грађу из збирки Одељења користило је 159 истраживача. Они су остварили укупно 386 посета Одељењу, од тога: један 18 посета; један 16 посета; један 14 посета; један 12 посета; један 11 посета; један 10 посета; један 9 посета; један 5 посета; двоје 13 посета; двоје 8 посета; двоје 7 посета; двоје 6 посета; шесторо 4 посете; четрнаесторо 3 посете; тридесет троје 2 посете; осамдесет деветоро 1 посету. Истраживачи су долазили највише из Новог Сада и Београда, затим из Бачког Јарка, Зрењанина, Подгорице, Орловата, Каћа, Лединаца, Темерина, Трпиње, Сомбора и Инђије. У току године Одељење је посетило и четворо истраживача, страних држављана, из Пољске, Скопља и Љубљане. Одељење су посетили и студенти славистике из Братиславе и студенти Природно-математичког факултета из Новог Сада. Истраживачи су проучавали писма, рукописе, фотографије, записнике и архиву Матице српске као и приручну библиотеку Одељења. Издато је у току године: писама 1.194, од тога је ксерографисано 267; рукописа 819, од тога је ксерографисано 219; фотографија 302, од тога је ксерографисано и преснимљено 170.

Екипа РТВ Нови Сад је у току године више пута снимала грађу неопходну за снимање емисија о Лази Костићу, Бранку Радичевићу, Јовану Јовановићу Змају, Доситеју Обрадовићу, Вуку Караџићу.

ОТКУП ГРАБЕ

У протеклој години Рукописно одељење је откупило: од Миливоја Ненина из Новог Сада – 60 писама Светислава Стефановића; од Стевана Врговића из Новог Сада – спис „Шијаци"; од Милорада Иванковића из Великог Средишта – две збирке песама „Из времена давних" и „Из велеграда"; од Милоша Вукмировића из Зрењанина – три телеграма Николе Пашића, четири дописнице Милана Грола, пет писама Михаила Полита Десанчића, писмо митрополита Михаила из 1868. године, фотографије Владете Милићевића – министра иностраних дела у влади Петра I, писмо и фотографију Драгише Цветковића, дописницу упућену Николи I Петровићу Његошу, седам фотографија краља Петра I, три фотографије Десанке Максимовић, писмо патријарха Варнаве упућено Војиславу Јанићу, писмо М. П. Шапчанина, пет пуномоћја адвоката Павла Маринковића, четири прилога (Мирон Николић – бан Врбаске бановине, дописница Веселину Чајкановићу и програм прославе – Материце на Двору 1930, као и седам фотографија).

ПОКЛОНИ РУКОПИСНОМ ОДЕЉЕЊУ

У току године Рукописно одељење је примило на поклон од дародаваца:

Миленка Бељанског из Сомбора – три свеске рукописног „Дневника" који обухвата период од 11. октобра 1995. до 29. марта 1996. године, две библиографије његових радова и дела, књигу „Стара сомборска здања" и библиографију „Сто књига и књижица Миленка Бељанског; Паје Дудварског из Новог Сада – пет родослова породице Дудварски из Аде и из Турије; Гојка Јањушевића из Новог Сада – три писма Душана Пирјавеца упућена Гојку Јањушевићу; Данице Вујков из Новог Сада – заоставштину Радета Томића (преписка, фотографије, лична документа), чланске карте Удружења књижевника и новинара Југославије; Стојана Трећакова из

Новог Сада – писмо Павла Ковачевића упућено Стојану Трећакову; Миленка Пекића из Београда – преписку Мате Ловрака са Аницом Шаулић; Мирјане С. Гајиновић из Београда – списак индустријских основних средстава демонтираних и однетих са подручја АП Војводине у времену 1945–1953. године, тезу за студију „Пресељење индустрије Србије 1948–1953; Петра Јоновића из Новог Сада – грађу за „Историју књижарства Југославије" (написи, чланци, сепарати, штампане ствари, исечци из новина), ксерокопију молбе Карла Сенешија – првака света у свирању на виолини (1932. година), лична документа Урошев Душана (крштеница, диплома, занатска књижица), лична документа Урошев Илије и Загорке; Јелице Бјели из Новог Сада – магнетофонску траку са подацима везаним за рад Правописне комисије српскохрватског језика – формиране при Матици српској и Матици хрватској, три писма (1958. година) др Људевита Јонкеа упућена Милошу Хаџићу; Симе Наранџића из Београда – критику књиге „Сеобе и насеља у Лици" аутора Стјепана Павичића; Вујице Воргића из Новог Сада – споменицу ратне генерације Бечејаца „Људи, борци, судбине" аутор Вујица Воргић; Петера Хајнермана из Новог Сада – фотографију старе куће Возаровића у Лежимиру; Културнопросветне заједнице Србије – Вукова награда Матици српској за изузетан допринос развоју културе у Републици Србији и свесрпском културном простору; др Миодрага Јовановића из Београда – касету са 8 емисија на тему „Уметничко благо српских и румунских цркава на тлу Румуније (1995); Милана Чолакова из Новог Сада – рукопис Банчов Јакоба Матије „Палћени или ко су Банатски Бугари"; Маре Жунтер из Новог Сада – три парте угледних Новосађана; Милосава Т. Брадића из Прокупља – допис под насловом „Борба за ћирилицу 1971. године" у Прокупљу; Јована Бикицког из Новог Сада – око 200 докумената везаних за уметничку делатност Јована Бикицког у времену од 1952–1996, уговоре и писма везане за витраже које је Ј. Бикицки радио за Матицу српску, преписку са страним галеристима, ликовним критичарима и академским друштвима, новинске исечке о изложбама Ј. Бикицког у земљи и иностранству; Бошка Брзића из Будисаве – фотографију владике Лукијана Богдановића, фотографију ватрогасног друштва – дувачки оркестар из Парабућа, фотографију са отварања манифестације „Шајкашки дани" (1994. година), рекламни плакати различитих садржаја, каталоге разних културних догађања (ликовних) и уметника; Босе Диме из Новог Сада – два позоришна комада под називом „Растављен" и „Има неку ману..." аутора др Душана Диме, белешке др Душана Диме, годишњи извештај гимназије из Сегедина из године 1870–1871; 1871–1872; 1873–1874; школска сведочанства др Душана Диме и фотографија; Славка Нинковића из Сремске Митровице – ТВ драму под називом „Партизански парламентар"; Богдана Станојева из Новог Сада – три фотографије (портрет А. Максимовића, Жарка Васиљевића, Бранка Радичевића), програм рада и деловања добротворног деоничког друштва „Сеобе", рекламне плакате политичких странака, Српске православне цркве, штрајкачке листиће предузећа „Дневник", честитку патријарха српског Германа за Ускрс, два рада др Миленка Филиповића, два писма Николе Кирића, биографију Дунђин Јована; Светозара Кисића из Новог Сада – библиографију П. Момировића манастира Велика Ремета, рад академског вајара Јована Солдатовића посвећен Јовану Грчићу Миленку, фотографије проте Васе Живковића, Змајевог музеја у Ср. Каменици, колеца у Кембрицу, Пупинове мајке Олимпијаде, основне школе у Идвору, Хамилтон хола на Колумбија универзитету у Њујорку, Пупиновог летњиковца у

Норфолку, Панчевачке реалне гимназије у коју је ишао М. Пупин, гроба Косте и Олимпијаде Пупин, сахране М. Пупина у Њујорку, дома М. Пупина у Идвору, гроба М. Пупина, портрети М. Пупина, биста М. Пупина – рад Ивана Мештровића; Данице Милосављевић из Београда – 65 писама Милана Токина писана пријатељу Пеђи Милосављевићу у времену од 1930. до 1955. године; Библиотеке Матице српске из Новог Сада – текст Радивоја Бојића „Над Болијем блистало је Сунце" (1963. година) и уз текст фотографију М. Бојића; Гинтера Гусмана из Новог Сада – отпусну листу из војске Јакоба Гусмана; Маријане Бељански из Сомбора – последњу свеску рукописног „Дневника" који је водио М. Бељански.

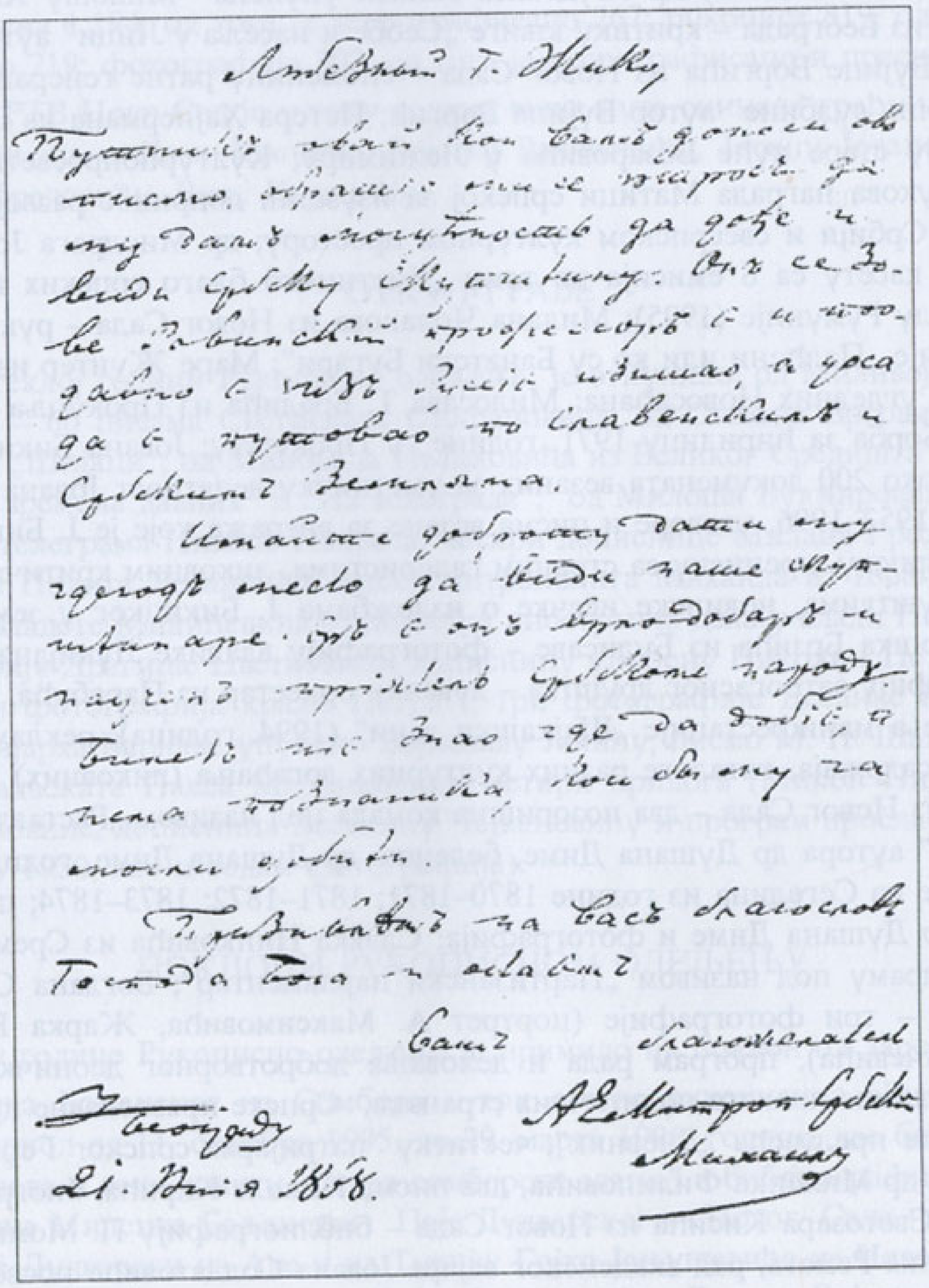

62 РАД МАТИЦЕ СРПСКЕ

Темишварски одбор

Договори о делатности и текући послови налазили су се у дневном раду Секретаријата Темишварског одбора који је према потреби одржавао седнице. Главне тежње о остваривању програма и задатака Темишварског одбора биле су усмерене на издавачку делатност, пре свега на објављивање књига које су припремане на жељу и због потреба Срба у Румунији.

Тако је као трећа у серији посебних издања књига Алексе Ивића, *Историја Срба у Војводини, од најстаријих времена до оснивања Потиско-поморишке границе 1703*, из 1929. године, 540 страна, објављена као фототипско издање. Сагласност за објављивање је добијена од наследника ауторских права академика Павла Ивића. Финансијску подршку пружила је Нафтна индустрија Србије. Затим, за прилику обележавања двеста педесет година српске цркве Светог Георгија у Темишвару, у кварту Фабрика, штампана је монографија ове цркве, књига др Мирослава Тимотијевића, *Црква Светог Георгија у Темишвару*, 326 страна, са црно-белим репродукцијама и илустрацијама у боји, резимеима на румунском и немачком језику. Финансирање штампања ове књиге помогли су Министарство за науку и технологију и Министарство за везе са Србима изван Србије. У штампи је књига др Миодрага Јовановића, *Сликарство Темишварске епархије*, (главни издавач Одељење за ликовне уметности), а у процедури припреме за штампу нашла се књига др Љубивоја Церовића, *Срби у Румунији*, као и друга свеска *Темишварског зборника*.

На дан прославе двестапедесете годишњице српске цркве у Темишвару – Фабрика, 16. новембра 1996. године, у сарадњи са Демократским савезом Срба и Карашевака и Црквеном општином храма Светог Георгија, организовано је јавно представљање две књиге Темишварског одбора – др Алексе Ивића и др Мирослава Тимотијевића, у сали Опере у Темишвару. О књигама су говорили академици Павле Ивић и Славко Гавриловић, др Миодраг Милин, мр Слободан Милеуснић, др Мирослав Тимотијевић и др Миодраг Јовановић.

Сарадници Темишварског одбора су и током протекле године суделовали у подстицању или праћењу делатности других установа, посебно у раду Међуодељенског одбора за људска права и националне мањине САНУ и конзерваторских екипа Републичког и Покрајинског завода за заштиту споменика културе на пословима рестаурације сликарства у цркви Темишвар – Фабрика, Саборној цркви у Темишвару и манастиру Бездину. И у 1996. години Међуодељенски одбор САНУ финансирао је студијски боравак др Миодрага Јовановића и др Мирослава Тимотијевића у Румунији – резултате теренских истраживања у црквама и музејима у Кришани, Бихору, Горњем Банату, Араду и Темишвару, они су унели у своје књиге поменуте у овом извештају.

Катедра Матице српске

У прошлој години Катедра је остварила укупно двадесет и шест програма, понајвише њих у самој Матици, а преостале у другим средиштима српске културе.

Понајчешће је представљан *Летопис*, та најстарија, најучесталија и најпознатија писана емисија наше куће. Јануарска свеска *Летописа* представљена је у Градској библиотеци у Вршцу, 24. јануара, којом су приликом у програму учествовали, поред главног уредника Славка Гордића и уредника Катедре Бошка Ивкова, сарадници Олга Остојић-Белча, Иван Растегорац и Милосав Тешић. У сарадњи с *Летописом* Катедра је, 22. фебруара, у Матици, организовала разговор „Ново откриће стварности", који је касније, као тематска целина, објављена у *Летопису* за јун 1996. У овом разговору учествовали су Славко Гордић, Светозар Кољевић, Сава

Дамјанов, Бошко Ивков, Владимир Јокановић, Михајло Пантић, Милица Мићић-Димовска, Васа Павковић, Борђо Сладоје, Љиљана Бурђић, Милан Орлић, Небојша Деветак, Иван Негришорац, Војислав Карановић, Саша Радојчић, Борђе Писарев, Гојко Божовић, Владимир Копицл и Јован Делић. Фебруарско-мартовску свеску *Летописа*, у Свечаној сали Матице, 7. марта представили су Славко Гордић, Милорад Екмечић, Иван В. Лалић, Живан Милисавац и Саша Радојчић, а мајску 8. маја у Крагујевцу, у Народној библиотеци „Вук Караџић", представили су Славко Гордић, Мирко Демић, Милица Мићић-Димовска, Бошко Ивков, Иван Негришорац, Димитрије Николајевић и Слободан Павићевић. Такође, мајску свеску *Летописа* а уједно и нови *Правопис*, 28. маја, у Српској гимназији у Будимпешти, представили су Славко Гордић, Мато Пижурица и Бошко Ивков. Јунску свеску нашег часописа,

с тематском целином разговора о „Новом откривању стварности", у Београду, у Удружењу књижевника Србије, 18. јуна представили су Алек Вукадиновић, Славко Гордић, Бошко Ивков, Војислав Карановић, Иван Негришорац, Михајло Пантић и Милосав Тешић, а јулско-августовску, у Дому културе у Радојеву крај Српске Црње, представили су Славко Гордић, Бошко Ивков, Владимир Миланков, Ивана Миланкова и Милица Мићић-Димовска. Септембарска свеска *Летописа*, 8. октобра представљена је у Карловачкој гимназији, којом приликом су наступили сви чланови редакције – Славко Гордић, Војислав Карановић, Милица Мићић-Димовска, Селимир Радуловић и уредник Катедре Бошко Ивков. Октобарска свеска је представљена опет у Удружењу књижевника Србије, 7. новембра, којом приликом су говорили, не само о *Летопису* него и о првој књизи Библиотеке Змајева награда – *Поезија Алека Вукадиновића* – Алек Вукадиновић, Славко Гордић, Бошко Ивков, Александар Јовановић и Иван Негришорац. У Народној библиотеци у Краљеву, 21. новембра, представљена је новембарска свеска *Летописа* речју Славка Гордића, Бошка Ивкова, Горана Петровића, Милосава Тешића и Драгана Хамовића.

Сада већ традиционална Светосавска беседа Матице српске одржана је дан уочи Савиндана, 26. јануара, у Свечаној сали Матице српске. Професор др Драгиша Живковић беседио је о Јовану Грчићу Миленку као о „модерном новелисти у доба Омладине српске", а у уметничком делу програма учествовали су: Хор Епархије сремске из Черевића, сопранисткиња Милица Стојадиновић, пијанисткиња Маја Лулић, те драмски уметници Александар Гајин, Гордана Бурђевић-Димић, Југослав Крајнов и Моника Ромић. На Беседи су проглашене и додељене Бранкове награда Матице српске.

Као и ранијих година, и лане су на Катедри представљене нове књиге, оне које је издала наша кућа, али и неколике из других издавачких кућа, које су процењене као изнимније и важне за нашу културу.

У сарадњи са Адвокатском комором Војводине, 18. јануара у Комори су проф. др Данило Н. Баста, проф. др Стеван Врачар, проф. др Гордана Вукадиновић, проф. др Милијан Поповић и проф. др Љиљана Суботић представили књигу *Природно право Јована Стерије Поповића*, коју је за штампу приредила Љиљана Суботић, а издала ју је наша кућа. *Учење у мраку*, књигу изабраних и нових песама Љубомира Симовића, 1. фебруара у Свечаној сали Матице представили су Павле Зорић, Саша Радојчић и аутор. Књиге Милке Ивић – *О зеленом коњу* и друго издање *Лингвистичких огледа* – у Матици су, 29. фебруара, представили проф. др Јасмина Грковић-Мејџор, проф. др Милорад Радовановић и ауторка. Сусрет с Петером Ебнером, аустријским писцем, уприличен је 15. марта у Матици да би се разговарало о његовој књизи приповедака на „српске теме" која се тих дана била појавила на српском језику; поред самог аутора, о књизи су говорили Душан Величковић и Бошко Петровић, а у разговору је, као преводилац, посредовала Љубица Стојановић.

У Матици је, 6. јуна, представљена и друга новоизашла књига Љубомира Симовића – *Ужице са вранама*, о којој су говорили Мирко Магарашевић, Марко Недић, Милан Ст. Протић и аутор. Књига др Александра Влашкалина, *Др Јован Пачу и његов круг*, коју је објавила наша кућа, 13. јуна била је представљена у Матици речју академика Василија Крестића и аутора. *Антологију народних песама о Марку Краљевићу*, коју су саставили Милан Лукић и Иван Златковић, 27. јуна су у Матици представили проф. др Марија Клеут, проф. др Ненад Љубинковић и аутори, а стихове из антологије казивао је драмски уметник Југослав Крајнов. Књигу групе аутора, српских лингвиста, *Српски језик на крају XX века*, у Матици су, 25. новембра, представили др Ивана Антонић, академик Павле Ивић, проф. др Мато Пижурица и проф. др Милорад Радовановић, а месец дана раније, 21. октобра, такође у Матици, била је представљена још једна лингвистичка књига – *Слово о језику* аутора Драга Ћупића, Егона Фекетеа и Богдана Терзића, о којој су, поред аутора, говорили проф. др Иван Клајн и проф. др Мато Пижурица. У представљању првих шест томова *Сабраних дела Ранка Бугарског* 20. децембра, у Свечаној сали Матице, учествовали су проф. др Меланија Микеш, проф. др Олга Мишеска-Томић, проф. др Милорад Радовановић, издавач Иван Чоловић и аутор.

Одржана су и неколика предавања – „О Јовану Дучићу, данас – о стодвадесетпетогодишњици његова рођења", 20. јула у Свечаној сали Матице говорио је проф. др Слободан Витановић, а Дучићеве стихове је казивао Југослав Крајнов; о Михајлу Грушевском, истакнутом украјинском историчару и првом председнику Украјине, о стопедесетогодишњици његова рођења, у Матици су 17. септембра беседили др Вадим Примаченко, амбасадор Украјине у Југославији, акад. Чедомир Попов и проф. др Јулијан Тамаш; а о Роману Јакобсону, о стогодишњици његова рођења, 31. октобра, у Свечаној сали Матице, беседила је академик Милка Ивић.

„Вече писаца Српске Крајине" – у којем су учествовали: Дара Секулић, Никола Вујчић, Небојша Деветак, Мирко Демић, Милош Кордић, Здравко Крстановић, Ђорђе Нешић и Јован Радуловић – у Матици је одржано 21. марта, као програмски

део симпозијума о негдашњој и данашњој књижевности која је стварана на реченим просторима. А на „Вечери писаца БИГЗ-а”, које је одржано 17. априла, поводом Новосадског салона књиге, у Матици су наступили: Добрица Ћосић, Василије Крестић, Ненад Грујичић, Рајко Петров Ного, Јован Радуловић, Мирослав Максимовић, Тиодор Росић и Димитрије Тасић. Као што се да сагледати, Катедра је прошле године, у разним срединама, приказала девет новоизашлих свезака *Летописа*, потом, поред Светосавске, имала је још три беседе о крупним стваралоцима српске и иностране културе, промовисала је десетак изузетно значајних књига, суорганизовала један разговор и две групне, велике књижевне вечери, при свем том настојећи да прошири свој радијус кретања широм простора српског народа, како у земљи тако и у дијаспори, а такође се трудећи да њени програми што боље одјекну у јавности преко телевизије, радија и новина.

Програми Катедре били су веома добро посећени и наилазили су на леп пријем код слушалаца.

У сарадњи с члановима Одбора Катедре – др Бранислав Бурђев, др Марија Клеут, Добрила Мартинов, Олга Микић, др Даница Петровић, академик Чедомир Попов, др Драгиша Поповић, Владимир Шовљански – све речене програме је организовао и водио уредник Катедре Бошко Ивков.

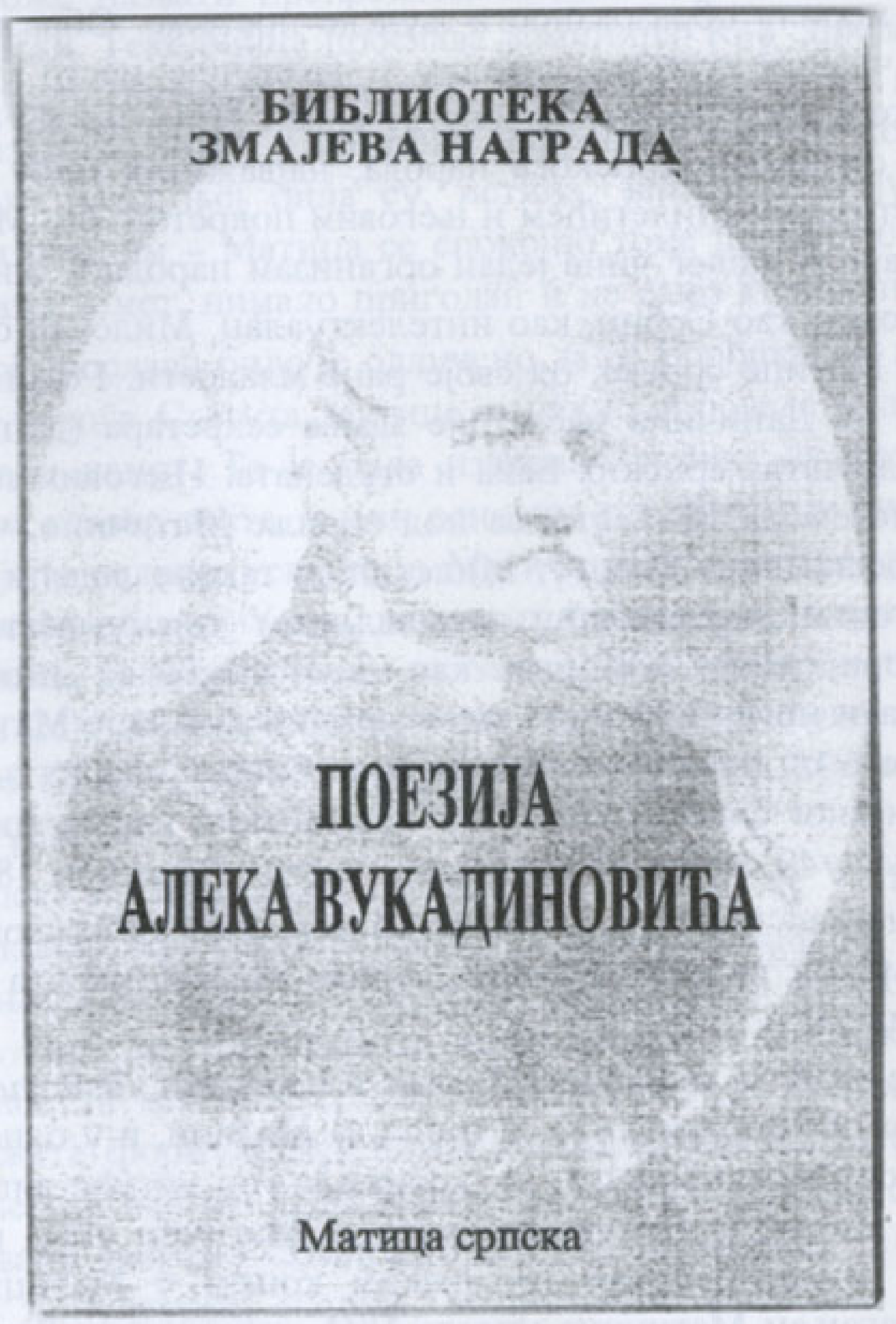

МИЛЕТИЋ И МАТИЦА

(Реч на Свечаној седници Матице српске, 16. фебруара 1996.)

Исте године и истог месеца када је у Пешти створена Матица српска, рођен је, у Мошорину, њен будући реформатор Светозар Милетић. Ма колико да је ова подударност случајна, није случајна друга подударност – период најбујнијег нарастања Милетићевих политичких идеја истовремено је и период идејног подмлађивања Матице и новог снажења њеног утицаја у српском народу.

Милетићевом метеорском успеху, уз бриљантан политички таленат, допринело је много његово несумњиво веома лепо образовање. У читавој историји српских политичких покрета, мало је вођа који су имали такве личне интелектуалне потенцијале као Светозар Милетић. Стога је он био у стању да све своје појединачне политичке акције и наступања унапред смисли као честице стратешког мозаика општег националног програма. Изграђујући тај програм, он је стално имао на уму не малу димензију коју у њему ваља да има култура: „Народ један онолико важи колико на мерилу образованости људске претеже. Образованост чини народ један достојним чланом људства, даје му и назначује место у историји светској, међу народима који људство к савршенству воде." Није, дакле, случајно што велики број културних феномена српскога народа, најважнији међу њима, стоје у директној вези са Светозаром Милетићем и његовим покретом. По Милетићевим речима: „Сва заведења народа нашег чине један организам народног живота."

Као човек, као Србин, као интелектуалац, Милетић се формира под духовним поднебљем Матице српске, од своје ране младости. Године 1844. он као лицејац у Братислави од Даничића наслеђује звање секретара (доцније и председника) Читаонице и друштва српских ђака и студената. Његовим писмом Матици та се библиотека, новембра 1844, ставља под окриље Матичино, чак јој се предаје у власништво. Прешавши у Пешту, Милетић је такође водећи међу омладином. Захваљујући његовом „народношћу одушевљеном" писму, Матица 1847. отвара студентима просторије своје читаонице као место где би се „изображенија свог народног ради скупљати могли". И тада, као и доцније, знала је Матица да у Милетићу ваља видети једнога од најспремнијих, најспособнијих младих људи, па му, кршећи правила Текелијиног фонда намењеног пештанским школарцима, као бечком студенту права додељује 40 сребрних форината помоћи почетком 1850.

Систематско продирање Милетићевог, милетићевског утицаја у Матицу почеће захваљујући најистакнутијим људима нашега народа које је и знао да окупи око својих идеја.

Године 1858. за секретара Матице и уредника *Летописа* изабран је Милетићев побратим Јован Борђевић. Он се труди да Матици, и у односу на културна питања, али и у односу на политичка, дâ, колико је год могуће више, напредну, либералну усмереност. Чинио је то сувише нагло за Матичин укус, па га већ 1859. смењују, али другим милетићевским тројанским коњем у Матици, Антонијем Хаџићем, чијим је залагањем Матичина управа 1861. прихватила Текелијину прославу и иза-

брала Милетића (и Борђевића) за свог почасног члана. Прешавши у Нови Сад за уредника *Српског дневника*, Борђевић у листу почиње кампању за реформе у Матици. Објављује студију за коју (и за потоње чланке Тихомира Остојића) Васа Стајић каже да су „најбољи чланци о Матици српској написани за сто година њена живота и рада". Нема сумње да су идеје из ове студије биле и Милетићеве.

Године 1861. одржаће се једна значајна манифестација којој је организатор Матица, а Милетић у њој учествује и лично, не само посредством људи који прихватају и подржавају његове идеје. То је прослава стогодишњице Саве Текелије, августа 1861. у Новом Саду. Милетић се политички већ био потпуно исказао на Благовештенском сабору, изборио се за превласт у Новосадском магистрату, преузео Српску читаоницу из руку Јована Хаџића. Текелијина прослава требало је да буде, и била је, манифестација културног, па и политичког јединства нације. Са приметном супротстављеношћу клерикализму, уз видно учешће либералних грађанских политичара из Војводине, из Београда, из Пеште и Прага, са општесрпским опредељењем, па и са јужнословенским призвуком прослава је била умногоме колективитет Благовештенском сабору. Имала је готово све одлике народног сабора, Текелијином личношћу закамуфлираног политичког скупа. У години 1861, толико богатој збивањима да се може назвати прекретном за даље снажење народне слободољубиве политичке мисли, Текелијина прослава доминира. Као „председник Одбора за интелектуалну страну прославе" Милетић јој је дао свој печат и тако Матицу, номиналног организатора, довео у позицију напредног политичког фактора. Сва збивања око прославе и на њој била су, истина, замаскирана јубиларском атмосфером и свечарском помпом – Матица се спокојно томе препустила – али по последицама видео се прави домет, нимало пригодан и не само културни.

На самој Текелијиној прослави било је одлучено да се Борђевићем иницирана, а дуго одлагана потреба новога Статута Матице коначно спроведе у дело. Милетићу се поверава да изради нацрт. То је била изврсна прилика да идеје његовог круга продру у Матицу на главна врата, у њен основни акт. Нацрт је био готов већ с јесени 1861, Одбор га је у целини усвојио, а Матичина скупштина, јуна 1862, с минималним изменама изгласава овај Устав, насупрот тексту који је предложио Јован Хаџић. Намесничко веће дало је потврду на Устав 1864, истовремено са дозволом за пресељење у Нови Сад, до кога је дошло такође по Милетићевој заслузи. Од тада, па све до завршетка Првог светског рата, преко пола века, Матица се руководи овим Милетићевим уставом.

Циљеви Матице српске и сврха њеног постојања исказују се Уставом у врло сажетом тексту који не експлицира све до краја, а пружа веома широке могућности тумачења. Матица је и књижевно и научно друштво, институција и са културним и са просветним циљевима. Она „материјалном и умном снагом потпомаже, развија и распрострањава књижевност и вештину српску, а тим путем да подиже просвету народа српског". Ова сажета формулација појам књижевности подразумева веома широко, укључујући у њега и научна дела: издаваће се дела „српских списатеља и вештака (уметника)". Овако широко схваћеним појмом књижевности Матици се индиректно дају задаци и културне, научне, и просветне установе. Да је то у Уставу директно и недвосмислено речено, он вероватно не би био потврђен.

Улога Матице, према Уставу, није само издавачка, она треба да води и политику развоја. Милетић предвиђа да ће се Матица „саветовати о потребама за процват српске књижевности", да ће „чинити предлоге" и доносити одлуке о усмеравању интелектуалних послова. Не каже се с ким ће се то Матица саветовати и коме ће подносити предлоге; подразумева се, међутим, да је Матица општенародна, па су саветовања у име народа, а предлози целокупној српској јавности. И у овом ставу Устава суштина је далеко шира него што се експлицитно каже. О практичном аспекту усмеравања културе могло се отвореније говорити. Милетић то није пропустио: предвиђа расписивање конкурса, процењивање и награђивање књижевних и научних дела, њихово издавање, затим издавање часописа. Једном полуреченицом Устава, опет полуприкривено, Милетић опредељује Матичине задатке у погледу духовне баштине: „куповаће књижевне рукописе и старине" и „прештампаваће славнија дела српска". Овај став као да сугерира и музејску функцију у оквиру Матице. Но, до краја националном концепцијом Матице, Милетић као да је сузио домен њене библиотеке. Њу замишља као славистичку, специјализовану, а не општу.

Све послове око књига Матица треба да води потпуно некомерцијално, с циљем да се књига што више шири. Матица треба увек да „има пред очима" ниску цену књиге и помагање аутора. Да би књига продирала у народ што интензивније, Матица ће своја издања, кад треба, моћи и поклањати и то не само институцијама, него и појединцима, а нарочито ученицима.

Овако демократски и широко постављену суштину Матичиног деловања не прати и демократска организација, бар тако се на први поглед чини. Милетићев Устав, у односу на претходни, сужава права редовних чланова, оних који се прикључују уписнином, чланарином, донацијом. Не може, наиме, сваки члан Матице бити биран у све њене органе. Проширујући категорију почасних чланова, оних који не плаћају чланарину, него се бирају међу истакнутим књижевницима и научницима, Милетић је омогућио спровођење идеја које је још 1859. изнео Јован Борђевић о сужавању утицаја трговачког сталежа и имућних људи у Матици и локидању њиховог одлучивања у књижевним питањима. Уставом се устројава Књижевно одељење у коме ће бити само људи од књиге, редовни, али и почасни чланови. То одељење бираће свој Одбор коме председава председник Матице, али га фактички води потпредседник, биран у самом Одељењу, а са компетенцијама потпредседника целе Матице. Књижевно одељење носи све стручне послове и одлучује о њима, оно креира политику установе, укључујући и бригу о новим наративима, о стипендистима. Дакако, и овде треба имати на уму да је термин „књижевни" далеко обухватнији него што је његов данашњи смисао. Такав ће бити и састав Књижевног одељења; уз Милетића који му је на челу, ту су сви највиђенији интелектуалци међу Србима у Аустрији. На овај начин одељено је материјално пословање Матице од стручног. Дилетантизам, до тада увек присутан при одлучивању о књижевној и културној политици, елиминисан је, – омогућено је да се одлуке доносе стручно, с пуном свешћу о потребама и могућностима развитка. Отварању к стварном демократизму служе и оне одредбе Устава које омогућују да се чланski улог разложи на пет година. Чланови Матице могли су сада постати и мање имућни људи. На то су и бечке власти упозорене, срећом накнадно, у анонимној промеморији једне групе конзервативних српских политичара из Војводине

октобра 1866. Тамо се каже да је ревизија статута омогућила давање права гласа у Матици „интелектуалном пролетаријату који се прикључио Милетићу".

Милетићев Устав посебно инсистира на јавности рада: на Скупштини и на седницама Књижевног одељења могу учествовати, без права гласа, и нечланови ових тела. Седнице Књижевног одељења морају бити унапред оглашене у новинама.

Устав који је донет према Милетићевом тексту увео је нов начин рада у Матицу. Она је у већој мери институција него до тада, њена политика је систематичнија, вођена са више плана и стручности. Не треба ни напоминьати да је правац те политике, коначним превладавањем милетићевских снага, измењен у складу са тежњама либералног слоја.

Неспутан потребом нормативног, лаконског начина излагања, Милетић је о Матици опширније проговорио на првој скупштини после њеног пресељења из Пеште у Нови Сад, 30. априла 1864. године. Овим чланком он је своје виђење Матице употпунио у два правца. Први је њена национална улога, а други њено место у српском друштву као целини. Мада је јавно говорен, па зато за нијансу опрезније јер Милетић се увек трудио да Матицу не оптерети анимозношћу коју власт може да има према њему лично, овај текст јасно казује Милетићево мишљење о дометима Матичиног рада. Процењујући тачно да Срби немају, нити ће скоро имати „велике и сталне читајуће публике" која би обезбедила самосталан опстанак књижевности, он тражи жртву, самоодрицање и солидарност „овостраног народа српског" за подизање и унапређивање културе. То је императив националне резистенције и одржања, јер „народ без књижевности је мртва маса која плен других народа постаје". Свест о култури и њен висок степен показују се још потребнијим у приликама када „умне плодове и душевну храну" треба прибављати и за друге, „за сад још сужну браћу". Њихово ослобођење треба духовним силама потпомагати, а њихову слободу дочекати културном зрелошћу која ће омогућити брзу афирмацију и напредак међу осталим народима. Солидарност као дужност Срба у Аустрији он наглашава веома изразито, сматрајући је дугом „јер смо доласком нашим овамо ослабили снагу народа српског у старој отаџбини". Та наглашавања обавеза Матице према Србима ван Аустрије представља заправо културни аспект Милетићеве политичке визије српског (и јужнословенског) заједништва у слободи.

Своја виђења Матице српске у корелативима целокупног српског духовног, али и политичког живота Милетић је и практично спроводио, директно, као први потпредседник Књижевног одељења, те преко својих присталица, часника Матице српске. Изгледаће у први мах чудно што се у библиографијама Матичиних издања ретко наилази на Милетићево име. Он мало својих радова штампа у Матици из два разлога. Матичина издања нису дневна, а његова реаговања су најчешће таква да не трпе одлагања. Други разлог је већ поминьани његов опрез да својом сувише истакнутом улогом у Матици не навуче на њу поред постојеће сумњичавости још и одијум власти. Он се у Матици држао сенке, нарочито после 1867, када су његови сарадници потпуно овладали Матицом. Повлачи се са положаја потпредседника Књижевног одељења, а 1869. не прихвата кандидатуру за Управни одбор. Не прима се председниковања ни 1871, када је први пут предложен, ни 1872. када из Ваца јасно пише: „док је Андраши на челу владе, нисам рад да мојим именом и одно-

шајем према њему навлачим на заводе који с политиком посла немају громове његовог гњева".

Но, предлагао, иницирао, усмеравао јесте. Ево примера. За даљу демократизацију Матице и њен шири утицај у смислу тројних, научних, културних и просветних настојања, он као потпредседник 1864. предлаже: „да Матица уз Летопис, који би имао бити чисто научног и поучног садржаја, издаје један лист књижевног и забавног садржаја три пута на месец". Била је то *Матица* која ће излазити од 1865. до 1870. и бити популаран орган не само Матице него и покрета Уједињене омладине српске.

Када полувековном трајању Милетићевог устава додамо чињеницу да су Матицу водили најближи Милетићеви сарадници, а касније људи који од милетићевских идеја нису одступали, бар не у националном смислу, онда се спонтано наметне закључак: од свих дичних људи који су Матицом прошли проносећи њен смисао кроз време, ниједног не можемо истаћи као реформатора и креатора Матице колико Светозара Милетића. Његов политички програм и национално-културни програм Матице били су два темељна ослонца српском народу и против акутне опасности однарођавања и за будуће, вековима прижељкивано слављење сједињавања.

Божидар Ковачек

ОБНАВЉАЊЕ СПОМЕН-ПЛОЧЕ У ВУКОВАРУ

Поштоване даме и господо!

(Милије би ми било да вас ословим лепше са)

Драге сестре и браћо, драги пријатељи, драги суграђани и суградитељи јединственог српског духовног простора!

Изостављајући преважне садашње разлоге који Матицу српску, најстарије наше национално друштво, чине дужником и Вуковара и Вука Караџића, подсетићу на неколико разлога из прошлости који су је определили да обнови Вукову спомен-плочу.

Први дуг Матице према овом крају, према Сремској жупанији ондашње Аустријске монархије, створио је човек по имену Јосиф Миловук. Родом ту, из оближње Трпиње, угледни пештански трговац, био је у оној часној септембирској скупини која је 1826. основала Матицу. Његово име, уз осталу шесторицу оснивача, стоји заувек на чеоном зиду великог ҳола Матице српске. И мада се убрзо разишао с Матицом, заправо с њеним водећим човеком Јованом Хаџићем, он је деловао безмало конвергентно с њом издајући књиге које уздижу културни ниво српског народа и снаже његову националну свест. Миловуково учешће у оснивању Матице и утврђивању њених задатака доказ је да она од почетка у свом видокругу има сав културни простор Срба. Поред њега је и Јован Деметровић из Далмације, остали оснивачи су из Будима, Сомбора, Вршца, Ковачице и Сремских Карловаца. Но, још те исте, почетне 1826. године Матици се прикључују кнез Милош и његов брат Јеврем, те тројица Темишварлија, по два Пештанца и Новосађанина, двојица Бечлија, један Осечанин, један Бајац и Герасим Зелић из манастира Крупа у Далмацији. Матица, дакле, већ тада, и на овај начин, окупљањем чланова, тежи обједињавању свих крајева у којима Срби живе.

Пред кућом смо Михајловића, породице матере Бранка Радићевића. Кућа се обично зове по најмаркантнијем из-

данку ове породице, по Јустину, успешном трговцу и добром интелектуалцу вуковарском. Он је, иако мало познат, био и књижевник и публициста. Сарађивао је у више листова, у једним немачким новинама, изгледа и у *Летопису Матице српске*. Да је био писац од кога се доста могло очекивати засведочио је у своје и Вуково име Буро Даничић, поручујући Јустину: „Обојица вас молимо да бисте писали што више можете". Много није могао, друге животне бриге заокупљале су га и одвлачиле од писања, па и од читања, његове велике страсти. „Његова магаза крај дућана била је права књижница" – сећа се један његов савременик. И без Вука, кућа би била споменик културне прошлости.

Вука и Матицу учинили су многи, а површни, написи о нашој културној прошлости готово опречним појмовима. Да није тако износи наука у новије време све више доказа. Неистомишљеништва је било, неспоразума такође, али и сличности, па и подударности, бар у крајњем циљу културног уздизања народа. Да кажем само један податак – у првих двадесет бројева *Летописа Матице српске* објављено је педесетак написа о Вуку и о народним песмама, ниједан негативан, међу њима чак и једна ода, одушевљена похвална песма Вуку.

„Ја знам да ни у каквоме мјесту народа нашега немам више (ни толико) таковијех (правијех) пријатеља као у Вуковару" – писао је Вук своме пријатељу Јустину Михајловићу. И Јустин, и Вуковар Вука су свесрдно подржавали и поносили се њиме: „Био је овде чувени др Вук Караџић кога сам и ја, и пријатељи његови и моји, онако дочекали као што његова знатност и научност заслучују. ... Фала му што нас је походио. Ш њим смо провели десетак дана у разговору поучном, лепом и милом" – бележи Јустин, Вуков вуковарски домаћин у свој дневник 1837. године.

Шта је то што је овај град толико зближило с Вуком и његовим идејама? Сигурно људи који су га волели и уважавали какви су били Јустин, његов син Риста, Васа Марковић, Павле Адамовић и други. Но, не само то. Биће да је у питању и висок образовни ниво вуковарских Срба и њихова национална и политичка зрелост. Јер није Вуковар само уз Вука први. Треба прегледати спискове претплатника на српске књиге, па да се одмах запази да је у њима Вуковараца сразмерно много више но што би њихов укупан број претпостављао. Случајност, рекао би ко. Но, није случајно оно што се понавља с очитом доследношћу. Да поменем само још једну такву „случајност". Прво гостовање тек основаног првог професионалног театра код нас, Српског народног позоришта из Новог Сада није било у Сомбору, Вршцу, Кикинди, Бечкереку, Земуну, Панчеву, где су српске општине бројем биле јаче, него у овом граду, у Вуковару, октобра и новембра 1861.

Све то говори да је Вуковар српској култури био итекако важан и чврст ослонац. И зато плочом коју обнављамо не само да одужујемо дуг, но и подсећамо на традицију, утврђујемо духовне координате.

Нека вам, Вуковарци, обновљена Вукова спомен-плоча буде трајнија од претходне, уништене, нека вам будући живот с њом и Вуком буде срећнији но у овим прошлим годинама без њих.

Божидар Ковачек

(Изговорено приликом откривања обновљене спомен-плоче на кући Јустина Михајловића у Вуковару, 17. новембра 1996)

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

Извештај о раду Библиотеке Матице српске у 1996. години

Библиотека Матице српске (БМС) остварила је свој Програм рада за 1996. годину. Њену редовну делатност у целини је финансирало Министарство културе Републике Србије. За набавку страних база података, часописа из иностранства и рад рачунарског система новац је обезбедило републичко Министарство за науку и технологију. БМС је радила у складу са републичким законима о библиотечкој делатности, о културним добрима, о Матици српској и другим прописима. У обављању стручних послова примењивани су стандарди савременог библиотекарства. БМС је остварила добру сарадњу са својим оснивачем – Матицом српском и са Народном библиотеком Србије. Управни и Надзорни одбор БМС радили су у складу са законским овлашћењима и Статутом БМС. Управни одбор, у саставу проф. др Божидар Ковачек, председник, мр Мирослав Ранков, проф. др Никола Гаћеша и Борђе Виловски, чланови, одржао је десету и једанаесту седницу. Усвојени су записници са девете и десете седнице Управног одбора, Извештај о раду и Завршни рачун за 1995. годину, Програм рада у 1997. години, Инвестициони програм изградње зграде БМС (пете измене и допуне) и допуне и измене Статута Библиотеке. Надзорни одбор (Дејан Живанац, председник, Петар Мишић и Радован Мићић, чланови) одржао је четврту седницу. Размотрен је Завршни рачун Библиотеке за 1995. годину и предложено је Управном одбору БМС да се Завршни рачун усвоји.

СТАРА И РЕТКА КЊИГА И ЛЕГАТИ

Опис ћирилских рукописних књига БМС у току 1996. године текао је по утврђеном тематском редоследу. У серији *Ћирилске рукописне књиге БМС* објављене су две нове књиге: пета са насловом *Минеји. Октоиси. Триоди* и шеста *Стихолоиија Кипријана Рачанина*, посвећена двестотој годишњици од обнове манастира Раче. Започет је опис рукописа за седму књигу поменуте серије, *Стихолоиије. Катавасије. Акатистари*.

Рукописна збирка БМС приновљена је куповином рукописне *Проскомидије* из 1787. године.

Завршени су послови на изради и публиковању каталога *Српске књиге и периодика 18. века Библиотеке Матице српске*, другог у серији *Каталоі старих и ретких књиіа БМС*.

Урађени су припремни послови за компјутерску обраду српских књига 19. века, са циљем да се објави њихов каталог као трећа књига у наведеној серији.

За штампу је приређен каталог под насловом *Библиотека Саве Текелије*, други у едицији *Каталоі леіата БМС*.

Приликом ретроспективне обраде књига издвојено је и компјутерски обрађено 100 књига, које према сачуваном печату, потпису или екслибрису припадају библиотекама целинама у БМС и то: Библиотеци Текелијанума (43) и збиркама Боке Мијатовића (2), Петра Попадића (3) и Васе Стајића (52).

Из Донације Никол и Сретена Марића обрађено је 685 књига, 146 текстова је обрађено предметно аналитички, док су 403 записа у електронском каталогу редигована. Обављене су припреме за обраду периодичних публикација из ове збирке, која ће ускоро отпочети. Као што је познато, Донација Никол и Сретена Марића није још комплетна у БМС, а ове године пристигле су 124 књиге и 47 свезака периодичних публикација.

Из Библиотеке Српске православне гимназије у Новом Саду, која је у БМС, компјутерски је обрађено 796 књига.

Настављени су послови на инвентарисању, сигнирању и компјутерској обради књига из Библиотеке Бачке епархије. Обрађено је 677 књига, а 285 записа је редиговано.

Из збирке књига с потписима, посветама и белешкама компјутерски је обрађено 1.039 књига. У оквиру послова на ревизији и новом уређењу збирке прегледане су необрађене књиге с потписима, посветама, белешкама и печатима (3.341 књига) и сачињен је предлог за њихову селекцију.

У електронску базу БМС унето је 669 записа наслова на микрофилму.

У читаоници за раритете издата је на коришћење 1.361 књига из збирки раритета (од тога 111 рукописа), 1.188 свезака старе и ретке периодике и 20 микрофилмова. Од публикација које не припадају раритетима овде је читано 711 књига и 1.092 свеске периодике.

У магацину раритета књиге су смештене у нове ормаре – трезоре. Том приликом урађена је топографска контрола публикација.

За *Регистар светске културне баштине* који води УНЕСКО предложене су три књиге: *Матичин апостол из XIII века*, *Псалтир Гаврила Тројичанина из 1643. године* и *Октоих првогласник Бурђа Црнојевића из 1494. године*.

НАБАВКА И РАЗМЕНА ПУБЛИКАЦИЈА

У 1996. години БМС је обавезним примерком, куповином, разменом, поклоном, депозитом ФАО и УНЕСКО примила и у своје збирке укључила укупно 47.364 публикације: 11.448 књига, 33.275 бројева периодике и 2.641 јединицу за посебне збирке.

Обавезним примерком примљено је 35.762 публикације, куповином 1.796, разменом 5.151, поклоном 4.387 и депозитом 268 публикација.

Из Библиотеке је у оквиру размене обавезног примерка, размене са партнерима у земљи и иностранству и на поклон упућено укупно (36.919) публикација.

Обавезни примерак

Обавезним примерком, у складу са Законом о културним добрима, примљено је од војвођанских штампарија укупно 61.658 публикација. Из прикупљеног обавезног примерка 24.207 публикација упућено је Народној библиотеци Србије, Народној и универзитетској библиотеци у Приштини и Централној библиотеци Црне Горе „Бурђе Црнојевић" на Цетињу.

Обавезним примерком Југославије примљено је и у збирке БМС уврштено 3.754 књиге и 19.120 бројева периодике, а обавезним примерком Војводине 2.729 књига, 8.208 бројева периодике и 1.487 јединица ситног штампаног материјала.

У сарадњи са Министарством културе и Народном библиотеком Србије, БМС је покренула заједничку акцију чији је циљ да се обезбеди редовније и потпуније прикупљање обавезног примерка. Упућен је допис издавачима у којем се инсистира на обавезном достављању месечних извештаја о издатим и одштампаним публикацијама. На основу ових извештаја и CIP записа упућују се опомене штампарима и праве извештаји о недостављеним публикацијама. Службеници Министарства културе обављају инспекцијски надзор у штампаријама и издају решења у складу са Законом о културним добрима. Ова акција је дала одређене резултате, јер и извештаји издавача и новоштампане публикације брже и редовније стижу у БМС. Током 1996. године извршен је инспекцијски надзор у 70 штампарија у Војводини. Поднети су захтеви за доставу 700 публикација које иначе нису биле достављене редовним путем и на време. До краја године достављено је 255 публикација у 2.054 примерка.

Куповина

Куповина књига била је као и претходних година окренута домаћој књизи. Од књига које нису примљене обавезним примерком за попуну збирке униката и музеј-

ске збирке купљено је 190 нових књига, 350 антикварних књига, 48 публикација посебних збирки и 412 бројева антикварне периодике. За читаоницу је претплаћено десет наслова домаће периодике.

Куповина страних публикација и даље је ограничена на домаће тржиште. Из приватне понуде купљено је 57 антикварних књига као и 32 нове књиге и три броја антикварне периодике. У БМС редовно стиже и 63 наслова стране периодике као и две базе података, које је за нас претплатило Министарство за науку и технологију Републике Србије у оквиру Коорди система (Систем координиране набавке страних часописа и база података). БМС је укупно примила 704 броја.

Размена

БМС је у оквиру размене од својих партнера у иностранству примила 1.477 књига, 26 публикација за посебне збирке и 3.383 броја периодике.

Партнерима у размени упућено је 3.196 књига и 4.961 број серијских публикација, међу којима и сва издања Матице српске и БМС.

Настављено је снабдевање домаћом књигом Срба у Румунији и Мађарској и лектората на 44 универзитета у свету.

Библиотекама у иностранству упућено је 1.979 захтева за књиге. Послате су и четири листе дупликата књиге и две листе периодике.

Разменом са југословенским библиотекама примљено је 127 књига и 138 бројева периодике а послато 196 књига и 376 бројева периодике.

Поклон

БМС је поклоном примила 6.829 публикација на разним језицима. Након провере, у збирке је укључено 2.578 књига, 615 јединица за посебне збирке и 1.194 броја серијских публикација.

Депозитом ФАО и УНЕСКО примљене су 154 књиге и 113 бројева серијских публикација и једна публикација за посебне збирке.

БМС је библиотекама и научним радницима у Србији и Црној Гори као поклон послала 3.983 примерака својих издања књига и периодике.

Пријем и евиденција

Све публикације примљене у БМС током 1996. године, евидентиране су, сигниране и инвентарисане и подаци о њима налазе се у компјутерској бази података.

Осим пријема текућег прилива настављено је и са ретроспективним уносом књига и током 1996. године у базу је унесено 21.235 записа.

Укупно је унесено 33.132 инвентара књиге у базу.

Инвентарисано је и 4.797 годишта домаће и стране периодике.

КАТАЛОШКО-БИБЛИОГРАФСКА ОБРАДА ПУБЛИКАЦИЈА

Уз ажурну именску, предметну и децималну обраду нових публикација, у 1996. години настављена је ретроспективна обрада и ревизија публикација о којима се подаци налазе у лисним каталозима БМС.

Укупно је обрађено 49.249 публикација (CIP, књиге, чланци, наслови периодике, ноте, географске карте, планови, плоче, ситни и документациони материјал и друге публикације). У Одељењу за каталошко-библиографску обраду у компјутерску базу Библиотеке унето је 46.167 нових записа. Формирано је 33.289 предметних и 44.564 децималне одреднице.

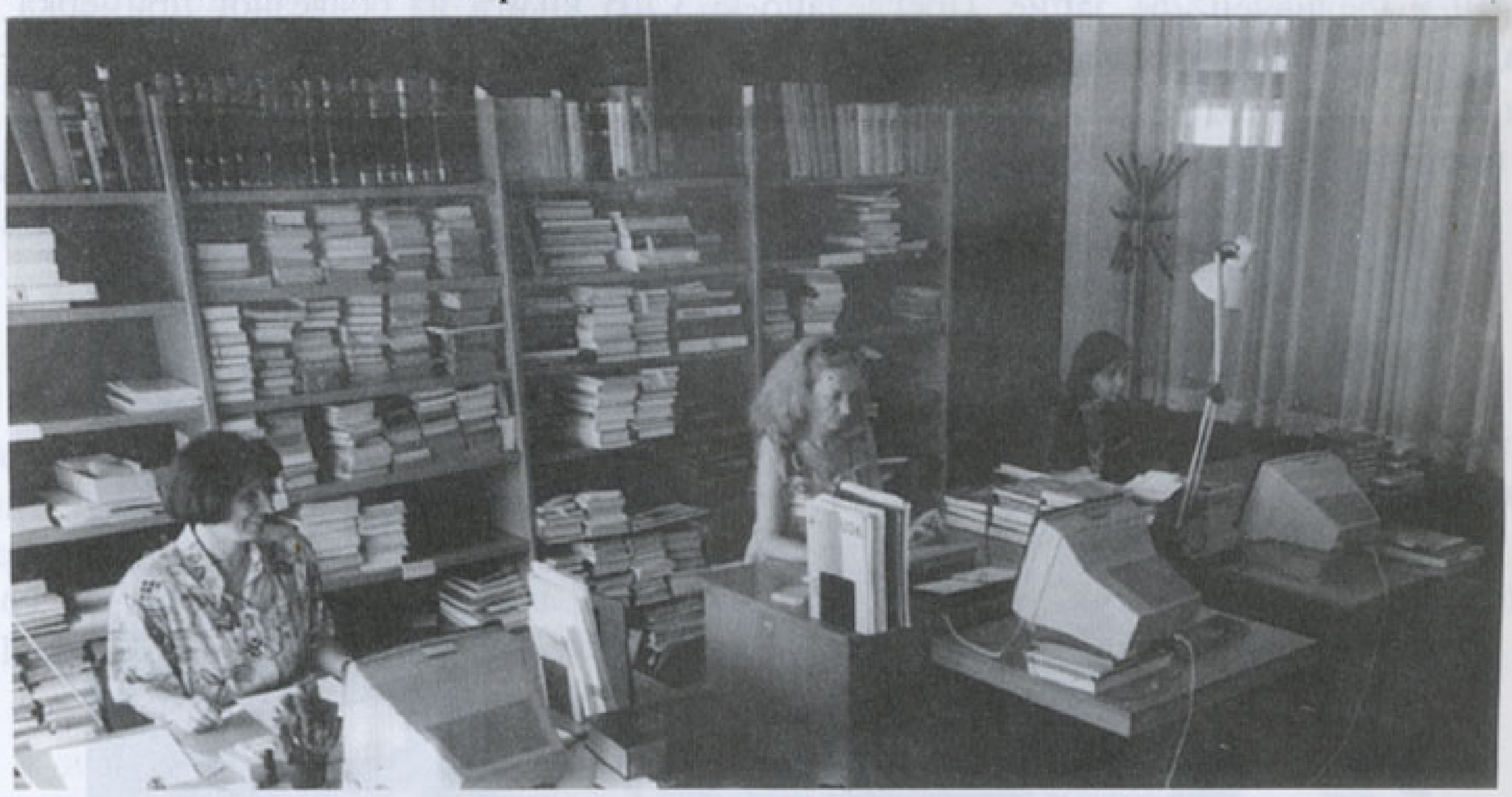

Доста пажње посвећено је уједначавању записа и побољшавању квалитета електронског каталога БМС. На седници Стручног већа је закључено да треба појачати редактуру обраде библиотекара на обуци и записа у електронској бази података. На рачунару БМС формирана је датотека под именом Редактура у коју се уносе утврђени облици именских, предметних и децималних одредница и друге договорене стручне промене. Сви редактори и библиотекари добили су прецизне распореде својих обавеза и задужења у циљу побољшања квалитета обраде и информативности електронског каталога БМС.

Каталошка обрада књига

Обрађено је 32.906 књига и у базу БМС унесено је укупно 32.136 записа (из текућег прилива књига, ретроспективе и 1.014 CIP записа). Формиране су 20.403 предметне и 31.437 децималних одредница. Преконтролисано је 11.594 записа радника чија обука још траје, а прегледањем базе уједначена су и исправљена 1.332 записа. Разрешене су све погрешне и дупле сигнатуре и пресигнирана је 1.101 књига.

Аналитичка обрада часописа

У базу је укупно унесено 3.083 нова записа и комплетно обрађено 1.005 чланака из нових бројева *Летописа Матице српске*, свих осам зборника МС и старијих

годишта *Поља*. Формирана је 1.091 предметна и 1.139 децималних одредница. Редиговано је 42 записа. Припремљена је концепција за селективну обраду чланака из *Слободне Војводине* и започета је обрада.

Библиографска обрада књига

Настављено је прикупљање грађе за *Библиографију књига у Војводини* за 1994, 1995. и 1996. годину, као допуне из претходних година. Из штампе је изашла свеска за 1993. годину, а грађа за 1994. годину припремљена је за објављивање. Библиографски је обрађено 1.693 књиге, 14.552 аналитичке јединице садржаја, редиговано је 1.410 и уједначен 261 запис. Прегледано је 3.705 књига из обавезног примерка и издвојено је за библиографску обраду 1.429 књига.

Написан је предлог концепције за аутоматизовану израду *Библиографије Матице српске* у БМС.

Прикупљена је грађа за *Библиографију Алека Вукадиновића* од 412 јединица.

Завичајна збирка

За завичајну збирку Војводине обрађено је 1.418 књига и у базу је унесено 606 компјутерских записа. Формирано је 606 предметних и 762 децималне одреднице. Сигнирано је 1.764 књиге, 57 нових наслова периодике и 70 јединица из збирке издања академија наука. За попуну збирке предато је 300 дезидерата, проверено је 1.617 књига и 12 наслова периодике. Прегледано је стање збирке и одабрано је 155 публикација за заштиту. Евидентирано је 155 годишта периодике са 1.686 бројева.

На посебним сигнатурама чува се, попуњава и обрађује збирка свих издања Матице српске и збирка издања Српске академије наука и уметности и Црногорске академије наука и умјетности.

Каталошка обрада периодике

Обрађено је укупно 1.759 наслова и у базу је унето 1.430 нових записа часописа и новина из текућег прилива и преусмерених из других збирки. Сигнирано је 1.008 наслова. Децимално је обрађено 1.023 наслова периодике и редиговано је 1.164 записа. Евидентиране су допуне за 835 годишта текуће и старе периодике са укупно 5.467 бројева. Израђено је 1.932, умножено 4.126, уазбучено и уложено 6.135 каталошких листића у радну картотеку и јавни каталог. Пресигнирано је 142 а ревидирано 283 наслова, 2.121 годиште и 20.502 броја периодике. Након рада на ретроспективи периодике у „Чешком магацину" сређени су подаци у картотеци и бази за 396 наслова, 3.974 годишта и 43.432 броја.

Обрада посебних збирки

За Картографску збирку, Збирку музикалија, Ликовно-графичку збирку и Збирку ситног и документационог материјала примљено је 2.165 публикација. Укупно је обрађено 7.826 публикација и у базу унесено 7.210 нових записа. Формирано је 9.320 предметних и 8.016 децималних одредница. За попуну збирки проверено је 169 публикација. Информисано је и услужено 607 корисника са 869 публикација. После обраде и коришћења у магацин је уложено 8.872 публикације.

Ревизија збирки

Од 1992. године у БМС је започета ревизија збирки упоредо са ретроспективном обрадом књига о којима се подаци налазе у лисним каталозима. Послови ревизије су тако организовани да је омогућено непрекидно информисање и услуживање читалаца свим публикацијама БМС.

У 1996. години обављена је ревизија 21.187 књига, 396 наслова периодике (3.974 годишта са 43.432 броја) и 5.121 публикација из посебних збирки. До сада је обављена ревизија укупно 238.437 књига, 21.798 годишта периодике и 41.515 публикација из посебних збирки.

ЗАПИСИ НА РАЧУНАРУ

У компјутерску базу БМС током 1996. године унесено је укупно 58.563 записа. У бази је 31. децембра 1996. године било 484.090 записа (413.494 књиге, 23.250 посебних збирки, 15.562 периодике, 31.780 чланака). Сваки запис у електронском каталогу претражив је помоћу шездесетак параметара (аутор, наслов, издавач, предметна одредница, децимални број, кључна реч, година издања, место издања итд.), што значи да се у бази налази преко 30 милиона информација о књигама и другим публикацијама.

Почетком августа 1996. године БМС се укључила у Интернет, најзначајнију светску рачунарску и комуникациону мрежу. Веза са Интернетом остварује се у

оквиру академске мреже Србије, посредством комуникационог чвора на Универзитету у Новом Саду. Библиотека је добила своје електронско име (Интернет адресу) BMSNS.NS.||AC.YU, којим ће комуницирати са светом. БМС тренутно користи електронску пошту као базни сервис Интернета и Телнет програм за интерактивни приступ другим рачунарима. Посредством Интернета корисници из земље и света могу да прегледају електронски каталог БМС, највећи те врсте у Југославији.

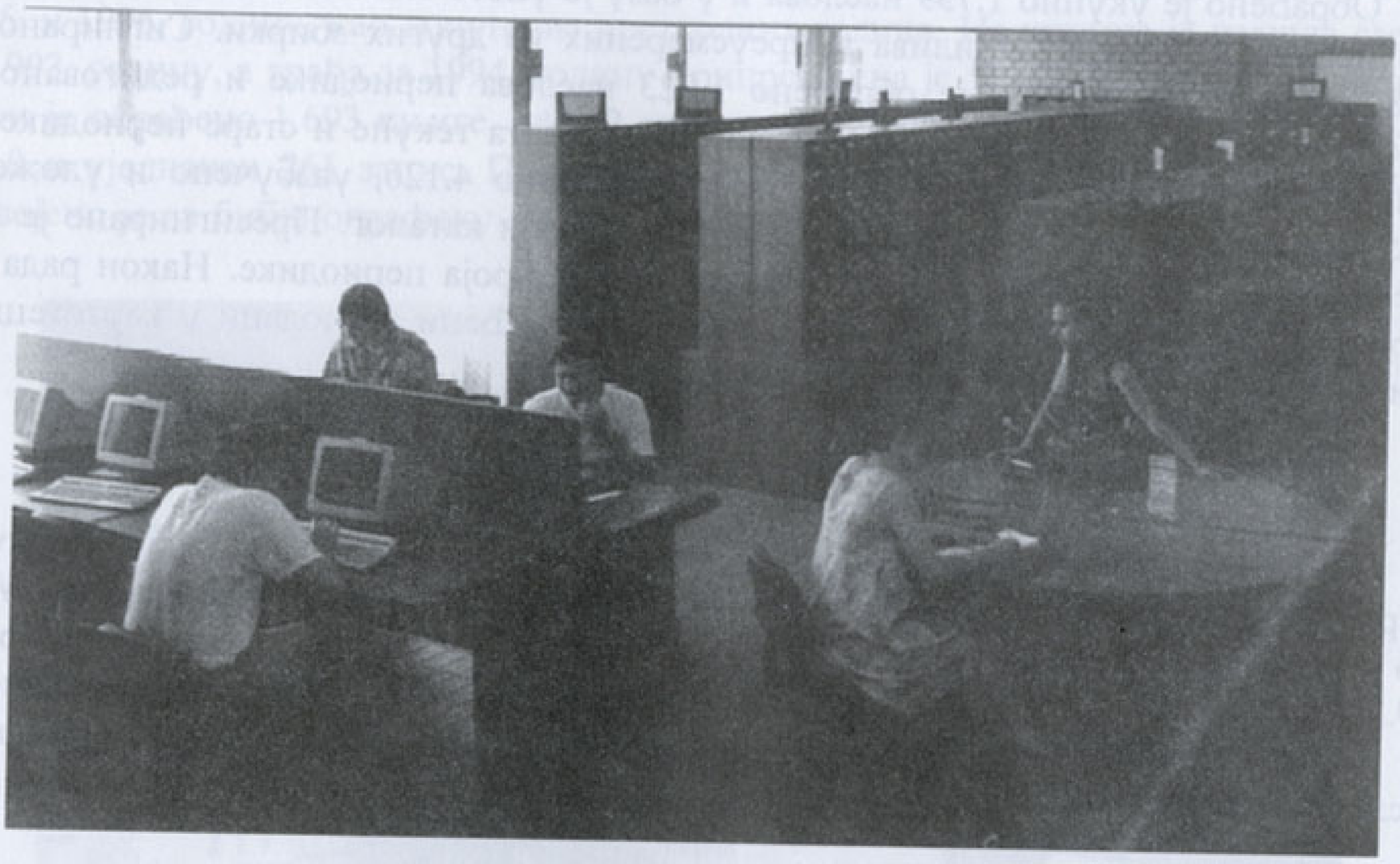

За обезбеђивање доступа до Интернета набављена су два модема, а купљен је и нови модем за директан доступ спољних корисника до електронске базе података БМС. Повећана је меморија електронског система набавком новог диска капацитета 4,35 гигабајта. У рачунарском систему БМС сада су два VAX рачунара са дисковима укупног капацитета 8,95 гигабајта, деведесет терминала, дванаест персоналних рачунара, два ласерска и шест матричних штампача и пет читача компактних дискова.

ЧУВАЊЕ И КОРИШЋЕЊЕ ПУБЛИКАЦИЈА

Чланови

У БМС је у 1996. години уписано 4.314 чланова. Највећи број корисника су студенти, професори, асистенти и сарадници Универзитета у Новом Саду.

Коришћење

У читаоницама Библиотеке коришћено је 36.689 књига и 5.293 наслова часописа и новина.

Највише су коришћене књиге на српском језику – 22.981 и то из области књижевности, филологије и лингвистике 6.599 и из области медицине, технике и привреде 6.516 књига. Од књига на страним језицима највише су коришћене на енглес-

ком (565) и на немачком (310). Књиге су претежно из области књижевности, филологије и лингвистике.

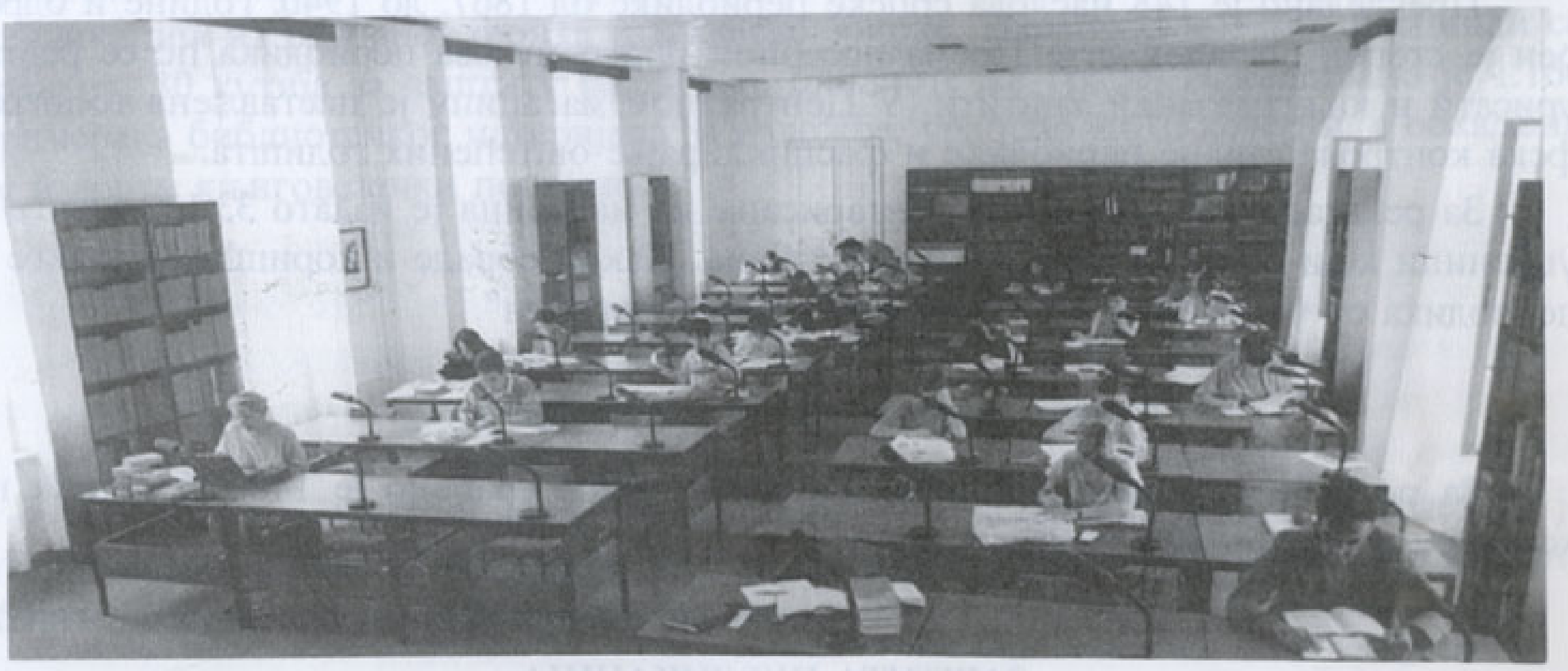

Од периодике највише су коришћени часописи и новине на српском језику – 3.513 наслова и то мешовитог садржаја (1.145) и из књижевности, филологије и лингвистике (753).

За научни и стручни рад издато је 8.495 књига, а за рад у одељењима БМС 2.042 књиге и 1.405 наслова часописа и новина. За изложбе је коришћено је 1.028 публикација. Од страних часописа у слободном приступу највише су читани часописи на енглеском језику. (*Nature, Art in America* и др.). Читаоци су показали велико интересовање за часопис на немачком језику *Theater Heute* и за француски часопис *Critique*.

Информације и међубиблиотечка позајмица

Поред упутстава корисницима о коришћењу каталога (класичних и електронског) и референсне збирке, информатори су давали информације и припремали тематске листе на основу електронске базе, библиографских извора и литературе.

Прегледана је и пописана референсна збирка. Приручници који нису обрађени у електронском каталогу достављени су у Одељење за обраду. Прецизно су обележени локацијски подаци на приручницима и картонима и унети у електронски каталог.

За међубиблиотечку позајмицу Библиотека је примила 1.103 захтева из библиотека и институција из земље и иностранства. Реализовано је 1.095 захтева, а 8 је упућено, након провера, у друге библиотеке. За потребе читалаца Библиотека је упутила институцијама у земљи 46 захтева за позајмицу књига и копија. Реализовано је 40 захтева.

Топографски каталог и магацински смештај

У топографску евиденцију књига (у свескама и електронском каталогу) унети су подаци за 32.988 књига. У топографску евиденцију периодике (топографски картони и записи у електронском каталогу) унети су подаци за 3.736 годишта часописа, недељних листова и за 357 комплета дневних листова.

За књиговезачку заштиту издвојени су месечни комплети текућих дневних новина и часописа.

Прегледано је 148 наслова српске периодике од 1867. до 1940. године и одређен је степен оштећености. Према посебном програму ова периодика ће се рестаурисати и књиговезачки заштити. У Централном магацину је настављена топографска контрола стране периодике и фасциклирање оштећених годишта.

За рекаталогизацију и реинвентарисање из магацина је издато 33.132 књиге и уџбеници који су били спаковани у кутијама. Након обраде и коришћења књиге и периодика су уложене у Централни и „Чешки магацин".

Умножавање библиотечке грађе

За потребе читалаца, одељења и служби БМС урађено је 148.235 копија на кseроксу и преко 3.840 на гештетнеру.

ЗАШТИТА ПУБЛИКАЦИЈА

У конзерваторској лабораторији Библиотеке у 1996. години обављена је конзерваторско-рестаураторска заштита рукописа, ћирилицом штампаних књига 15–17. века, књига 18. и 19. века, веома оштећених часописа 20. века, као и предмета из посебних збирки. Конзервисано је 10.594, рестаурисано 10.140 оштећених листова књига и часописа из БМС и Библиотеке Српске православне црквене општине у Панчеву и 51 предмет из посебних збирки БМС и Галерије Матице српске.

У конзервисан и рестаурисан повез укоричено је 27 књига. Урађена је превентивна заштита, сушење и дезинфекција око 1.000 књига.

Проверено је физичко стање српских штампаних књига и одломака 15–17. века и 148 наслова српске периодике од 1867. до 1940. године и одређен потребан вид конзерваторско-рестаураторске и књиговезачке заштите.

Од 31. маја до 14. јуна, у сарадњи са Народном библиотеком Србије и Народном библиотеком у Панчеву, рађен је преглед 10.000 књига и периодике Библиотеке Српске православне црквене општине у Панчеву и одређен је потребан вид заштите.

У фотолабораторији је настављено снимање књига 19. века. Израђено је 69.831 микроснимак, 189 фотографија, 145 принтер-копија и дуплицирано 34 ролни филма.

У књиговезници је повезано и преповезано у тврди повез са позлатом 10.020 бројева новина из обавезног примерка и старих оштећених бројева *Политике*, *Самоуправе*, *Заставе*, као и 992 броја часописа. Преповезано је и поправљено 1.146 публикација из редовног фонда и музејске збирке. Израђено је 1.537 фасцикли са тракама, 30 кутија за заштиту различите библиотечке грађе. Накаширано је 1.166 примерака библиотечког материјала за изложбе, урађено 2.610 коверти, а обављени су и други књиговезачки послови.

РЕФЕРАЛНИ ЦЕНТАР

Дисертације, пројекти, документација

Обрађено је 279 докторских дисертација и магистарских радова. Прегледана је и уједначена обрада 2.787 раније унетих записа и урађена је ревизија целокупне збирке дисертација и магистарских радова.

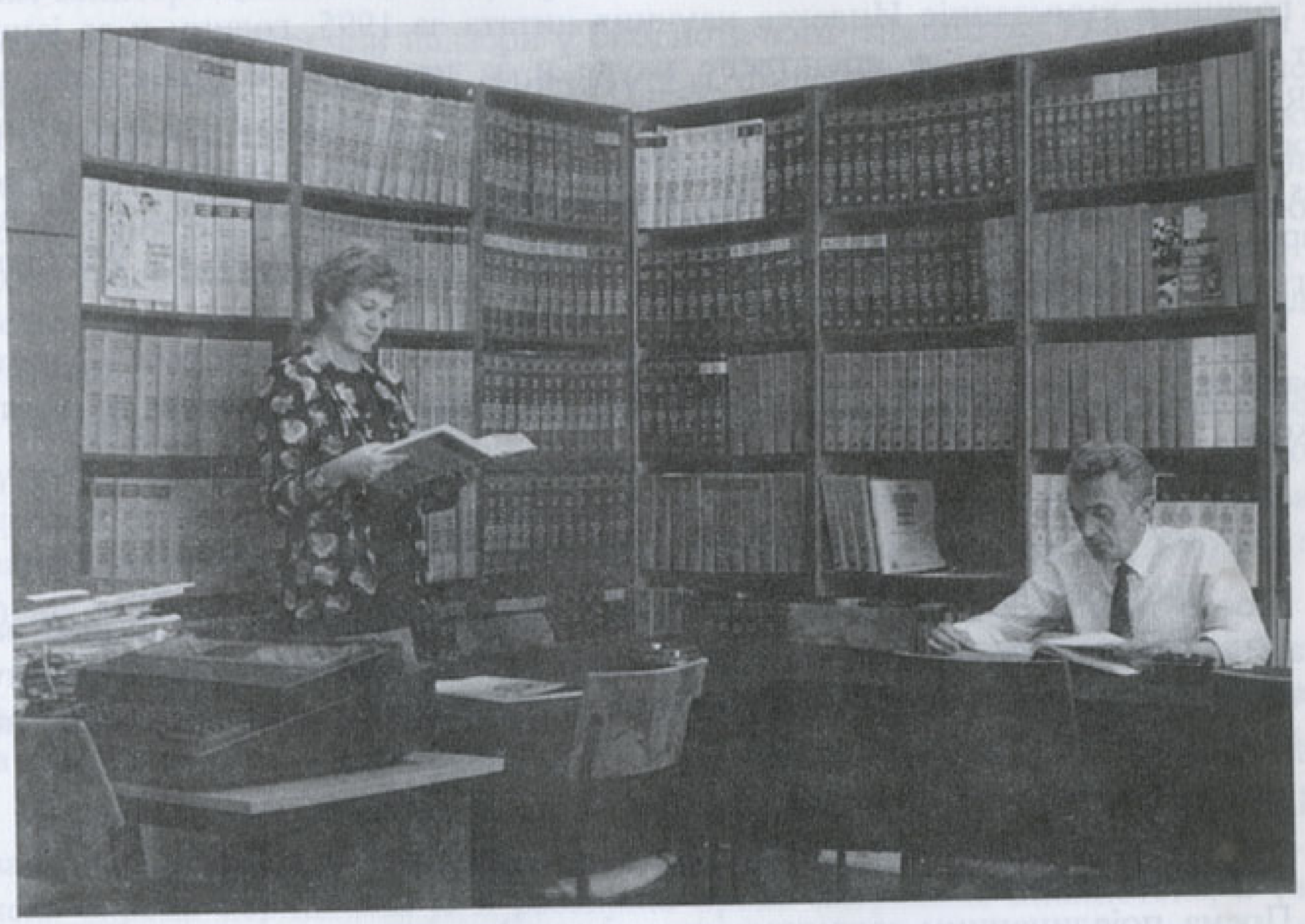

Именски су обрађена и инвентарисана 474 научно-истараживачка пројекта (663 теме). Кључне речи и децималне ознаке дате су за 207 пројеката (397 тема). Започета је израда лисног децималног каталога за пројекте и откуцано је 556 листића. У електронску базу су унети подаци за 42 пројекта.

Приспело је, евидентирано и смештено у магацин 375 докумената организације УНЕСКО.

ЈУ-АГРИС

Настављена је израда југословенске базе података из области пољопривредних наука ЈУ-АГРИС. Прегледана је 2.361 документациона јединица и за обраду је издвојено 1.005 јединица. Документалистистички је обрађено и на магнетни медиј унето 1.000 записа колико је и послато у седиште међународне базе у Бечу.

База података о страним публикацијама

У 27 факултетских библиотека је послат захтев за допуном података о иностраним часописима у 1995. и 1996. години. Приспели одговори достављени су Народној библиотеци Србије. Ажуриран је лисни каталог иностраних књига у библиотекама новосадског Универзитета у Новом Саду.

Принове секундарних публикација

Збирка база података на компактним дисковима увећана је следећим издањима: годишње кумулације Индекса научних цитата за 1995. годину и за јануар–август 1996 (две серије, за друштвене науке и за природне и примењене науке), AGRIS за 1989–1990, 1993–1994. и 1995–јун 1996, као и AGRIS Food and Human Nutrition 1975–1996, Index translationum, 3. издање, 1996, Encarta (Encyclopedia 1996, World Atlas), Korean Marc on Disc 1995, Dutch National Bibliography (1990–1996), Deutsche Bibliographie (1986). Инсталирани су Webster's Dictionary, Microsoft Word, Windows 95 и програми за претраживање нових дискова.

Замењен је хард диск на персоналном рачунару – нови диск има 1,2 гигабајта. Набављен је и инсталиран нов персонални рачунар са два читача за компактне дискове.

Онлајн комуникације

После преписке с фирмом Knight-Ridder која је преузела пословање ранијег хоста DIALOG, поново је успостављена онлајн веза за претраживање. Први пут после четири и по године остварен је контакт са овим хостом који спада међу највеће и најзначајније светске банке података.

Услуживање корисника

Према појединачним захтевима истражена је цитираност 80 научника (2.536 цитата). Сва претраживања су представљена библиографским подацима.

Обављено је 486 претраживања већином са компактних дискова. Поручено је 484 књига и чланака из иностранства. Обновљен је депозит за коришћење услуга Британске библиотеке преко које БМС реализује 90 % међубиблиотечке позајмице публикација из иностранства.

Из сопствених збирки је коришћено 34 докторских дисертација и 243 стандарда. При томе је израђено преко 1.000 фотокопија за кориснике.

Референални центар посетило је више група студената, библиотекара и научних радника из земље и иностранства. У средствима јавног информисања презентоване

су могућности Центра у претраживању информација и прибављању примарних публикација.

МАТИЧНИ ПОСЛОВИ

У 1996. години БМС је пратила и помагала рад и развој мреже коју чине 43 библиотеке факултета, виших школа и научних институција у Војводини.

На основу прикупљених статистичких и текстуалних извештаја израђена је и објављена *Анализа рада високошколских библиотека у Војводини за 1995. годину*, која приказује основне индикаторе стања ових библиотека и тенденције даљег развоја. *Анализа* је упућена републичким министарствима за културу, науку и технологију и просвету, Народној библиотеци Србије, Универзитету у Новом Саду, свим високошколским и научним библиотекама у Војводини, средствима информисања и другим заинтересованим институцијама и појединцима.

Обављени су стручни надзори у библиотечким јединицама Института за тополарство, Института за историју, Института за филозофију и социологију, Института за онкологију, Више техничке школе у Зрењанину и Више педагошке школе у Сремској Митровици, којима су упућени записници са предлозима мера за унапређење стручног рада. Организовани су стручни семинари о рефералној делатности и преносу научних информација и о међубиблиотечкој позајмици из земље и иностранства, као и два семинара за постдипломце Филозофског факултета и Академије уметности.

Редовно је пружана стручна помоћ високошколским библиотекама у вези са статусним и кадровским питањима, обрадом збирки и аутоматизацијом пословања. Настављен је упис високошколских библиотека у Регистар у складу са новим законским прописима. Уписане су 32 библиотеке, а копије комплетне документације упућене су Народној библиотеци Србије која води Централни регистар.

Високошколским библиотекама упућени су дописи о роковима и начину полагања стручног испита у пролећном и јесењем року. Размотрени су нацрти стандарда за високошколске библиотеке и дати су предлози за њихово побољшавање.

Информатичар је пратио и одржавао рачунарски систем БМС, обављао редовну заштиту података и учествовао у инсталирању нове рачунарске опреме. Програмска опрема коришћена је и развијана према потребама Библиотеке, а узето је учешће у раду Пројектног тима СНТИС, тестирању програмских решења и у обуци за рад у новом систему. Обављене су техничке припреме за укључивање БМС у Интернет.

На рачунарском систему БМС припремљене су за штампу *Библиографије књига у Војводини* (за 1993. и 1994. годину), каталог *Српске књиге и периодика 18. века БМС*, каталог *Библиотека Саве Текелије, Билтен приновљених књига на страним језицима* (два броја), а штампани су и различити инвентари и спискови. На персоналном рачунару штампани су дописи, извештаји и каталози изложби БМС. За ове сврхе проширена је оперативна меморија персоналног рачунара. Од Министарства културе БМС је добила један персонални рачунар Pentium. На њему су инсталира-

ни програми за припрему текстова за штампу, а радиће се и тестирање програма за библиотечко-информациони систем.

У читаоници стручне литературе из области библиотекарства и информатике примани су нови домаћи и страни часописи и књиге, а на коришћење је издато 167 публикација.

ИЗДАВАЧКА ДЕЛАТНОСТ

У 1996. години објављена су следећа издања:

– Ћирилске рукописне књиге БМС

Књига V, *Минеји. Октоиси. Триоди*;

Књига VI, *Стихолоїија Кипријана Рачанина*;

– Каталог старих и ретких књига БМС

Књига II, Мирјана Брковић, *Српске књиїе и їериодика 18. века БМС*;

– Трагови

Књига VI, Лазар Чурчић, *Казивања о Библиоїеци Маїице српске*;

– Остала издања

Библиоїрафија књиїа у Војводини за 1993. їодину; *Годишїњак БМС за 1995. їодину*; *Билїен їриновљених књиїа на сїраним језицима* (два броја); *Анализа рада високошколских библиоїека у Војводини за 1995. їодину*; *Вести: їласило БМС* (четири броја); *Уїуїсїво за реїросїективну обраду и ревизију књиїа* и десет каталога изложби припремљених у БМС.

Припремљене су за штампу *Библиоїека Саве Текелије* (друга књига у едицији *Каїалоїи леїаїа БМС*) и *Библиоїрафија књиїа у Војводини за 1994. їодину*.

Библиотека је приређивала промоције својих нових издања. Представљене су књиге *Порїрећи из срйске културне исїорије* Радована Мићића, *Прича о Срећену Марићу* Радована Поповића, *Минеји. Октоиси. Триоди* и *Стихолоїија Кипријана Рачанина. Стихолоїија* је промовисана и у Бајиној Башти у оквиру манифестације „Дани Раче украј Дрине". Приређена је и промоција *Царскоі врїа* Гордане Билас, библиотекара БМС.

ИЗЛОЖБЕ

Пригодним изложбама БМС је у 1996. години обележила неколико значајних јубилеја из историје културе и науке. Уз изложбе су штампани и пригодни каталози.

1. Поводом 150 година од рођења Јована Грчића Миленка постављена је изложба о његовом животу и књижевном стваралаштву. Поставку су припремиле Мирјана Брковић и Нада Вујић.

2. За традиционалну свечану седницу Матице српске приређена је изложба под насловом *Свеїозар Милеїић и Маїица срйска*. На основу збирки БМС и Рукописног одељења Матице српске изложбу су приредили Радован Мићић и Гордана Билас.

3. Поставком под називом *Трајика чулности Франциска Гоје* обележено је 250 година од рођења знаменитог шпанског сликара. Аутори изложбе били су Весна Степановић и Ружица Симин-Допуђа.

4. Стоседамдесетпетогодишњица од рођења Шарла Бодлера, француског песника, критичара, преводиоца и естетичара обележена је изложбом коју су припремиле Драгица Мијовић и Љубица Бошковић.

5. Поводом 125 година од рођења Јована Дучића постављена је изложба његових књига, фотографија и факсимила рукописа у избору Жељка Вучковића и Ирене Зечевић.

6. Стваралаштво Стевана Стојановића Мокрањца, академика, композитора и музичког педагога представљено је пригодном поставком нота, плоча, касета и фотографија коју су приредиле Адриене Пинтер и Љиљана Стаменовић.

7. Поводом промоције књиге *Прича о Срећену Марићу* постављена је пригодна изложба о његовом животу и делу чији су аутори били Љубица Бошковић и Драгица Мијовић.

8. Мара Тодоровић и Весна Тодоровић припремиле су изложбу о животу и раду Мирослава Антића за поетско вече којом је обележена десета годишњица песникове смрти.

9. Стогодишњица покретања мостарске *Зоре* обележена је пригодном изложбом коју су поставили Маргита Киш и Коста Симин.

10. Поводом 125 година од излажења првог броја часописа *Црногорка*, на основу збирки БМС приређена је изложба чији су аутори били Ирена Зечевић и Милан Шоћ.

11. Стоседамдесетпет година од рођења др Борђа Натошевића обележено је изложбом о његовом животу и педагошком раду. Поставку су приредиле Олга Рудолф и Тамара Поповић. Изложба о Натошевићу постављена је и у Инђији у Народној библиотеци која носи његово име. Представљене су Натошевићеве књиге из раритетне збирке БМС у избору Јасне Карталовић.

12. Изложбом књига, факсимила, фотографија, писама и рукописа обележено је 150 година од рођења првог српског социјалисте, Светозара Марковића. Аутори изложбе били су Љиљана Крајшић и Ненад Дошлић.

13. У част 130. годишњице рођења украјинског државника и историчара Михајла Грушевског, а поводом пригодне беседе коју је организовала Катедра Матице српске, Радован Мићић припремио је изложбу о животу и раду Грушевског.

14. Стогодишњица рођења истакнутог лингвисте Романа Јакобсона обележена је изложбом коју су приредиле Катица Шкорић и Ирена Зечевић.

15. Живот и дело Саве Шумановића представљени су поставком коју су приредиле Славица Крстић и Нада Лазић, поводом стогодишњице сликаревог рођења.

16. Стваралаштво великог руског књижевника Фјодора Михајловича Достојевског представљено је изложбом коју су приредили Татјана Казинци, Радован Мићић и Жељко Вучковић, поводом стоседамдесетпетогодишњице његовог рођења.

17. На изложби под насловом *Адам Мицкјевич, песник и пророк* коју су приредили библиотекари Филозофског факултета у Новом Саду коришћене су и публикације из збирки БМС.

18. У оквиру међународног симпозијума *Контрастивна и компаративна проучавања руског и других језика* у Музеју Војводине постављена је пригодна изложба русистике. Изложбу су приредиле Нада Вујић, мр Душица Грбић и мр Мирјана Брковић, у сарадњи са колегиницама са Филозофског факултета у Новом Саду.

19. У склопу међународног симпозијума о делу Данила Киша, под називом *Роман као пешчаник*, БМС је приредила изложбу о Кишовом стваралаштву. Аутори поставке били су Радован Мићић и Жељко Вучковић.

МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА

У 1996. години БМС је наставила традиционалну размену публикација са 220 институција из 42 земље разменивши са њима укупно 13.043 публикације. Библиотека је редовно снабдевала нашим књигама и часописима славистичке центре у свету и српске библиотеке у Мађарској и Румунији. Депозитом ФАО и УНЕСКО примљено је 268 публикација. У оквиру Коорди система БМС је примила 63 наслова стране периодике и две базе података.

БМС је обновила онлајн везу с фирмом Knight-Ridder (ранији DIALOG). Настављена је међубиблиотечка позајмица преко Британске библиотеке у Лондону и обновљен је депозит за ове услуге. Набављени су нови индекси научних цитата на компакт дисковима, као и нових шест база података на овом медијуму. Настављено

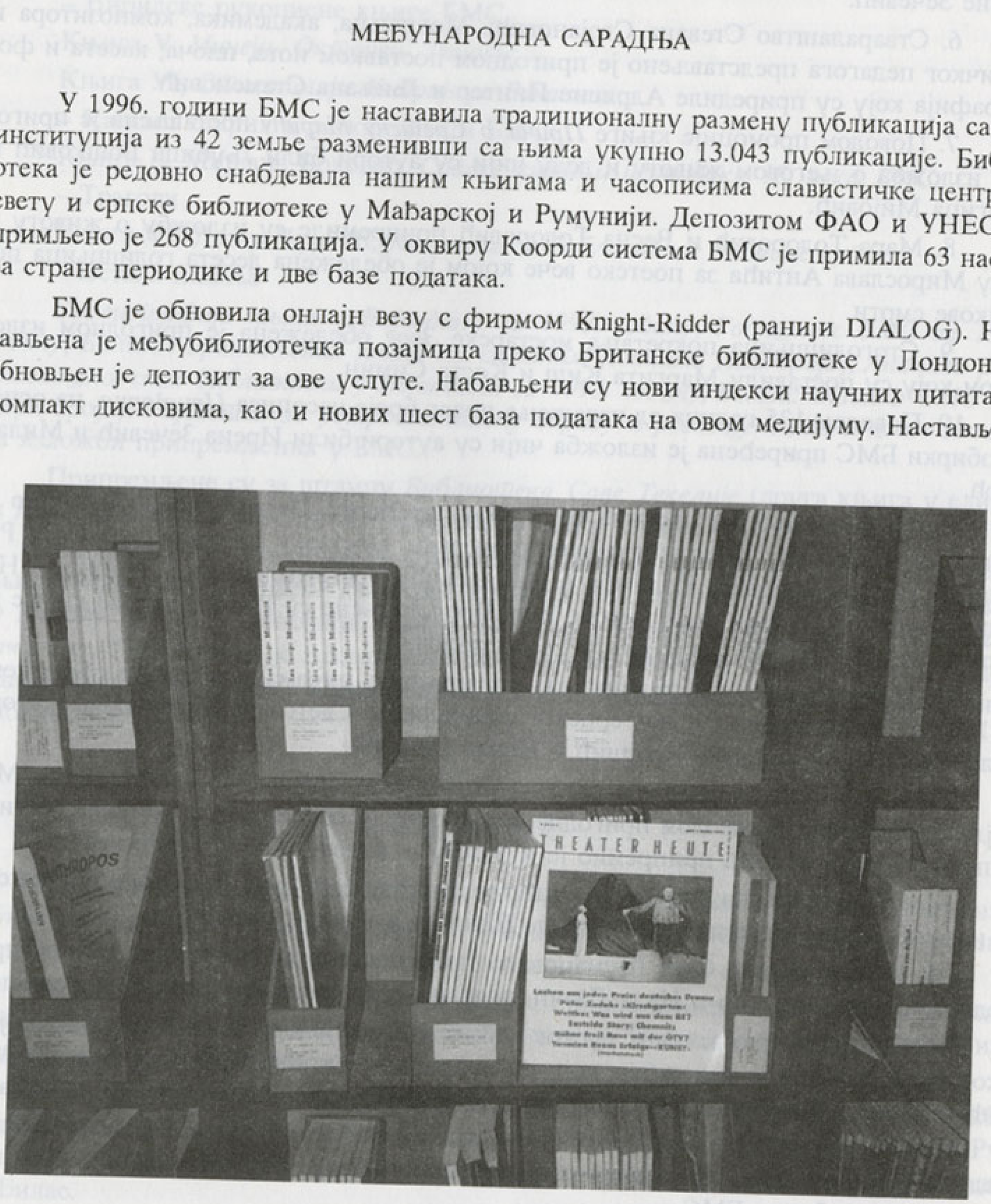

је процесирање југословенског инпута за међународну базу АГРИС чије се седиште налази у Бечу.

БМС је укључена у Интернет, највећу и најзначајнију светску рачунарску и комуникациону мрежу. База података БМС постала је доступна свим корисницима Интернета.

БМС је обновила чланство у организацији ИФЛА. На 62. Генералној конференцији ове организације у Пекингу учествовали су Миро Вуксановић, управник БМС, и Јелица Грбић, дипломирани економиста. Главна тема конференције била је *Библиотеке и економски развој*.

На међународној изложби нових информатичких технологија које се примењују у библиотекарству под називом *Libtech International 96*, одржаној у Лондону, присуствовао је Жељко Вучковић, руководилац Одељења за матичне послове.

У манастиру Хиландар виши препаратор БМС Георг Јовановић радио је на рестаурацији и конзервацији рукописних књига.

На међународној конференцији мађарских библиотекара у Бекешчаби, чија је тема била мађарска књижевност ван земље матице, учествовала је Маргита Киш, библиотекар БМС.

БМС су у 1996. години посетили представници неколико значајних институција из иностранства: директор Британског савета у Београду Џим Мек Грат и шеф библиотеке Шила Софреновић, директор Народне библиотеке „Кирил и Методиј" из Софије др Вера Ганчева, библиотекар Александра Дипчикова и аташе за културу при Амбасади Бугарске у Београду Стојан Станкулов, Ги Сорман, писац и саветник Алана Жипеа, председника Владе Француске, Дејвид Норис, професор Универзитета у Норичу, Доротеја Кениг, професор славистике на Баварском универзитету из Виртемберга, Дорота Гил из Института за словенску филологију у Кракову, Ото Загнер и Паул Дер из дистрибутерско-издавачке куће Кубон и Загнер из Минхена, Николае Босиок, директор Народне библиотеке из Јашија, амбасадор Републике Аустрије др Михаел Венингер, представници Института информацијских знаности из Марибора мр Марта Сељак, Бранко Зебец и Славко Шерод, као и група агронома из Бугарске и студенти славистичког центра из Сеула.

УЧЕШЋЕ НА СТРУЧНИМ СКУПОВИМА И НОВЕ КЊИГЕ РАДНИКА БМС

Библиотекари БМС учествовали су у раду Заједнице високошколских библиотека, Библиотекарског друштва и Заједнице библиотека Србије, као и на више стручних и научних скупова у нашој земљи. На скупштини Подружнице библиотечких радника Срема стручна саопштења поднели су Радован Мићић (*О аутоматизацији информационог рада у библиотекарству*) и мр Жељко Вучковић (*Претпоставке професионализације библиотечко-информационе делатности*). На промоцији библиографије часописа *Подринска учитељска библиотека* у Шапцу је говорио управник БМС Миро Вуксановић. Радован Мићић учествовао је у раду научног скупа „Браћа Руварац у српској историографији и култури" са саопштењем *Коста Руварац и Стојан Новаковић*. Миро Вуксановић говорио је на промоцији *Споменице* Градске библиотеке у Новом Саду. Мирјана Брковић говорила је о жи-

воту и делу Јована Грчића Миленка на Бранковом колу, у оквиру 33. Сабора библиотекара Срема у Иригу, на Стражиловским сусретима и у Културном центру у Беочину.

На Десетим сусретима библиографа у Инђији слово о сусретима казивао је Миро Вуксановић, а саопштења су имали Марија Јованцаи (*Библиографија позоришта Војводине*) и Радован Мићић (*О модерним поставкама националне ретроспективне библиографије периодике*).

На Саветовању Библиотекарског друштва Србије у Врњачкој Бањи учествовали су Новка Шокица и Жељко Вучковић.

На научном скупу о вредновању научног рада који је организовала САНУ учествовали су Бранислава Аврамовић и Иванка Клајн са саопштењем *Истицање цитираности научних радова у БМС*.

Георг Јовановић изложио је своје радове на изложби чланова Удружења ликовних уметника примењених уметности и дизајнера Војводине.

У 1996. години објављена је нова књига Гордане Билас, библиотекара БМС, *Царски врт* (издање Друштва књижевника Војводине).

Мирјана Брковић, библиотекар БМС, објавила је књигу *Фантастика у делу Јована Грчића Миленка* (издање Културног центра Беочина и „Прометеја" из Новог Сада, уз помоћ Скупштине општине Беочин и БМС) и приредила књигу Грчићеве поезије *Зрачна свила* (издање „Прометеја" и Културног центра Беочин).

У издању новосадског Невкоша објављена је нова књига Александра М. Петровића, библиотекара БМС, *Исписи наслеђа: археографија преданичкоī и античкоī искуства духа у савременој хуманистичкој науци и књижевности од српских старинаца и њихових потомака*.

ПРИЗНАЊА

Душко Вртунски, руководилац Рефералног центра БМС, добио је награду „Милорад Панић Суреп" за 1996. годину, најзначајније признање у библиотекарству Србије. Награду додељује Заједница библиотека Србије.

Мара Тодоровић, библиотечки саветник БМС у пензији, добила је признање Меморијала „Мирослав Антић".

Поводом 150 година крагујевачког Читалишта и 130 година Народне библиотеке „Вук Караџић" Библиотеци Матице српске додељена је специјална диплома. БМС је добила и велику плакету и графику Инђије за изузетан допринос развоју Инђије поводом обележавања јубилеја овог сремског града.

Награда „Јован Грчић Миленко" додељена је појединцима и институцијама за популаризацију Миленковог дела. Међу добитницима су БМС и библиотекар Мирјана Брковић.

ИЗГРАДЊА НОВЕ ЗГРАДЕ

У републичком буџету за 1996. годину за изградњу нове зграде БМС обезбеђено је, као и у претходне две године, само милион динара. Одобрена средства

усмерена су на најхитније обавезе у изградњи чије је извођење било у току – на затварање формиране бетонске конструкције објекта и на заштиту већ изграђеног дела. Реализовани су радови на комплетној хидро и термо изолацији крова са уградњом сливника, заштита дилатација између новог и старог објекта и затварање отвора за осветљење степеништа и радних просторија са две кровне куполе. Комплетирани су радови на заштити сутерена објекта – насипање терена око зграде, израда заштитног тротоара на местима где је долазило до продора воде код обилнијих киша, као и додатна хидроизолација шахтова и лифт окна.

Како је у 1995. години био изабран специјализовани извођач радова за комплетне спољне радове и уговорено њихово фазно извођење, део средстава одмах је усмерен и на ове намене. Најпре су реализовани радови на фасадној браварији и застакљивању објекта на свим оним површинама које су изведене без зидног платна (завршени током јуна 1996), а сада је у току монтажа носеће конструкције фасаде и термоизолација спољашних зидова.

Нова зграда Библиотеке сада већ представља једну комплетно формирану архитектонско-грађевинску целину која омогућава несметано одвијање свих преосталих радова.

Нажалост, у буџету Републике за 1997. годину поново је одређен исти износ (милион динара) за градњу зграде БМС. Тако је довршетак радова одложен на неодређено време, а делатност Библиотеке је све више угрожена због недостатка простора. Влада и Скупштина нису прихватили предлог Министарства за културу, амандмане и апеле. Коментар је сувишан.

ЗАЈЕДНИЧКИ И ОПШТИ ПОСЛОВИ

Ради потпунијег достављања обавезног примерка публикација, у сарадњи са Народном библиотеком Србије и Министарством културе обављено је седамдесет инспекцијских надзора и контрола штампара и издавача у Војводини. Ова акција је донела позитивне резултате и обезбедила потпунији прилив штампаних публикација.

БМС се прикључила на Интернет и на тај начин је Библиотеци омогућен приступ и коришћење ове најзначајније рачунарске мреже.

Управник БМС је, сагласно Статуту, именовао чланове Стручног већа ради разматрања стручног рада, организовања стручних послова и давања мишљења и предлога који се односе на делатност Библиотеке.

Шест радника Библиотеке је положило стручни испит у Народној библиотеци Србије, од којих су три радника стекла стручно звање библиотекара а три звање књижничара.

Радни односи и зараде радника су регулисани сагласно законима, колективним уговорима и Правилнику о радним односима Библиотеке.

Одељење рачуноводства повезано је преко модема са Службом за платни промет.

Магацин раритета опремљен је специјалним трезорима за чување највреднијих књига и часописа и металним ормарима за смештај микрофилмова. Комплетно је

реновирана читаоница раритета, климатизована и опремљена новим читалачким столовима и столицама. Побољшана је расвета у општим читаоницама, а капацитет је проширен за шест нових читалачких места. Опремљена је и читаоница посебних збирки.

Посебна пажња посвећена је одржавању функционалности, поправкама и реновирању постојеће опреме и просторија БМС (ремонт лифтова, поправка расвете, сервисирање опреме за заштиту од пожара, ремонт система централног грејања, одржавање система климатизације и вентилације, поправке електроинсталација и крова зграде).

ДАРОДАВЦИ БИБЛИОТЕКЕ МАТИЦЕ СРПСКЕ У 1996. ГОДИНИ

Током 1996. године Библиотека Матице српске је од појединаца и институција примила на поклон 6.829 публикација. Објављивањем имена дародаваца желимо и на овај начин да им изразимо искрену захвалност.

Иван Авакумовић (Ванкувер)
Нела Аврамовић (Нови Сад)
Марија Адамов (Нови Сад)
Љубисав Андрић (Нови Сад)
Игор Антић (Париз)
Золтан Баба (Зрењанин)
Михаило Бајић (Нови Сад)
Илија Бакић (Вршац)
Милка Бакић (Београд)
Весна Башић (Нови Сад)
Војин Башићевић (Нови Сад)
Драгутин Бег (Илок)
Миленко Бељански (Сомбор)
Стојан Бербер (Сомбор)
Антал Биачи (Суботица)
Милана Бикицки (Нови Сад)
Драгутин Р. Бјелица (Нови Сад)
Костадин Бјелица (Врбас)
Добривоје Благојевић (Чачак)
Радојка Блажин (Нови Бечеј)
Милован Богавац (Нови Београд)
Зоран Богданов (Нови Сад)
Милош Богдановић (Београд)
Чедомир Богићевић (Подгорица)
Љубиша Богосављевић (Београд)
Божана Божић (Крагујевац)
Славко Боројевић (Нови Сад)
Миленко Боснић (Београд)
Сања Бошковић (Поатје)
Сања Бошковић (Рума)
Стеван Брановачки (Олмстед, САД)
Радослав Братић (Београд)
Славица Брачевић (Нови Сад)
Јан Бриза (Нови Сад)
Живојин Бркин (Черевић)
Стеван Бугарски (Темишвар)
Бохн Стафлев Ван Логхум (Хојтен, Холандија)
Анкица Васић (Нови Сад)
Синиша Вендленер (Нови Сад)
Славко Ђ. Влатковић (Нови Сад)
Милена Влашкалин (Београд)
Душан Војводић (Нови Сад)
Веселко Вранкић (Нови Сад)
Димитрије Вујадиновић (Сремски Карловци)
Стојан Вујичић (Будимпешта)
Мирослав Вујков (Нови Сад)
Момчило Вукићевић (Нови Сад)
Миро Вуксановић (Нови Сад)
Витомир Вулетић (Нови Сад)
Бока М. Гава (Бела Црква)
Славица Гаронја-Радованац (Нови Београд)
Славољуб Гацовић (Зајечар)
Каролина Герих (Нови Сад)
Димитрије О. Големовић (Београд)
Спасоје Граховац (Кикинда)
Душица Грбић (Нови Сад)
Никола Грдинић (Нови Сад)
Милорад Грујић (Нови Сад)
Небојша Губеринић (Цетиње)

Миодраг А. Дабижић (Земун)
Љиљана Давидовић (Нови Сад)
Милан Давидовић (Београд)
Милутин Луjо Данојлић (Београд)
Валентина Девић-Романова (Нови Сад)
Милан С. Димитријевић (Београд)
Херта Димитров (Нови Сад)
Жарко Димић (Сремски Карловци)
Ненад Дошлић (Нови Сад)
Душан Драгинчић (Нови Сад)
Рељa Дражић (Нови Сад)
Теодор Дујин (Нови Сад)
Берђ Дујмович (Темерин)
Лили Дукова и Боривој Миросављевић (Нови Сад)
Светозар Дунђерски (Нови Сад)
Гордана Билас (Нови Сад)
Љубица Бурђев (Нови Сад)
Стевица Буровић (Нови Сад)
Мирослав Егерић (Нови Сад)
Живан Живковић (Београд)
Зоран Живковић (Београд)
Милка Здравева (Скопље)
Селимир Ивановић (Нови Сад)
Франце и Марта Иваншек (Љубљана)
Рајко Игић (Чикаго)
Борђе Игњатовић (Београд)
Братислава Идвореан-Стефановић (Нови Сад)
Живан Иштванић (Бела Црква)
Станимир Јакшић (Нови Сад)
Гојко Јањушевић (Нови Сад)
Голуб М. Јашовић (Приштина)
Милош Јевтић (Београд)
Јасна Јованов (Нови Сад)
Василије Јовановић (Нови Сад)
Синиша Јовановић (Нови Сад)
Славко Јовин (Нови Сад)
Јелица Јововић (Нови Сад)
Владимир Т. Јокановић (Нови Сад)
Бранко Јокић (Нови Сад)
Петар Јоновић (Нови Сад)
Милан Јосић (Загреб)
Василије Калезић (Београд)
Стојан Карацић (Београд)
Велизар Кардош (Романсхорн, Швајцарска)
Драго Кекановић (Загреб)
Веселин Кикинђанин (Нови Сад)
Бранислав Ковачевић (Нови Сад)
Божидар Ковачек (Нови Сад)
Јелена Ковачек (Нови Сад)
Милош Коларов (Нови Сад)
Никола Коњевић (Пале)
Јован Комшић (Нови Сад)
Стеван Кривокапић (Нови Сад)
Славица Крстић (Нови Сад)
Весна Крчмар (Нови Сад)
Томислав Курбањев (Нови Бечеј)
Миле Лекић (Нови Сад)
Слободанка Луковић (Крагујевац)
Александра Љубинковић (Нови Сад)
Рајко Мајсторовић (Апатин)
Милан Максимовић (Нови Сад)
Мирјана Малуцков (Нови Сад)
Борђе Мандић (Суботица)
Војислав Марић (Нови Сад)
Ратко Марковић (Београд)
Игор Маројевић (Подгорица)
Весна Матић (Ваљево)
Љубодрага Медић-Марјановић (Нови Сад)
Шандор Месарош (Нови Сад)
Зоран Мијатовић (Нови Сад)
Меланија Микеш (Нови Сад)
Методи Миков (Нови Сад)
Милица Миладиновић (Фолбрук, САД)
Мирослав Миланков (Нови Сад)
Слободан Милетић (Нови Сад)
Јелисавета Милојевић (Земун)
Петар Милосављевић (Нови Сад)
Ката Мирић (Нови Сад)
Катарина Мирић (Нови Сад)
Радован Мићић (Нови Сад)
Милан С. Мићуновић (Никшић)
Спасоје П. Мићуновић (Подгорица)
Милан Младеновић (Земун)
Буро Млађен (Нови Сад)
Милана Мразовић (Нови Сад)
Павица Мразовић (Нови Сад)
Миодраг Мркић (Нови Београд)
Шарлота Најбауер (Нови Сад)
Љубиша Николин (Нови Сад)
Горан Николић (Лединци)
Петар Нинковић (Нови Сад)
Биљана Нишкановић (Нови Сад)
Драго М. Његован (Сремска Каменица)
Вукић Обрадовић (Подгорица)
Корнелија Олар (Нови Сад)

Томислав М. Павловић (Ниш)
Душан-Владислав Пажђерски (Нови Сад)
Атила Палоц Сабо (Нови Сад)
Бојан Панаотовић (Нови Сад)
Владан и Ранка Пановић (Нови Сад)
Јосип Пекановић (Сомбор)
Миленко Пекић (Нови Сад)
Раша Перић (Нови Сад)
Живан Петковић (Нови Сад)
Илија Петровић (Нови Сад)
Александар М. Петровић (Нови Сад)
Mary Petrovich Brlas (Галфпорт, САД)
Karl-Gerhard Petzl (Беч)
Бранислав Д. Пешић (Подгорица)
Драгомир Попноваков (Нови Сад)
Данило Поповић (Цетиње)
Игор Прља (Београд)
Јован Радаковић (Нови Сад)
Бојан Радановић (Братислава)
Видак Радовић (Нови Сад)
Коста Радовић (Подгорица)
Миодраг Радовић (Нови Сад)
Озрен М. Радосављевић (Црвена Црква)
Ерика Рађеновић-Бански (Едмонтон, Канада)
Угљеша Рајчевић (Београд)
Биљана и Никола Рацковић (Београд)
Епископ шумадијски Сава (Крагујевац)
Свенка Савић (Нови Сад)
Мирјана и Стеван Селак (Нови Сад)
Коста Симин (Нови Сад)
Небојша Симин (Нови Сад)
Ружица Симин-Допуђа (Нови Сад)
Драган Спасић (Нови Сад)
Славко Стаменић (Обреновац)
Драган Станић (Нови Сад)
Стеван М. Станковић (Београд)
Богдан Станојев (Нови Сад)
Павле Стевановић (Београд)
Димитрије Стефановић (Београд)
Андрија Б. К. Стојковић (Београд)
Zoltan Szügyi (Будимпешта)
Зоран Стошић Вранески (Сомбор)
Радослав Ј. Субић (Нови Сад)
Бурђица Типолд-Мојзеш (Бачка Топола)
Андреј Тишма (Нови Сад)
Бошко Томашевић (Београд)
Горан Томић (Нови Сад)
Горан Тренчовски (Скопље)
Драган Трифуновић (Београд)
Јован Ф. Трифуноски (Београд)
Слободан Ћурчић (Нови Сад)
Милорад Миња Филић (Приштина)
Петер Хајнерман (Нови Сад)
Дарко Хохњец и Душанка Ћиритовић (Нови Сад)
Олга Цвејић-Јанчић (Нови Сад)
Владимир Н. Цветковић (Београд)
Предраг Цветковић (Смедеревска Паланка)
Глигорије Цвјетковић (Беочин)
Боривој Чалић (Вуковар)
Душан Чампраг (Нови Сад)
Ченг Ен Бо (Пекинг)
Стеван Чикић (Нови Сад)
Богдан Шувер (Зрењанин)
Срђан Шаркић (Нови Сад)
Маја Шерер (Нови Сад)
Вучина Шћекић (Зрењанин)

Авијатика (Београд)
Alexander S. Onassis Public Benefit Foundation (Атина)
Амбасада Бугарске (Београд)
Амбасада Швајцарске (Београд)
Антикварна књижара „Орфелин" (Нови Сад)
Архив Војводине (Нови Сад)
Association to aid refugees (Токио)
Beijing Waiguoy Daxue (Пекинг)
Bessenyei Gyrgy Tanrkpzo Fiskola (Њиређхаза, Мађарска)
Библиотека „Вук Караџић" (Ковин)
Библиотека града Београда
Библиотека „Коста Букић" (Младеновац)
БИГЗ (Београд)
Борово (Борово насеље)
The British Council (Београд)
Ветеринарска комора Србије (Београд)
Витал (Врбас)
Војна штампарија (Београд)
Војноисторијски институт (Београд)
ДАНС (Нови Сад)
Демократска странка (Београд)
Демократски савез Срба и Карашевака у Румунији (Темишвар)
Доброчинство (Београд)
Dokumentationsstelle für neuere österreichische Literatur (Беч)

Дом културе (Требиње)
Дом културе (Чачак)
Дом омладине (Панчево)
Друштво за заштиту биља Србије (Земун)
Друштво за истраживање културне баштине „Откровење" (Београд)
Друштво математичара Србије (Београд)
Друштво медицинских биохемичара Југославије (Београд)
Друштво рачуновођа и ревизора (Нови Сад)
Друштво Србије за борбу против рака (Београд)
Економска политика (Београд)
Економски институт (Београд)
Економски факултет (Ниш)
Економски факултет (Суботица)
Електротехнички факултет (Београд)
Епархија браничевска (Пожаревац)
European Commission on Preservation and Access (Амстердам)
ЖЕЛНИД (Београд)
Женски центар (Београд)
Завод за заштиту природе Србије (Београд)
Здравствени центар (Суботица)
Здравствени центар „Др Радивој Симоновић" (Сомбор)
Основна школа „Иво Лола Рибар"" (Суботица)
Институт друштвених наука (Београд)
Институт економских наука (Београд)
Институт за географију ПМФ (Нови Сад)
Институт за енергетику и електронику ФТН (Нови Сад)
Вукова задужбина (Београд)
Государственаја публичнаја историческаја библиотека Росији (Москва)
Градина (Ниш)
Градска библиотека (Суботица)
Градска библиотека и читаоница (Херцег Нови)
Градски завод за статистику и информатику (Београд)
Институт за заштиту биља и животну средину (Београд)
Институт за кукуруз „Земун поље" (Земун)
Институт за плућне болести и туберкулозу (Сремска Каменица)
Институт за савремену историју Србије (Београд)
Институт за фармакологију (Приштина)
Институт за физику (Београд)
Институт „Др Јосиф Панчић" (Београд)
ИнтермаНет (Београд)
International labour office (Женева)
International Publications (Дака)
ИнтерХит (Београд)
Инфо (Београд)
Историјски архив (Суботица)
Историјски архив (Ужице)
IFLA (Хаг)
Југословенски институт за технологију меса (Београд)
Каирос (Сремски Карловци)
Књижара „Бата" (Београд)
Књижевна омладина Србије (Београд)
КОВ (Вршац)
Kubon & Sagner (Минхен)
Културно-просветна заједница (Оџаци)
Културно просветна заједница (Ужице)
Landsmannschaft der Donauschwaben (Зиндел-финген)
Маркетинг ТУСАМИ (Нови Сад)
Матица српска (Нови Сад)
ИП Матице српске (Нови Сад)
Машински факултет (Крагујевац)
Медијум (Бор)
Међурепубличка заједница за културно-просвјетну дјелатност (Пљевља)
Месна заједница (Ново Милошево)
Министарство за науку и технологију Републике Србије (Београд)
Министарство културе Републике Србије (Београд)
The MRA Productions Fund (Лондон)
Музеј науке и технике (Београд)
KFT Napló (Нови Сад)
Народна библиотека (Бачка Топола)
Народна библиотека (Вуковар)
Народна библиотека (Краљево)
Народна библиотека „Вук Караџић" (Крагујевац)
Народна библиотека Србије (Београд)
Народна и универзитетска библиотека (Приштина)
Народна и универзитетска библиотека „Петар Кочић" (Бања Лука)
Народни музеј (Крушевац)

Народни музеј (Панчево)
Народни универзитет (Трстеник)
National Academy Press (Вашингтон)
Научни институт за ветеринарство (Нови Сад)
Научни институт за сточарство (Београд)
The New Korea Party (Сеул)
Нова искра (Београд)
Нолит (Београд)
Огледало Батајнице (Батајница)
Országos Széchényi Könyvtár (Будимпешта)
ИПЦ Ослобођење (Београд)
Пигмалион (Нови Сад)
Позоришни музеј Војводине (Нови Сад)
Пољопривредни институт (Подгорица)
Прометеј (Нови Сад)
Просвета (Београд)
Просвета (Ниш)
Просвета (Сомбор)
СКД Просвјета, Пододбор у Ријеци
Простор (Нови Сад)
Рад (Београд)
Републичка заједница на културата (Скопље)
Републички завод за статистику (Београд)
Републички Хидрометеоролошки завод (Београд)
Samyang Co. Ltd. (Сеул)
САНУ, Огранак у Новом Саду
Гимназија „Светозар Марковић" (Нови Сад)
Светска српска заједница (Београд)
Служба за платни промет (Београд)
Српско културно друштво „Сава Мркаљ" (Нови Сад)
Српско лекарско друштво, Стоматолошка секција (Београд)
Српско-украјинско друштво (Нови Сад)
Српско хемијско друштво (Београд)
Südostdeutches Kulturwerk (Минхен)
Технолошки факултет (Нови Сад)
Траг (Велика Плана)
Тржиште новца (Београд)
Удружење књижара и издавача Југославије (Београд)
Удружење музичких уметника Србије (Београд)
Удружење правника Србије (Београд)
Удружење ратних добровољаца 1912–1918, њихових потомака и поштовалаца (Београд)
УНЕСКО (Париз)
Унија биолошких научних друштава Југославије (Земун)
Факултет физичке културе (Нови Сад)
ФАО (Рим)
Фармацеутско друштво Србије (Београд)
Филозофски факултет (Београд)
Филозофски факултет, Одсек за историју (Нови Сад)
Филолошки факултет (Београд)
Fondation Maurice Carme (Париз)
Фото, кино и видео савез Војводине (Нови Сад)
Центар за културу (Колашин)
Центар за културу (Пожаревац)
Центар културе (Оџаци)
Централна народна библиотека Црне Горе „Ђурђе Црнојевић" (Цетиње)
CEPES (Букурешт)
Clio (Београд)
Црногорска академија наука и умјетности (Подгорица)
Штампарија Фељтон (Нови Сад)

ГАЛЕРИЈА МАТИЦЕ СРПСКЕ

Извештај о раду Галерије Матице српске у 1996. години

Година 1996. била је за Галерију Матице српске припремна година за обележавање 150 година од покретања иницијативе за оснивање некадашњег Музеја Матице српске, као и година успешног и континуираног рада на остваривању циљева и задатака који проистичу из статутарних и законских обавеза, као и раније утврђених програмских начела везаних за музејску делатност и заштиту културних добара.

Остваривање редовног програма рада у извештајној години одвијало се уз финансијску подршку Министарства културе Републике Србије, Покрајинског секретаријата за образовање и културу Аутономне Покрајине Војводине, као и уз помоћ Новосадске банке, као генералног спонзора, и осталих приложника и дародаваца. Средства намењена посебним програмским акцијама, везаним за изложбену и издавачку делатност из Програма обележавања 150. годишњице Галерије Матице српске, у половини износа обезбедило је Министарство за културу Републике Србије, али не очекивана средства за неопходну и неодложну реализацију и санацију зграде Галерије.

Као и претходних година и у протеклој 1996. Галерија је успешно сарађивала са сродним музејима, галеријама и другим установама заштите културних добара, посебно са Народним музејом у Београду, као централном музејском установом у Републици Србији, као и са Музејом савремене уметности у Београду, Музејом Војводине, Музејом града Новог Сада, Спомен збирком Павла Бељанског и Поклон збирком Рајка Мамузића у Новом Саду, Музејом Српске православне цркве у Београду, Музејом Срема у Сремској Митровици, Галеријом Саве Шумановића у Шиду и Ликовним сусретом у Суботици. Успостављена је сарадња са Сликарском колонијом НИС Нафтагас и настављена вишегодишња изложбена сарадња са Змајевим дечјим играма, Друштвом архитеката Новог Сада и Покрајинским удружењем урбаниста.

Посебан допринос развоју и обогаћивању уметничког фонда Галерије дали су дародавци из земље и из дијаспоре. Поклонима у сликама, скулптурама, цртежима и осталим уметничким делима, као и откупом, Галерија је у 1996. години увећала своје збирке за 106 инвентарисана предмета. Према годишњем статистичком извештају за 1996. годину укупан уметнички фонд Галерије обухвата 4.464 дела.

Уз сагласност и финансијску подршку Министарства културе Републике Србије, Галерија је крајем протекле године кадровски ојачала и проширила делатност свог Конзерваторско-реставраторског одељења и у потпуности реализовала прву етапу Плана увођења и развоја информационог система, којим су постављене солидне основе за формирање базе података о богатом и разноврсном уметничком фонду Галерије и свим видовима њене основне делатности.

Упоредо са спровођењем програмских акција и задатака из усвојеног Програма обележавања 150. годишњице Галерије, у протеклој години су остварени следећи резултати који се у овом сажетом годишњем извештају исказују према утврђеном редоследу послова и других активности из области редовне музејске делатности.

ПОПУЊАВАЊЕ ЗБИРКИ

1. Евиденција и откуп уметничких предмета: настављен је рад на евидентирању и процени уметничких дела понуђених на откуп из приватног власништва у Новом Саду и Београду. Евидентирани су и комисијски процењени радови следећих аутора: Христофора Жефаровића (*Јерусалимска црква Васкрсења и Патријаршија*, бакрорез, 1749.), непознатог руског сликара (*Лик Димитрија митрополита ростовског*, темпера на дасци, око 1750), Мојсеја Поповића (*Св. Јован Претеча са јеванђелистима, апостолима и светитељима*, икона на стаклу, 1760), непознатог сликара (*Св. Георгије*, икона на платну, око 1820), Николе Алексића (*Портрет Софије Коканов*, уље на платну, око 1830), Арсенија Стакића (*Св. Никола*, икона на платну, 1857), Павла Симића (*Рођење Христово*, икона на платну,1860, *Крунисање Богородице*, икона на платну, око 1860. и *Св. Јеванђелист Лука*, икона на платну, око 1860); Јулијуса Витгенса (*Иконостас Успенске цркве у Панчеву*, литографија, 1863), Петра Чортановића, (*Крунисање Богородице са св. Николом и св. Георгијем*, икона на платну, 1869), Стевана Тодоровића (*Портрет Бурбије Луњевице*, уље на платну, 1874), Јована Ст. Предића (*Портрет Васе Јовановића*, уље на платну, око 1900), Стевана Алексића (*Аутопортрет са мачком*, уље на платну, 1913),

У складу са финансијским могућностима, откупљени су за студијску збирку 19. века радови Павла Симића (*Крунисање Богородице*, око 1860) и непознатог сликара из круга Константина Данила – Јован Поповић? (*Портрет мушкарца из породице Карачоњи*, око 1835).

2. Поклони: захваљујући дародавцима уметнички фонд Галерије је обогаћен са 104 предмета од значаја за историју српске ликовне уметности. Збирка 18. века попуњена је са три, збирка 19. са два и збирка 20. века са деведесетдевет радова. Примљени су поклони од следећих дародаваца: Епархије Банатске – један графички лист (Непознат аутор, *Св. Никола*, 1801, нови отисак са бакрорезне плоче, поклом из српске православне цркве у Новом Бечеју, која се чува у Владичанском двору у Вршцу); Драгутина Остојића, свештеника из Арада две иконе на дасци, један цртеж и две слике на платну и једну на шперплочи (Јанко Халкозовић, *Св. Великомученик Георгије*, око 1760, непознати сликар из круга Стефана Тенецког, *Св. Јован Крститељ*, око 1790, непознати страни аутор – Pataky?, *Портрет арадског протојереја Борђа Петровића*, око 1810, Стеван Алексић, *Аутопортрет*, 1918, непознати страни аутор – Komoroczy?, *Портрет интернирца из Арада*, непознати страни аутор – S. Boysanovics, *Портрет старца са шеширом*, око 1920; Маргарете Шефер, рођене Мартинко, професора музике из Грос Героја, две слике Миленка Шербана (*Сремско село*, 1933, *Портрет Саве Путника*, судије у Новом Саду, око 1938) и једну слику Саве Ипића (*Мост*, око 1937), као и шест рамова, такође поклом из оставине дародавкиног оца Андрије Мартинка из Новог Сада; Јована Бикицког акад. сликара и његове супруге Милане, библиотекара Библиотеке Матице српске у пензији – четрдесет и четири дела Јована Бикицког, насталих у периоду од 1947. до 1996. (34 слике – уља, темпере, пастели, акварели, комбинована техника, и 10 цртежа и скица), два цртежа Павла Радовановића, по један цртеж Миодрага Миће Михајловића, Петра Мојака, Милана Милића Јагодинског, Ивице Кољанина и Евгенија Зајцева и један пастел Слободана Недељковића; Емилије Крадигаћ, родом из Кувежда крај Арада, пензионисаног професора математике и физике из Детроита, дванаест радова мало познатог сликара из Детроита Цвете Поповића (1892–1965), родом из Бачке Паланке (портрети и пејзажи, уља на платну, картону и шперплочи, настали у периоду од 1928. до 1965); Драгана Стојкова, акад. сликара из Сомбора – девет властитих радова, насталих у периоду од 1971. до 1996. (7 слика – уља и акварели и 2 сериграфије); Мире Сандић, акад. вајара из Београда – девет властитих радова, насталих у периоду од 1961. до 1987. (5 скулптура у бронзи, 1 скулптура у гипсу, 1 рељеф у гипсу и 2 плакете у бронзи); Мирјане Цепине, историчара уметности из Новог Сада – шест радова следећих аутора: Павла Радовановића (2 цртежа и 1 акварел), Светолика Лукића (1 гваш), Миодрага Недељковића (1 акватинта) и Мирослава Настасијевића (1 комбинована техника); Ливнице „Станишић" из Новог Сада и Мирјане Цепине – један рад Павла Радовановића (*Аутопортрет*, плакета у бронзи, .1958/1959); Вере Мијатовић, службенице у пензији из Новог Сада, три рада Драгана Стојкова (два уља на платну, 1987. и 1996. и једно уље на лесониту из 1973); Велька Михајловића, сликара из Београда – једну графику (*Мир*, 1995); Соње и проф. др Наде Шербан из Београда – једно уље на платну Миленка Шербана (*Аутопортрет*, 1978).

СТАЛНА ПОСТАВКА

У току године континуирано је вођена брига о експонатима у сталној поставци у циљу њихове техничке заштите и конзерваторско–рестаураторске контроле, а у августу месецу, када је Галерија била затворена за посетиоце, извршене су неопходне измене и допуне у појединим сегментима галеријске сталне изложбе. Тада су измењене све легенде у сегменту сталне поставке која обухвата радове српских графичара 18. и 19. века и обављени предвиђени пратећи послови везани за редовну конзерваторску и физичко–хигијенску заштиту свих експоната.

У сталну поставку су укључени следећи радови из студијских збирки 18. и 19. века: *Деизис*, рад зографа Стефана (инв. ГМС/П 391), *Богородица са Христом на престолу* и *Исус Христос*, радови зографа Станоја Поповића (инв. ГМС/У 1548 и 1549), *Улазак у манастир Симеона Немање* и *Крунисање Стефана Првовенчаног*, радови сликара Стевана Тодоровића (инв. ГМС/У 1387 и 1388), *Распеће*, рад Паје Јовановића (инв. ГМС/П 316) и *Свети Георгије убија аждају*, рад Уроша Предића (инв. ГМС/У 2887). Измене у сталној поставци српског барокног сликарства су извршене када је на захтев Епархијског управног одбора Банатске епархије у Вршцу повучено шест експоната из сталне изложбе српског зографског сликарства чији су власници српске православне цркве у Ечки, Банатској Паланци, Дупљаји, Малом Жаму и Парти. Ови иконописни радови Шербана Поповића, Петра Зографа и непознатих сликара (Инв. ГМС/П од 796 до 801), преузети ради конзервације, стручне обраде, публиковања и излагања (реверси: арх.бр. 0313-83/5 од 15.06.1972. и 0203-136/2 од 6.07.1980), евидентирани су као културна добра од значаја за историју српског зографског сликарства прве половине 18. века. Банатској епархији су враћени уз уредну пропратну документацију на даље располагање и стручни надзор (арх.бр. 0305-20/26 и 20/28.од 12.09. и 30.09. 1996).

У току одржавања повремених изложби монографског или тематског карактера у организацији Галерије и других сродних установа у Београду, Суботици и Шиду – *Димитрије Бачевић, карловачки иконописац*; *Дела Саве Шумановића из Галерије Матице српске*; *Сава Шумановић (1896–1942)*; *Ћабања и Војводани* – из поставке су повучени радови Димитрија Бачевића (7 експоната), Саве Шумановића (8 експоната), Ивана Радовића (1 експонат) и Ивана Табаковића (1 експонат). На њиховим местима је привремено изложено осам експоната из студијских збирки 18. и 20. века и то: две иконе непознатог иконописца из круга Димитрија Бачевића (Инв. ГМС/У 1266 и 1267), две иконе Григорија Давидовића Опшића (Инв. ГМС/П 547 и 548), једна икона непознатог сликара из круга Јова Василијевића (Инв. ГМС/П 681) и по једна слика Васе Поморишца (Инв. ГМС/У 2090), Милана Коњовића (Инв. ГМС/У 2703) и Младена Јосића (Инв. ГМС/У 3041).

ИЗЛОЖБЕ

1. Изложба *Иконопис Книнске Крајине* приказана је од 6. до 29. фебруара као гостујућа изложба Народног музеја у Београду и Завода за заштиту споменика културе Републике Српске Крајине. Изложбу и пратећу студијску публикацију приремио је Бранко Чоловић, историчар уметности из Завода за заштиту споменика културе Републике Српске Крајине. На изложби је био представљен избор од 120

иконописних радова италокритских, руских и српских сликара који су у периоду од 15. до 19. века радили за српске православне цркве у Книну, Дрнишу, Плавном, Чистој Малој, Далматинском Косову, Стрмици и манастиру Драговићу. Изложбу је отворио Никола Кусовац, саветник Народног музеја, а у току трајања изложбе Бранко Чоловић је одржао предавање о српској црквеној уметности у Далмацији с посебним освртом на страдање српске културне баштине у ратом захваћеним подручјима Северне Далмације.

2. Изложба *Иконе и грађански портрети од 17. до 20. века из збирке Музеја Срема* приказана је од 5. до 23. марта као гостујућа изложба Музеја Срема. Одбир од 69 експоната, од којих се посебно истичу радови из корпуса српског барокног сликарства у Срему, сачинила је Весна Марицки, кустос Музеја Срема која је и аутор богато илустрованог пратећег изложбеног каталога у издању Музеја Срема. После поздравне речи мр Негована Витомировића, директора Музеја Срема, изложбу је отворио Љубомир Лукић, покрајински секретар за информисање.

3. Изложба *Дела Саве Шумановића из збирке Галерије Матице српске* приказана је од 23. априла до 14. маја као прилог Галерије обележавању стогодишњице рођења Саве Шумановића (1896–1942). На изложби су била представљена 34 дела из опуса овог сликара из фонда Галерије (21 уље, 1 акварел и 12 цртежа из периода 1910–1941). У незнатно смањеном обиму (укупно 30 дела – 17 уља, 1 акварел и 12 цртежа), изложба је приказана од 22. октобра до 12. новембра и у Галерији Саве Шумановића у Шиду. На отварању изложбе у Новом Саду и у Шиду о изложеним радовима је говорила Милана Веиновић, виши кустос Галерије, која је и аутор информативног изложбеног каталога.

4. Изложба *Сава Шумановић 1896–1942 – стогодишњица рођења* приказана је од 15. октобра до 6. новембра као заједничка изложба Музеја савремене уметности у Београду, Галерије Саве Шумановића у Шиду и Галерије Матице српске. Изложба је била представљена публици у Београду (јун–септембар), Шиду (септембар–октобар) и Новом Саду као централна манифестација посвећена стогодишњици рођења Саве Шумановића. У избору Драгане Вранић, саветника Музеја савремене уметности у Београду, изложба је обухватала 40 репрезентативних Шумановићевих радова, издвојених из његовог опуса који садржи око 1400 каталошких јединица. Изложбу је пратила пригодна публикација са уводним текстом Миодрага Б. Протића, пописом експоната који је приредила Драгана Вранић и 40 репродукција у боји. У Галерији је изложба имала сужени обим од 33 експоната. У Београду и Новом Саду изложбу је отворио директор Музеја савремене уметности Радислав Тркуља, а у Шиду председник Матице српске академик Бошко Петровић.

5 Изложба *Духовни геноцид 1991–1995* после представљања у Народној библиотеци Србије у Београду, у Галерији је била приказана од 4. до 15. јуна као гостујућа изложба Музеја Српске православне цркве у Београду. Изложба и пратећи документарни каталог, које је приредио мр Слободан Милеуснић, управник Музеја Српске православне цркве у Београду, изнели су на увид податке о порушеним, оштећеним и обесвећеним црквама, манастирима и другим црквеним зданьима на тлу десет епархија Српске православне цркве од почетка рата 1991. до закључења мира 1995. године. После уводне речи мр Слободана Милеуснића о страдању и похари српских православних храмова на подручју бивших југословенских република Хрватске и Босне и Херцеговине, изложбу је отворио преосвећени господин Лукијан, епископ славонски.

6. Изложба *Акварел у Србији 1900–1950* приказана је од 17. септембра до 12. октобра као гостујућа изложба Народног музеја у Београду. Изложба је према концепцији Љубице Миљковић, вишег кустоса Народног музеја обухватала 88 акварела из Збирке југословенског сликарства 20. века. Изложба је преко радова 57 аутора пружила доста добар поглед на развој акварела као сликарске технике у Србији током прве половине 20. века и истовремено потврдила чињеницу да је ова ликовна дисциплина неправедно запостављена у историјским прегледима и у музејским поставкама. Каталог изложбе је приредила Љубица Миљковић, а изложбу је отворила Вера Ристић, пензионисани музејски саветник и некадашњи дугогодишњи кустос Народног музеја у Београду.

7. Изложба *Димитрије Бачевић карловачки иконописац (? –после 1770)* приказана је као студијска изложба Галерије Матице српске у периоду од 19. октобра 1996. до 11. јануара 1997. године. Изложба је према концепцији Драгојле Живанов, вишег кустоса Галерије, обухватала 22 иконописна дела овог значајног представника српског ранобарокног сликарства, позајмљена из црквеног и музејског власништва у Новом Саду и Београду. Као пратећа изложбена публикација објављена је прва научна монографија овог сликара коју је приредила мр Мирослава Костић, сарадник Института за историју уметности у Београду. Изложбу је отворила Олга Микић, музејски саветник и управник Галерије Матице српске у пензији. Поводом затварања изложбе, 10. јануара 1997. године је одржана промоција наведене публикације уз учешће академика Дејана Медаковића, др Мирослава Тимотијевића, до-

цента Универзитета у Београду и мр Лепосаве Шелмић, управника Галерије. После Новог Сада, изложба ће у периоду од 24. јануара до 12. фебруара 1997. године бити приказана и у Народном музеју у Београду.

8. Изложба *Радови скулптора Мире Сандић* приређена је у организацији Галерије у периоду од 12. новембра до 15. децембра. Ова релативно потпуна ретроспектива, која је имала 80 одабраних експоната (пуна пластика, рељефи, керамопластика и таписерије) из ауторкиног атељеа и већег броја музејских, јавних и приватних збирки у Новом Саду, Београду и Зајечару, отворена је поводом промоције монографије др Вере Јовановић, *Мира Сандић – ликови и облици детињства* (изд. Спомен збирке Павла Бељанског), као и у знак захвалности аутору за девет радова примљених на поклон. Поводом изложбе, штампана је пригодна позивница са пописом изложених радова, који је сачинила Милана Вейновић, виши кустос Галерије. Говором о делу Мире Сандић изложбу је отворила др Вера Јовановић, управник Спомен збирке Павла Бељанског, а монографију о Мири Сандић је представио др Миодраг Јовановић, професор Универзитета у Београду и председник Управног одбора Галерије.

9. Учешће Галерије у припреми повремених изложби у организацији других музеја, галерија и осталих сродних установа: уступањем експоната из свог уметничког фонда Галерија је потпомогла организацију следећих изложби у Суботици, Београду, Шиду и Новом Саду: *Habбања и Војвођани* – изложба одржана у Ликовном сусрету у Суботици од 27. маја до 27. августа (3 експоната: Иван Табаковић, *Вртови*, Инв. ГМС/У 868; Јован Кешански, *Поглед на Србобран*, Инв. ГМС/У1456 и Иван Радовић, *Жена у ентеријеру*, Инв. ГМС/У 1980); *Сава Шумановић 1896–1942 – Стогодишњица рођења* – изложба одржана у Музеју савремене уметности у

Београду, Галерији Саве Шумановића у Шиду и Галерији Матице српске (3 експоната: *Морнар на молу*, Инв. ГМС/У 885; *Концерт у пољу*, Инв. ГМС/У 894 и *Купачице*, Инв.ГМС/У 2428); *Портрет* – изложба одржана од 24. новембра 1996. до 25. јануара 1997. у Галерији ликовне уметности поклон збирци Рајка Мамузића (1 екпспонат: Јован Солдатовић, *Портрет Томе Росандића*, 1952, Инв. ГМС/У 1241); *Манастири Фрушке горе* – изложба одржана у организацији Покрајинског завода за заштиту споменика културе у Музеју Војводине у Новом Саду, а потом у Норичу, Лондону и Братислави (уступљено је право израде штампаних копија бакрореза Христофора Жефаровића (*Св. Кузман и Дамјан са изгледом манастира Раковца*, Инв. ГМС/У3066), Захарије Орфелина (*Манастир Кувеждин*, Инв. ГМС/У 3073) и непознатог аутора (*Манастир Хопово*, Инв. ГМС/У 3209).

10. Учешће Галерије у сталним поставкама других музеја: обновљен је уговор (арх.бр. 0306-6/10 од 10.04.1996) са Музејом града Новог Сада за позајмицу два експоната (Урош Предић, *Портрет Јована Јовановића Змаја*, 1933, Инв. ГМС/МС 415, Иван Мештровић, *Змај и дете*, 1954, Инв. ГМС/ МС 3279) за сталну поставку Змајевог музеја у Сремској Каменици; склопљен је уговор са Музејом Војводине (арх.бр. 0305-6/1 од 16.01.1996) о уступању десет експоната за обновљену сталну поставку Музеја. То су радови следећих аутора: Христофора Жефаровића, *Свети Кузман и Дамјан са изгледом манастира Раковца*, 1743, ГМС/У 1969, непознатог зографа из круга Станоја Поповића, *Св. архангел Михајло*, Инв. ГМС/У 2298, непознатог иконописца из круга Јова Василијевића, *Богородица са Христом*, Инв. ГМС/У 2294, непознатог иконописца из круга Димитрија Бачевића, *Св. Никола*, Инв. ГМС/У 1264, непознатог иконописца из круга Николе Нешковића, *Успење Богородице*, Инв. ГМС/У 2882, непознатог иконописца са југа, *Силазак у ад*, Инв. ГМС/У 2831, Васе Остојића, *Крштење и Сретење*, фрагмент уништеног иконостаса ман. Раковца, Инв. ГМС/У 1347, Арсенија Теодоровића, *Распеће Христово*, Инв. ГМС/У 2842 и Новака Радонића, *Доситеј Обрадовић*, Инв. ГМС/МС 425 и *Лукијан Мушицки*, Инв. ГМС/МС 910).

11. Студијске изложбе у припреми: послови везани за студијску изложбу радова Стевана Тодоровића (1832–1925) и штампање монографија овог сликара планирају се у сарадњи са Народним музејом у Београду. Коаутор изложбе и монографије Милена Врбашки је завршила све планиране послове везане за израду каталога штафелајног сликарства Стевана Тодоровића и предала свој текст са припадајућим фотографијама на рецензирање носиоцу пројекта Николи Кусовцу. Планирано је да се рад на овом дугогодишњем заједничком пројекту Народног музеја и Галерије заврши почетком 1997. године и да се изложба отвори 10. маја, поводом обележавања Дана Народног музеја у Београду. У оквиру припремних радова за реализацију изложбе Уроша Предића (1857–1953) и штампање прве научне монографије о овом истакнутом представнику српског академског сликарства, аутор изложбе и монографије проф. др Миодраг Јовановић уз сарадњу кустоса Галерије Милене Врбашки је радио на прикупљању архивске грађе, каталошких података и фотодокументације за израду научног каталога и писање уводне студије. У периоду од 11. до 16. октобра проф. др Миодраг Јовановић је боравио у Бечу, где је прегледао архивску грађу о Предићевом школовању на Академији, његовој асистентури код проф. Кристијана Грипенкерла и уделу у извођењу зидне декорације у згради бечког Парламента. Изложба и монографија се планирају у оквиру Програма обележава-

ња 150. годишњице Галерије Матице српске. Изложба Миленка Шербана (1907–1979), праћена монографијом, планира се такође поводом обележавања јубилеја Галерије у 1997. години. Аутор изложбе и монографије проф. др Ирина Суботић, уз сарадњу уметникове супруге Соње и кћерке проф. др Наде Шербан, кустоса Галерије Сузане Вуксановић и вишег кустоса Милане Вейновић, као и фотографа Душана Милијића из Београда, обавила је предвиђене припремне истраживачке послове за изложбу и уводни студијски текст за монографију предала Галерији на рецензију и даљу редакцијску обраду за штампу.

Све изложбе одржане у току извештајне године опремио је и поставио виши технички сарадник Евгениј Микитишин, а о њиховој пропаганди се старала кустос-педагог Сузана Вуксановић.

ДОКУМЕНТАЦИЈА

1. Одсек централног инвентара са картотеком: уметничка дела набављена у току извештајне године су пописана, обрађена, категоризована, процењена и инвентарисана. Израђени су следећи пописи: Попис уметничког фонда Галерије Матице српске за 1996. годину (арх.бр. 0305-59/6 од 31.12.1996), Попис уметничких дела у власништву Матице српске (арх.бр 0114-31/6 од 17.12.1996) и Статистички извештај уметничког фонда Галерије Матице српске за 1996. годину, који садржи табеларни списак инвентарисаних и евидентираних уметничких дела у власништву Галерије Матице српске, Матице српске, као и списак уметничких дела које Галерија чува у свом фонду као дугорочне позајмице (арх.бр 0305-59/7 од 31.12.1996). Виши кустос документариста Емица Милошевић, уз сарадњу кустоса руководиоца збирки Драгојле Живанов, Милене Врбашки и Милане Вейновић, је израдила елаборат са насловом *Ревизија уметничког фонда Галерије Матице српске 1995/6*, књ. I-III (арх.бр.: 0305-59/2-4 од 30.09.1996), који обухвата попис, поделу по збиркама и

материјалну процену целокупног уметничког фонда. Исти је компјутерски обрађен у MS Word-у и представља солидну основу за израду *Општег каталога Галерије Матице српске*, чије се штампање планира у оквиру јубиларне *Споменице Галерије Матице српске*.

На основу детаљно разрађених стручних упутстава из Плана увођења и развоја информационог система Галерије Матице српске, а у тесној сарадњи са овлашћеном агенцијом за компјутерски инжињеринг (Net Computer Engineering, Нови Сад) виши кустос документариста Емица Милошевић је учествовала у изради посебног апликативног програма за аутоматску обраду каталошких података под називом НЕТ Галерија Верзија 1.0 – Програм централног инвентара са картотеком и фототеком. На основу уноса података из 1.000 инвентарских картона и других помоћних картотека и регистара, овај програм је у потпуности реализован и истестиран, а потом и презентован на Конгресу историчара уметности који је одржан 27–28. септембра у Чачку.

2. Одсек фототеке: поред послова везаних за континуирано инвентарисање негатива и позитива и фотографисање појединих уметничких дела из фонда Галерије, посебна пажња је посвећена компјутерској обради података за картотеку фототеке. На основу базе података која је формирана као посебна потпрограмска целина апликативног програма НЕТ Галерија Верзија 1.0, извршен је упис за 10.430 инвентарских бројева фототеке, а по набавци колор скенера са адаптером започет је рад на скенирању негатива и контролних фотографија. Значај аутоматизоване аналитичке обраде фототеке је вишеструк, како за пружање података корисницима, тако и у припреми планираног *Општег каталога Галерије Матице српске*. Ненад Богдановић је израдио рад са темом *Фотодокументација уметничког фонда Галерије Матице српске*, са којим је положио приправнички а потом и државни испит пред комисијом Народног музеја у Београду за звање музејског архивара (арх.бр. 0107-29/18 од 15.12.1996).

У току извештајне године из фототеке Галерије су уступане фотографије, негативи и колор дијапозитиви већем броју сродних установа и спољних корисника о чему је вођена ажурна евиденција. Снимање уметничких дела у просветно-пропагандне сврхе одобрено је Штампарији Графосрем у Шиду (11 експоната из збике српског сликарства 19. века на тему црквених празника за потребе репродуковања у *Православном календару за 1997. годину*), Југомарки из Београда (4 експоната из збирке 19. века на тему дечјег портрета за штампање на маркама и луксузним телеграмима у издању ПТТ Србије поводом манифестације Радост Европе), Радио Телевизији Србије – Студио Нови Сад (10 експоната за потребе телевизијског записа Академика Дејана Медаковића о Фрушкогорским манастирима).

3. Одсек хемеротеке: континуирано је вођена брига о праћењу написа о Галерији у дневним новинама, на радију и телевизији. Завршена је класификациона обрада хемеротеке за 1995. годину, као и техничка обрада исечака из штампе за протеклу 1996. годину.

4. Стручни архив: континуирано је вођена евиденција о изложбама Галерије у 1996. години, а у оквиру припрема за штампање *Споменице Галерије Матице српске*, кустос педагог Сузана Вуксановић је започела рад на обради постојеће грађе за аналитички преглед изложбене делатности Галерије у периоду од 1927. до

1995. године (0304-2/11 од 18.07 1996); сређена је документарна грађа добијена на поклон од Драгутина Остојића, као и збирка конзерваторских цртежа пок. акад. сликара – конзерватора Бранислава Живковића, коју је поклонила његова супруга Зденка Живковић, акад. сликар – кописта, пензионисани управник Галерије Фресака у Београду и дугогодишњи спољни сарадник Галерије; Сузана Вуксановић је написала рад за стицање звања кустоса са темом *Дело сликара Владимира Бојдановића – ретроспектива 1958–1995*. (ментор Вера Ристић, музејски саветник Народног музеја у Београду); мр Лепосава Шелмић, Емица Милошевић и Бура Брунет су поднели реферат на Конгресу историчара уметности (Чачак, 27–28. септембар) са насловом *План увођења и развоја информационог система Галерије Матице српске* са презентацијом Програма НЕТ Галерија – Верзија 1.0 ; мр Лепосава Шелмић је учествовала у раду научног скупа *Браћа Руварац у српској историографији и култури* (Ср. Митровица, 18–20. септембар) са саопштењем *Списи и белешке Димитрија Руварца о српским сликарима из архивске збирке некадашњег Музеја Јоце Вујића у Сенти*; мр Лепосава Шелмић је на позив Покрајинског завода за заштиту споменика културе у Новом Саду у Музеју Војводине представила нови број *Грађе за проучавање споменика културе Војводине* – св. бр. 18 (Нови Сад, 8. октобар).

5. Библиотека: редовном разменом са сродним установама, куповином, обавезним примерком, поклонима већег броја дародаваца (Мира Цепина, Бети Мурић, Вера Мијатовић, Драган Стојков, Добрила Јерков, Драгојла Живанов, Лепосава Шелмић, Музеј Рудничко-таковског краја у Горњем Милановцу, Музеј Старо село у Сирогојну, Библиотека Матице српске), као и фотокопирањем раритетних наслова, библиотечки фонд Галерије је попуњен са 149 наслова и 9 јединица за посебну збирку репродукција уметничких дела. Све примљене публикације су евидентиране, сигниране, инвентарисане и разврстане према класификацији галеријског библиотечког фонда и подаци унети у конвенционалну именску картотеку; систематизована је посебна збирка сепарата (сигнирано је 206 наслова у именском каталогу); у оквиру редовне размене, на 38 адреса музеја, галерија и других сродних институ-

ција је упућен каталог изложбе *Иконостас капеле Свеtой Стефана у Даљу* (аутор Д. Живанов, издање ГМС 1995); Народном музеју у Смедеревској Паланци у размену је послато 26 старијих издања; Народној библиотеци у Смедереву на поклон је послато 26 старијих издања.

ИЗДАВАЧКА ДЕЛАТНОСТ

У току извештајне године објављена су два наслова: 1. *Димитрије Бачевић (? – после 1770)*, монографија, аутор мр Мирослава Костић; 2. *Дела Саве Шумановића из збирке Галерије Матице српске*, информативни каталог изложбе, приредила Милана Веиновић. У припреми су четири наслова: *Споменица Галерије Матице српске 1847–1997* и монографије Уроша Предића, Миленка Шербана, као и монографија Стевана Тодоровића (заједничко издање Галерије и Народног музеја у Београду).

ПЕДАГОШКО ПРОПАГАНДНИ РАД

1. Појединачне, групне и протоколарне посете: евидентирано је укупно 10.607 посетилаца (школска и студентска омладина 2.971, одрасли 7.571, странци 65); осим редовних групних посета школске и студентске омладине из Новог Сада и других места у земљи, забележене су протоколарне посете следећих домаћих и иностраних личности и институција: Сабине Кот, генералног инспектора Дирекције музеја Француске и Мартина Матијаса, шефа конзерватора у Музеју таписерије у Обисону, са Миленом Витковић-Жикић из Музеја примењене уметности у Београду и Милицом Павловић из Републичког завода за међународну сарадњу (17. фебруар); проф. др Кристијана Клобера, психијатра из Француске и представника Друштва француско-српског пријатељства (15. април); Николаја Афанасијевског, заменика министра иностраних послова Руске федерације и Јурија Котова, амбасадора Руске федерације у Југославији у пратњи аташеа за културу Руске амбасаде (27. април); Лауре Милхајм, супруге бизнисмена и новинара из Лондона (23. мај); Џејн Рејчел Малкомсон, доктора астрофизике из Лондона (5. јун), Павлоса Хаџитофиса, амбасадора Кипра у Југославији са мр Слободаном Милеуснићем, управником Музеја Српске православне цркве у Београду (8. јун), директора ICN Галенике у Земуну са гостом из ICN Галенике у Лос Анђелесу (22. јун), банкара у организацији протокола Војвођанске банке (2. јул), чланова културне делегације Кировограда у Украји-

ни у пратњи представника Синдикалног већа Војводине (5. јул), полазника приватне школе за српски језик и културу Азбукум из Новог Сада (1. август), Милорада Грујића, директора Издавачког предузећа Матице српске са гостима (3. септембар), учесника Међународног скупа слависта (19. септембар) и делегације Министарства за културу НР Кине са представницима Ли Џу Њеном и Ли Гуанг Јеном (26. децембар). На захтев Друштва историчара уметности, Музејског друштва Србије и Југословенског националног комитета ICOM, Галерија се укључила у реализацију дугорочног пројекта са насловом *Истраживање музејске и галеријске публике у Србији*, чији је циљ да се истражи социо-демографски профил музејске публике у републици и начин и обим рецепције културних добара и да се установи у којој мери музеји и галерије као установе културе својим програмима делују у средини у којој се налазе.

2. Гостујуће изложбе: Друштво архитеката Новог Сада и Покрајинско удружење урбаниста Војводине је приредило 2 изложбе: *Конкурс за урбанистичко-архитектонско решење и уређење простора у улици Модене у Новом Саду* (од 23. до 29. фебруара) и *Општи југословенски конкурс за архитектонско-урбанистичко решење пословно-тржног центра „Лиман" у Новом Саду* (од 18. до 28. јуна); Друштво архитеката Новог Сада је приредило три изложбе: *Годишња награда архитектуре Новог Сада* (од 15. до 22. марта), *Дани архитектуре 1996.* (од 17. до 24. маја) и *Арх. Мирослав Крстоношић – Табаковићева награда за архитектуру 1996.* (од 17.09 до 12.10); Змајеве дечје игре: *Бескрајна небеса банатска* – акварели сликара Здравка Мандића (од 3. до 15. јуна), Новосадска банка: *Орвелизам* – ликовни манифест Миодрага Мише Недељковића (од 6. до 19. априла); Нафтагас, Нови Сад: *Сликарска колонија Нафтагас 96* (од 17. до 27. децембра);

3. Концерти: Хор завичајног музеја из Черевића је одржао два концерта духовне и световне музике (4. јануар и 2. април), Музичка омладина Новог Сада концерт Стане Крстајић, флаута и Оливере Бурђевић, клавир (13. фебруар), Музичка школа „Исидор Бајић" концерт ученика школе (29. фебруар); Кубанска амбасада концерт музике Ернеста Лекуонеа (12. март); Матица српска концерт Брајана Рајта, лаута, из Велике Британије (21. март).

4. Предавања и промоције: Бранко Чоловић је одржао предавање о изложби *Иконопис Книнске Крајине* (15. фебруар); Весна Марицки је говорила о изложби *Иконе и грађански портрети од 17. до 20. века из збирке Музеја Срема* (14. март); проф. др Ирина Суботић и др Драган Коковић су представили књигу Жан Мишела Палмијеа, *Експресионизам као побуна*, у издању Издавачког предузећа Матице српске (10. децембар).

5. Пропаганда и присутност у медијима: за све програмске акције штампане су или компјутерски умножаване позивнице, а за њихову најаву у широј јавности припремане су пригодне информације. Захваљујући доброј сарадњи са медијима, све изложбе и остали јавни програми су имали одговарајући одјек у штампи, на радију и телевизији. Поводом 170. годишњице Матице српске снимљена је посебна телевизијска емисија која је обухватала и прилог мр Лепосаве Шелмић о Галерији Матице српске (Други програм РТС, 15.02.1996, аутор емисије: Љубинка Егерић, режија: Кароль Вичек); поводом предстојећег обележавања 150. годишњице Галерије мр Ле-

посава Шелмић је била гост у телевизијској емисији Подне-поподне (Трећи програм РТС, 29.10.1996, уредник Аљоша Миленковић).

КОНЗЕРВАЦИЈА И РЕСТАУРАЦИЈА

1. Конзервација и рестаурација уметничких дела из збирке слика Галерије: рад на конзервацији и рестаурацији слика из уметничког фонда Галерије се одвијао континуирано и у складу са планом и програмом рада Комисије за заштиту уметничког фонда. Сликари конзерватори Драган Матић, Бура Радишић и Милан Остојић су обавили сложене конзерваторско рестаураторске захвате на 30 дела из фонда Галерије и то на 20 дела из Збирке сликарства 19. века према Записнику бр. 129/4 (7 дела – досијеи од 914 до 919 и 921) и Записнику бр. 129/5 (13 дела – досијеи 912, 913, 920 и од 925 до 932, 936, 937) и на 10 дела из Збирке сликарства 18. века према Записнику бр. 125/4 (4 дела – досијеи 945 и 949) и Записнику бр. 141 (6 дела – досије 944).

2. Конзервација и рестаурација уметничких дела за повремене изложбе у организацији Галерије, за потребе других сродних установа и Српске православне цркве: за изложбу Дела Саве Шумановића из збирке Галерије Матице српске интервенисано је на 20 слика из Збирке 20. века ГМС (Записник 135, досије 922); за изложбу *Димитрије Бачевић, карловачки иконописац* интервенисано је на 3 иконе из Музеја Српске православне цркве у Београду (Записник бр. 141, досије 943); за изложбу радова Миленка Шербана интервенисано је на 2 дела из Галерије и на 6 радова из приватног власништва у Новом Саду и Београду (Записници бр. 140 и бр. 142/а, досије 940, 946, 950); за изложбу *Хаббања и Војвођани* интервенисано је на 1 слици из Збирке 20. века (Записник бр. 137, досије 924); извршени су комплетни конзерваторско-рестаураторски захвати на 1 слици из Збирке Матице српске (Записник бр. 139, досије 939); извршене су мере превентивне конзерваторске заштите на 3 иконе из Музеја Срема (Записник бр. 136, досије 923); конзервирано је 8 икона из Владичанског двора у Даљу и 1 икона из Српске православне цркве Св. Димитрија у Даљу (Записник бр. 141, досијеи 941 и 942).

3. Конзервација и рестаурација графичке збирке: настављена је сарадња са конзерваторском лабораторијом Библиотеке Матице српске у циљу конзерваторско-рестаураторске заштите графичке збирке 19. века. Конзерватори за графику Мирјана Ступар и Горан Влаховић су рестаурирали укупно 23 дела и то 22 цртежа Уроша Предића и 1 цртеж Миливоја Дејановића (Досије Конз.граф. арх.бр. 0305-49/4 од 6.11. 1996 и арх.бр. 0403-74/4 од 24.12 1996).

4. Послови конзерваторско-рестаураторске документације: обављени су сви планирани пратећи документарни послови везани за израду фотодокументације и формирање конзерваторских досијеа. Израђено је 170 документарних фотографија за конзерваторска досијеа, завршена је ревизија документације о обављеним конзерваторско-рестаураторским интервенцијама за 1995. годину, као и израда конзерваторско-рестаураторских досијеа за 1996. годину.

5. Контрола уметничких дела у сталној поставци и студијским збиркама: стање уметничких дела је редовно контролисано уз стандардну пратећу документацију о микроклиматским условима, а у току августа месеца сликари конзерватори и те-

хнички сарадник Евгеније Микитишин извршили су планирано годишње освежавање свих експоната у сталној поставци које је подразумевало и бригу о чишћењу и опреми седам одабраних радова из студијских збирки 18. и 19. века за допуну сталне (Записник бр. 138).

6. Конзервација и рестаурација стилских рамова: у току децембра месеца, вајар конзерватор Ратомир Кулић и конзерватор техничар Владимир Иванчев су набавили неопходна средства за обављање дуборезачких и позлатарских послова и према претходно утврђеном програму започели рад на конзервацији оштећених стилских рамова из Збирке 19. века (Досије Конз. ст. рамови – Записник бр. 1).

7. Спровођење мера претходне заштите на уметничким делима на терену: заједничка комисија Галерије и Покрајинског завода за заштиту споменика културе 9. и 10. децембра је прегледала покретни црквено-уметнички материјал у Владичанском двору у Вршцу који је сакупљен још 1970. године на иницијативу тадашње Покрајинске комисије за заштиту споменика културе СИЗ-а културе Војводине. О свом раду Комисија је поднела исцрпан извештај са каталошким пописом прегледаних радова (укупно 257 икона на дрвету и платну из 59 српских православних цркава), који ће послужити као основа за израду елабората за планирани Програм конзервације и рестаурације икона Банатске епархије, чија се реализација уз финансијску подршку Министарства културе Републике Србије очекује до 1999. године.

8. Стручно усавршавање и проширење делатности Конзерваторско-рестаураторског одељења: акад. сликар Бура Радишић је пред Комисијом Народног музеја у Београду за полагање стручног испита одбранио стручни рад са темом *Конзервација и рестаурација слика на платну методом подлепљивања ручним пеглањем и методом подлепљивања у топлом вакум столу* (ментор Гордана Жуњић-Кусовац, сликар конзерватор – саветник Народног музеја у Београду) и стекао звање сликара конзерватора; акад. сликар Милан Остојић је пред Комисијом Галерије Матице српске за полагање приправничког испита положио приправнички испит са радом *Конзервација и рестаурација слика на платну методом подлепљивања ручним пеглањем* (ментор акад. сликар Драган Матић, сликар конзерватор Галерије), а са стручним радом *Конзервација и рестаурација слика на различитим носиоцима* (ментор Гордана Жуњић-Кусовац) је пред Комисијом Народног музеја стекао звање сликара конзерватора; пријемом у радни однос једног вајара конзерватора (Ратомир Кулић) и једног приправника конзерватора техничара (Владимир Иванчев), Конзерваторско-рестаураторско одељење је проширило своју делатност на вајарско-дрворезбарске и позлатарске послове.

МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА

Поводом предстојеће изложбе радова Уроша Предића и штампања монографије сликара, аутор пројекта проф. др Миодраг Јовановић је остварио студијски боравак у Бечу од 11. до 16. октобра 1996. године и потом Галерији поднео исцрпан извештај о резултатима свог истраживачког рада у Институту за историју уметности Универзитета у Бечу, Академији за ликовне уметности, Парламенту и Музеју града Беча, као и о посетама актуелним студијским изложбама о историзму у европској уметности 19. века (арх.бр. 0205-8/66 од 21.10.1996).

На предлог др Динка Давидова упућено је писмо амбасадору Савезне републике Југославије у Чешкој Републици г. Боки Стојичићу са молбом да се 1997. године у оквиру обележавања 150. годишњице Галерије у Народном музеју у Прагу приреди изложба *Српски бакрорези 18. века*, која је претходних година с успехом приказана у већем броју сродних установа у земљи и иностранству.

ОПШТИ ПОСЛОВИ

Општи, административни и технички послови обухватали су низ активности везаних за континуирану бригу о одржавању зграде, безбедности уметничког фонда и остале имовине Галерије. У току године одговарајућа пажња посвећивана је решавању актуелних финансијско-материјалних, правних, кадровских и осталих текућих питања из радних односа. Одлуке о програмским задацима и посебним акцијама разматране су на седницама Управног одбора (председник: проф. др Миодраг Јовановић) и Надзорног одбора (председник: доц. др Мирослав Тимотијевић). Питања везана за динамику реализације Програма рада који је донео Управни одбор су решавана на седницама Колегијума (председник: управник мр Лепосава Шелмић), а кадровска и друга питања из радног односа су расправљана на седницама Комисије за рад и радне односе (председник: виши кустос документариста Емица Милошевић). Послове народне одбране је водио Штаб народне одбране.

У протеклој години учињен је покушај да се обезбеде средства за израду техничке документације за реализацију Програма санације и ревитализације зграде Галерије. Како су иста изостала, континуирано је вођена брига о редовном текућем одржавању зграде. У складу са финансијским могућностима, поред ситнијих интервенција (поправка старог канцеларијског намештаја, кречење и фарбање столарије у једној радној просторији), извршена је делимична реконструкција инсталација за централно грејање у изложбеним просторијама на другом и у радним просторијама на трећем спрату, а из безбедносних разлога је изведен пројекат адаптације електро инсталација у сутерену и на трећем спрату, чиме су обезбеђени повољнији услови за рад и за излагање експоната.

На основу усвојеног Програма увођења и развоја информационог система Галерије купљена су два рачунара типа PC Pentium 133 и један скенер са транспарентним адаптером типа HP 4 c /T. За проширење делатности Конзерваторско-реставраторског одељења набављена су основна средства за конзервацију и реставрацију дрвета и то: 1 дуборезачка столарска тезга, 1 убодна електрична тестера, 1 стабилна тестера, 1 трачна тестера, 1 електрична глодалица, 1 електрична вибрациона бушилица, 1 тоцило за оштрење, 22 столарске ручне стеге разних димензија, 32 вајарска длета, 13 вајарских глодала и остали приручни алат (арх.бр. 0202-76/3 од 31.12.1996). За излагање скулптура у столарској радионици Тик у Новом Саду је израђено 46 постамената различитих димензија.

У циљу побољшања финансијских услова за реализацију програмских активности обновљен је уговор о генералном спонзорству са Новосадском банком, а уговор из 1991. године о спонзорском осигурању са Филијалом ДДОР-а у Новом Саду је раскинут средином године, а по истеку полиса за период 1995/6. година.

Завршен је поступак регистрације пословања Галерије код Привредног суда у Новом Саду, код Републичког завода за статистику – сектор за статистику АП Војводине и код Инспекције рада Јужнобачког округа у Новом Саду (арх. бр. 0118-82/1-3 од 31.12.1996). На захтев Министарства културе извршене су измене Статута и Правилника о организацији и систематизацији радних места, а према упутствима примљеним од Савезног министарства за одбрану – сектор за цивилну одбрану – Београд, израђен је План приправности Галерије Матице српске. У складу са решењем инспекцијске контроле Народне банке Југославије (Одељење финансијске инспекције у Новом Саду) завршени су обимни и сложени послови везани за попис, процену и књиговодствено усклађивање целокупног уметничког фонда Галерије са Годишњим обрачуном за 1995. годину. На основу инспекцијског надзора Министарства културе Републике Србије извршена је законом прописана категоризација културних добара у уметничком фонду Галерије ради достављања података Народном музеју у Београду за Централни регистар покретних културних добара. У оквиру припрема за рад пописних комисија компјутерски су обрађени инвентари имовине Галерије који обухватају Пописну листу основних средстава, непокретних и покретних ствари, Пописну листу стилског намештаја и Пописну листу ситног инвентара (арх.бр. 0118-81/1-3 од 31.12.1996).

У оквиру стручног усавршавања, у складу са одлукама Комисије за рад и радне односе стручни кадар Галерије је ојачао стицањем одговарајућих музејских звања. Пред комисијом Народног музеја у Београду припадајућа звања су стекли: Драгојла Живанов (звање вишег кустоса), Сузана Вуксановић (звање кустоса), Бура Радишић и Милан Остојић (звање сликара конзерватора) и Ненад Богдановић (звање архивара-документаристе). У стални радни однос на место секретара Галерије је примљена дипл. правник Добрила Јерков. У радни однос на одређено време су примљени вајар конзерватор Ратомир Кулић, конзерватор-техничар Владимир Иванчев и спремачица Зорица Татић. Пензионисани су секретар Оливера Рандељ, виши технички сарадник Евгеније Микитишин и спремачица Јулијана Вашалић.

Поводом 149. годишњице Галерије, 19. октобра је одржана Свечана седница посвећена акад. сликару Миленку Шербану, стипендисти, дугогодишњем члану сараднику Матице српске и првом кустосу и управнику Музеја Матице српске после Другог светског рата. После уводне речи мр Лепосаве Шелмић о Миленку Шербану и Матици српској, проф. Ирина Суботић је одржала исцрпно предавање о његовом животу и сликарском делу са насловом *Успомени Миленка Шербана*, а потом су у знак захвалности супруга Соња и кћерка проф. др Нада Шербан Галерији поклонили *Аутопортрет* Миленка Шербана. Закључујући седницу, председник Управног одбора проф. др Миодраг Јовановић је уручио захвалнице дародавцима, сарадницима и дугогодишњим заслужним радницима Галерије.

ИЗДАВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ МАТИЦЕ СРПСКЕ

Извештај о раду Издавачког предузећа Матице српске у 1996. години

Дугорочна економска криза и катастрофална економија током целе 1996. године су и на Издавачко предузеће Матице српске утицале крајње негативно. У економском суноврату нашли смо се готово сви. Друштвени производ земље је више него преполовљен, реална лична примања становништва су четири пута нижа у односу на њихов ниво из 1990. године, а стопа незапослености је убедљиво највећа у Европи. У сталној атмосфери монетарног хаоса, финансијске нестабилности и великих намета било од државних, јавних предузећа, која су сва одреда узела на себе улоге банака, било самих банака, пословало се са изванредним тешкоћама и година је једва завршена с позитивним билансом, а предузеће је потпуно исцрпљено и ослабљено.

Један од основних проблема у 1996. г. био је као и претходне, недостатак обртних средстава и то у свим деловима предузећа. Испољавао се у блокади рачуна, нарочито присутно задња три месеца, што је доводило потпуно до застоја у плаћањима према разним добављачима. Најочитији пример за то су устављени акцептни налози, од стране Пословног центра Крушевац, за плаћање у новембру и децембру у износу већем од 220.000,00 динара, када је блокада рачуна била присутна, односно преливање средстава, из једног дела предузећа у други. Преливање средстава, на овај или онај начин, из једне економско-пословне јединице у другу, било је евидентно током целе године. Да би се измириле обавезе неких делова који не остварују довољно разлике у цени,. одн. реализацију да покрију своје трошкове, узимано је од других, па се дошло у ситуацију да сви делови предузећа према споља дугују.

Мали промет на жиро-рачуну, реализација на нивоу из 1995. године уз велико повећање трошкова (пре свега јавних предузећа) резултирало је великим дуговањима према добављачима. То се односи како на добављаче за робу, тако и на добављаче за комуналије. Комунални, односно режијски трошкови су доста високи и то за сваки део предузећа. Не покривају се из разлике у цени и зато постоје велика дуговања за закуп, струју, ПТТ, топлану, чистоћу... За издавачки део то су још дуговања за штампарије и према ауторима.

Укупан приход (промет) за прошлу годину износи 13.020.000,00 динара, од чега је реализација, приход од продаје роба и књига 12.006.000,00 динара. Спонзорска средства, донације и субвенције су 663.000,00 динара.

Кад се говори о смањеној ликвидности мора се напоменути и још један узрок, а то су камате. Плаћене камате за банкарске кредите су 338.000,00 динара, а камате за неблаговремено плаћање пореза износе преко 80.000,00 динара. Кад се узму у обзир исплаћене камате и укупни лични дохоци за 1996. годину долази се до изно-

са лд/камата 875.000,00/418.000,00 значи на 1 динар за лични доходак плаћа се камата од 0.48 динара по другим основама. Разуме се, сваки динар личног дохотка покривен је давањима држави од преко једног динара.

Добар знак је то што је кредит Карић банци враћен заједно са каматама тако да 1997. година започиње без оптерећења каматама Карић банци, а другим банкама, Војвођанској и Континентал банци, камате су се измиривале у књигама.

Лични дохоци су у 1996. години били изузетно ниски, нередовно исплаћивани, односно са заостатком од неколико месеци, што се покушало превазићи договором са ПЦ Крушевац пред крај године али се то успело само делимично. Просек л.д. за 1996. годину износи 351,00 динар, плус редовно исплаћен топли оброк, регрес и трошкови превоза. Лични дохоци нису били на градском просеку нити на просеку гране.

Карактеристично за 1996. је масован одлазак радника у превремену пензију, нарочито из рачуноводства, што се одразило на мањак радне снаге. Скоро сваки радник поред свог радног места покрива и непопуњено друго радно место због уштеде тако да су радници преоптерећени. Појединим радницима је исплаћиван „докуп стажа" због испуњавања услова за одлазак у превремену пензију, што је унапред оптеретило рачун предузећа. Неким радницима је исплаћена отпремнина, а затим, услед опште неликвидности, и са тим се стало, те се те обавезе преносе у наредну годину.

Са проблемима који су пратили 1996. годину она се и завршила: то је нередовно и неблаговремено плаћање пореза од стране свих економско-пословних јединица предузећа, а нарочито Крушевца. С обзиром на развој ситуације са њима, односно на престанак рада Пословног центра Крушевац 31. 12. 1996. велика обавеза је остала због неплаћеног пореза, као и обавеза према радницима.

У току 1996. године Комерцијално одељење ИП Матице српске је пословало, уосталом као и читаво предузеће, у условима скоро перманентног недостатка новца у привреди, блокаде пословних банака, недостатка средстава и сл. Из 1995. год. пренете су у 1996. год. углавном следеће обавезе: неисплаћен порез на промет роба, неисплаћени л.д. радницима за последњи квартал, неизмирене обавезе према добављачима, дугови у роби према купцима на авансима, дуговања за сталне трошкове пословања. Остале обавезе нису измирене на време или у целости што је додатно отежавало пословање.

Комерцијално одељење је свој део послова обављало радом четири пословнице за промет робама и услугама, пет књижара, продајом књига путем екипе путника, екипе пропагандиста и директном продајом из магазина.

Пословница у Новом Саду је током 1996. год. напустила промет робама и усредсредила се на графичке услуге по поруџбини. Графичке услуге (дизајн, припрема за штампу, штампање и продаја блоковске робе, канцеларијског материјала, рекламне галантерије и производних каталога), показале су се као веома уносни послови са малим претходним улагањем и високим зарадама, што је утицало да се ИП Матице српске одлучи, на терет бољих зарада и издавачког програма да уђе у инвестицију за куповину штампарије. Инвестициони програм за успостављање погона штампарије вредан 441.186,86 дин. делимично је реализован у току 1996. године. Новопројектована опрема за штампарију, вредности од 369.200,00 дин. плаћена

је у износу од 70% од уговорене цене, авансно – преостали износ цене биће исплаћен након монтаже и пуштања у погон. Крајем године уследила је испорука купљених машина.

Пословањем Пословнице у Новом Саду остварен је годишњи промет роба и услуга у вредности од 618.105,35 дин., а наплаћена разлика у цени износи 341.526,59 дин.

Пословнице Паруновац I и Паруновац II у Крушевцу, бавиле су се током 1996. год. прометом роба на велико и мало. У пословању ових пословница дошло је до озбиљног пада у износу средстава која су биле обавезне да обезбеде за ИП Матице српске. Основни разлог њиховог постојања, а то је да обезбеде средства за финансирање дела трошкова за издавачку делатност, дела трошкова за л.д. радника доведен је у питање јер ове пословнице једва да су покривале своје трошкове. Оне су нарочито током 1996. год. постале саме себи сврха, а начин пословања (бројне цесије, компензације, примање великог броја високих аванса и дуговање у новцу и роби, неизмирење обавеза за порез на промет и трајан недостатак вишка прихода над расходима за финансирање издавачке делатности) само је додатно оптеретио пословање ИП Матице српске. Из тог разлога урађена је анализа рада ове две пословнице и предузете мере да се он унапреди и побољша. Најављене промене у начину рада пословница изазвале су читав низ проблема у односима матичног предузећа са ове две, њихово неслагање са предложеним мерама, што је за последицу имало одлуку Управног одбора ИП Матице српске о престанку рада обе пословнице.

Регулисање обавеза ових пословница према ИП Матице српске окончано је у складу са Законом, радници запослени у обе пословнице затражили су и добили споразумни раскид радног односа, а путем Уговора о регулисању међусобних односа и других пратећих уговора, обавезе тог дела предузећа за порез на промет, према добављачима и друге, биће испуњене до 28. 02. 1997. год.

Пословањем пословница у Крушевцу остварен је годишњи промет роба у вредности од 7.963.323,10 дин., а фактурисана разлика у цени износи 831.959,73 дин. Подаци о нето реализацији оствареној у пословницама у Крушевцу биће у подацима за Завршни рачун. Пословница у Зрењанину радила је у 1996. год. у неповољнијим условима од оних који су постојали за друге пословнице. Имала је кадровских проблема, послове је водио један запослен, услови за продају робе у транзиту били су у ситуацији недостатка новца тешки и без великих могућности за зараду. Поред тога, ова пословница није имала довољну подршку у предузећу. У току 1997. год. потребно је овој пословници обезбедити добар програм и помоћи у обезбеђењу средстава за његову реализацију.

Пословањем пословнице у Зрењанину остварен је промет роба у вредности од 384.071,06 дин., а наплаћена разлика у цени износи 30.637,52 динара.

Рад књижара Матице српске, од којих две у Београду и три у Новом Саду је и у 1996. год. био на ивици рентабилитета, чак је представљао и трошак за ИП Матице српске, који се као и ранијих година подноси зарад очекивања њиховог за боља времена. Укинути их било би лако, али поново их устројити било би и тешко и веома скупо. Исти проблеми, недостатак обртних средстава, смањена куповна моћ становништва, велики трошкови пословања оптерећују рад књижара. Продаја књи-

га је знатно опала у другој половини 1996. год. у књижарама у Београду, које су на таквом месту да се политички догађаји одигравају „пред њиховим вратима". Најзад постоје и субјективни разлози за лоше пословање: продаја се врши на стари начин, продаја по каталогу није започета, није уредна и строга контрола начина пословања, не постоје правила рада идентична за све књижаре, руководиоци књижара имају велика дискрециона права, а када учине трошкове они падају на терет целог предузећа и др. Ипак подршка која је пружена на пример књижари Матице српске у Новом Саду, новом начину рада, набавци модерније опреме, увозу књига према жељама купаца и сл. показује да овај „модел", на коме смо некако положили први испит, мора у следећој години бити инсталиран и у друге књижаре.

Књижаре су у току 1996. год. остариле укупан промет од 890.288,41 динара, уз просечан попуст од 35% и просечну разлику у цени од 30%.

Група пропагандиста је као и ранијих година у 1996. год. постигла веома добре резултате. Чиста зарада од продаје књига ове економско-пословне јединице износи 763.179,49 динара. Из магазина укупан промет: 451.265,98 динара, разлика у цени: 357.840,62 дин.

У 1996. години Одељење за спољну трговину се није развијало нити повећавало обим пословања, могло би се чак рећи да се обим пословања смањио с обзиром на претходне године, уколико се посматрају искључиво финансијски резултати. Година је била изузетно тешка како за цело предузеће тако и за ово одељење.

Одељење је првенствено завршавало формални (папиролошки) део послова који су започети у 1994. и 1995. години, а нису довршени и то углавном по питању пребијања, потраживања и дуговања са иностранством.

Одељење спољне трговине је у више наврата током 1996. године покушавало да оствари контакт са исељеничким клубовима у иностранству и то преко Матице исељеника Војводине са којом имамо добру сарадњу. Наше предузеће је у више наврата спонзорисало, својим издањима, награде нашим исељеницима на конкурсу књижевних стваралаца на матерњем језику, слало своје каталоге исељеничким клубовима и заинтересованим лицима.

Један од основних проблема је како у иностранству наћи погодну организацију која би обједињавала продају књига, јер је немогуће појединачно слати књиге и вршити појединачну наплату из иностранства.

У 1996. години предузеће је имало девизни прилив као донацију за једну књигу аустријског аутора где је рађен распоред девизног прилива и активиран је девизни рачун предузећа.

Крајем године је започет увоз књига од ино-партнера (издавача) Thames and Hudson Ltd. London, Енглеска, за нашу књижару у Змај Јовиној улици, по избору запослених у књижари. Првенствено су увезени наслови везани за уметност (сликарство, вајарство, архитектура) који се тренутно не могу наћи на тржишту.

Паралелно са увозом тих књига одељење је обезбедило дозволу за увоз књига и штампаног страног материјала за наредне две године које издаје Министарство за информације и везе, а које предузеће није поседовало с обзиром да до тада није рађен увоз књига.

Остварен је контакт са издавачем из Енглеске, Porthill Publishers, Edgvare, који је заинтересован како да у Југославији продаје страну књигу, тако и да продаје

наше књиге у иностранству. Од овог партнера је купљена већа количина Вебстерових речника по веома повољној цени тако да су их наше књижаре имале по најнижој цени у граду. Истом издавачу су послати узорци књига за које сматра да има тржиште у Енглеској и Америци, где је он присутан.

Сектор за маркетинг, процењујући изузетно ограничена финансијска средства којима је ИП Матице српске као целина располагало, а посебно у делу који је био предвиђен за реализацију укупних маркетинг активности, усмерио је тежиште маркетинг акција на сајамске наступе ИП Матице српске као и на учвршћивање присуства ИП МС у медијима. Присуство у медијима реализовано је кроз промоције нових издања ИП Матице српске и кроз личне контакте запослених у маркетингу са представницима медија, тако да су пружане информације које на најбољи начин презентују нашу кућу и њена издања. Кључне акције маркетинга у 1996. години биле су везане за учешће на сајмовима књига.

Маркетинг је у сарадњи са директором ИП Матице српске дао кључни допринос у организовању одласка и наступа на четири сајма књига у 1996. години. На сајмовима књига у Лесковцу и Бањалуци сарадници за маркетинг обавили су све припреме за што бољи наступ и сами су боравили на њима, бавећи се и продајом књига. Оцењено је да Сајам у Лесковцу није испунио очекивања, тако да маркетинг, уколико не дође до значајнијег побољшања опште привредне ситуације, у 1997. не препоручује наступ на Лесковачком сајму. Сајам у Бања Луци има шири друштвени а не само комерцијални значај, тако да ће се он и у 1997. вероватно наћи у програму наступа ИП МС на сајмовима књига.

На Сајму књига у Новом Саду већи део посла на организацији су обавили сарадници за маркетинг, док је Сајам књига у Београду захтевао највећи и најразноврснији ангажман, као и осмишљавање и реализацију нових елемената сајамског наступа. Промењен је целокупни изглед штанда Матице српске на Београдском сајму књига, тако што је набављен стилски намештај из СНП-а. Обављена је припрема за израду и осмишљавање новог плаката Матице српске, који је изазвао велико интересовање и посетилаца сајма и медија. Конципирање и реализација пропратног пропагандног материјала (беџеви, платнене вреће, идентификациони картони) је такође потекла из маркетинга. Уведена је још једна новина у вези са учешћем Матице српске на Сајму књига у Београду. Маркетинг је разрадио пројекат „часописа", информатора Издавачког предузећа, и за београдски Сајам припремио први број, који је обиловао информацијама и подацима о нашим актуелним издањима, као и подацима о самом предузећу и плановима за будућност.

На Сајму књига у Београду реализован је и велики број пословних контаката, настављени су традиционално добри односи са представницима медија, који су и ове године врло темељно пропратили наступ Матице српске на сајму.

Маркетинг је дао велики допринос на Сајму књига у Београду на успешном промовисању револуционарног издања Матице српске – *Правопису српскога језика* на компакт диску – између осталог и бројним практичним презентацијама могућности *Правописа* кроз рад на рачунару.

У 1996. години одржано је преко 20 промоција у Матици српској и ван ње, да споменемо неке од њих: Павел Аполонович Ровински *Записи о Србији*, Јулијан Тамаш *Окупани у вјечности*, Јулијан Тамаш *Украјинска књижевност између Истока*

и Запада, Владимир Јокановић *Есмарх*, Витомир Сударски *Виц о Лали*, Миро Вуксановић *Далеко било*, Илија Марковић *Прва Југославија...*, *Правопис српскога језика*, Срђан Шаркић *Срека*, Фуада Станковић и Никола Вукмировић *Предузетништво*, Срђан Шаркић *Срека*, Фуада Станковић и Никола Вукмировић *Предузетништво*, Родољуб Маленчић *Милетић*, Драгана Машовић *Дивља харфа*, Ранко Бугарски *Писмо и Језици*, Анђелко Ердељанин *Кокоштрклља*, Станоје Макрагић *Књига смеха и незаборава 2*, Душан Поп Бурђев *I love av av You*, Жан Мипел Палмије *Експресионизам као побуна*.

Све промоције су биле одлично организоване, медијски пропраћене и добро посећене. Осим у Новом Саду промоције су биле одржане и у Београду, Сомбору, Кикинди, Панчеву, Зрењанину, Сечњу и Бечеју. Током 1996. године одржавани су уобичајено добри односи са медијима. Сарадници и уредници и аутори су бројним наступима на радију и телевизији потврдили добар имиџ Матице српске у јавности. О сваком новом наслову сачињена је информација, која је упућивана свим медијским кућама у земљи, што је свакако допринело бољој информисаности јавности о књигама ИП Матице српске, бољој продаји и учвршћивању имица Матице српске.

У току 1996. год. маркетинг је у сарадњи са директором ИП МС дао велики допринос у обезбеђивању средстава за штампање књига организовањем учешћа у конкурсима надлежних министарстава и фондација. Обимна документација је прослеђена Министарству за науку и технологију Републике Србије, Министарству за науку и технологију Савезне Републике Југославије, Секретаријату за културу АП Војводине, Секретаријату за културу града Новог Сада, Фонду за отворено друштво. На тај начин су прикупљена и значајна материјална средства.

Током 1996. настављен је пројекат новог издања *Монографије Новог Сада*. Сарадници за маркетинг су обезбедили укупно преко 30.000 динара од спонзора и претплатника, као и техничку документацију спонзора. Сектор за маркетинг је, овога пута у функцији одељења за public relations, преузео на себе и задатак да претплатницима који су оправдано незадовољни због кашњења изласка *Монографије*, пружи уверљиве доказе о „невиности" и неумешаности ИП МС у то кашњење, водећи све време рачуна да сачува име и углед нашег дугогодишњег партнера штампарије „Минерва" из Суботице. Током друге половине 1996. целокупан маркетинг је био веома ангажован и на реализацији издања *Правопис српскога језика* на CD-рому првог издања такве врсте на југословенском тржишту.

Учињен је велики напор у конципирању и успешној реализацији програма за прикупљање спонзорских средстава за репрезентативне монографије наша два позната ликовна уметника Владимира Богдановића и Божидара Бошковића. Настављена је традиционално добра сарадња са Библиотеком града Београда и обновљен је договор о излагању књига Матице српске у излогу Библиотеке у Кнез Михајловој улици. После поновног отварања књижаре у Змај Јовиној улици маркетинг је помогао у поновном промовисању књижаре у једну од најзначајнијих у граду. Обављена је маркетиншка кампања, која је имала одличне продајне ефекте, а није изискивала ниједног уложеног динара. Остварена је сарадња маркетинга и са другим књижарама ИП МС, које би у 1997. требале да отпочну са праксом једне врсте анализе тржишта.

Конципирана је идеја о једнообразном визуелном идентитету, обележавању и пружању услуга у књижарама ИП МС. Ради се заправо о покушају да се формули-

ше и изведе врста услужног франшизинга помоћу кога би у будућој пракси без много иницијалног улагања могла да се прошири мрежа књижара Матице српске широм земље. Укупни трошкови сектора за маркетинг у 1996. год. без трошкова сајамских наступа, процењени су на око 100.000 динара. Кроз обезбеђење спонзорских средстава, као и кроз успешно учешће на конкурсима поменутих министарстава и фондација ови трошкови су покривени. Овај „изврнути" начин за оцену успешности рада сектора за маркетинг нужна је последица стања на тржишту књига. Наиме, било би нормално да се успешност рада маркетинга цени кроз пораст обима и финансијских ефеката продаје књига, али је то у постојећим условима немогуће, због крајње неповољне опште тржишне, привредне и друштвене ситуације.

У протеклој години одржане су четири седнице Управног одбора, и две седнице Извршног одбора. Пензионисано је 20 радника, а споразумни раскид радног односа потписан је са 16 радника. Тренутно је запослено 69 радника на неодређено време и 14 радника на одређено време.

У току 1996. године магацин је радио под отежаним условима због недостатка административног радника и пакера. Поред тих отежаних околности магацин је испуњавао све обавезе уредно и на време, примио и ускладиштио сву робу (књиге) и издавао их по потреби. Током 1996. године у магацин су стигли наслови (књиге):

1. В. Јокановић: ЕСМАРХ
2. И. Марковић: РОКОВНИК МС А-5 '96 год.
3. Календари МС 1996.
4. В. Сударски: ВИЦ О ЛАЛИ 2. издање
5. Љ. Дотлић и Г. Ибоја: ЈА, приручник за подстицање дечијег самопоштовања
6. Д. П. Бурђев: I LOVE AV AV YOU
7. С. Фројд: ПСИХОПАТОЛОГИЈА СВАКОДНЕВНОГ ЖИВОТА
8. А. Адлер: ПОЗНАВАЊЕ ЧОВЕКА
9. К. Т. Јунг: ДИНАМИКА НЕСВЕСНОГ
10. Р. Бугарски: ПИСМО
11. Р. Бугарски: ЈЕЗИЦИ 2 издање
12. А. Буха: АРГУМЕНТИ ЗА РЕПУБЛИКУ СРПСКУ
13. ТЕХНОЛОГИЈА ПРОИЗВОДЊЕ ПРОТЕИНСКО-ЕНЕРГЕТСКИХ ХРАНИВА ОД ЈЕСТИВИХ СПОРЕДНИХ ПРОИЗВОДА ЗАКЛАЊЕ ЖИВИНЕ
14. С. Довлатов: КОФЕР – СТРАНКИЊА
15. Д. Иванић: СРПСКИ РЕАЛИЗАМ
16. С. Рансиман: ПАД ЦАРИГРАДА
17. Ј. Теотокас: ЛЕОНИС
18. С. Макрагић: КЊИГА СМЕХА И НЕЗАБОРАВА
19. Ш. Шаркић: СРЕДЊОВЕКОВНО СРПСКО ПРАВО
20. А. Пејтон: СРБИЈА, БОРАВАК У БЕОГРАДУ
21. С. Мариновић: ДРЖАВНИ РИТУАЛ СМРТИ
22. М. Башкирцева: ДНЕВНИК 1873–1884
23. Ј. Јањић: СРПСКИ ГЕНЕРАЛ РАТКО МЛАДИЋ
24. Д. Бјелица: У ЗЕМЉИ ШАХОВИЈИ

25. Д. Машовић: ДИВЉА ХАРФА
26. Ж. Требјешанин: ЛЕКСИКОН ПСИХОАНАЛИЗЕ
27. М. Дор: СВА МОЈА БРАЋА
28. Вилмарх: ЛАТИНСКИ ЦИТАТИ
29. Ј. Христић: САБРАНЕ ПЕСМЕ
30. Б. Петровић: ДОЛАЗАК НА КРАЈ ЛЕТА
31. М. Јурсенар: ЛАВИРИНТ СВЕТА
32. Н. Гоголь: МРТВЕ ДУШЕ
33. Г. Олујић: ДЕЧАК И ПРИНЦЕЗА
34. С. Митровић: СНИМЦИ ЗА ПАНОРАМУ
35. Ј. Мањулов: ЛАЖНО ПРЕДСТАВЉАЊЕ
36. А. Ердељанин: КОКОШТРКЉА
37. М. Трипковић: МЕСЕЧЕВ МЕЛЕМ
38. Н. Кон: ПОЗИВ НА ГЕНОЦИД
39. Д. Андрић: ПИНОКИО У ТОКИЈУ
40. Р. Маленчић: МИЛЕТИЋ
41. М. Брусин: ЖИВОТ ПРЕДАКА НАШИХ
42. М. Рајковић: Приручник – МАЗИВА
43. ПРАВОПИС СРПСКОГА ЈЕЗИКА на компакт диску
44. С. Гавриловић: ЛИЧНОСТИ И ДОГАЂАЈИ ИЗ ДОБА ПРВОГ СРПСКОГ УСТАНКА

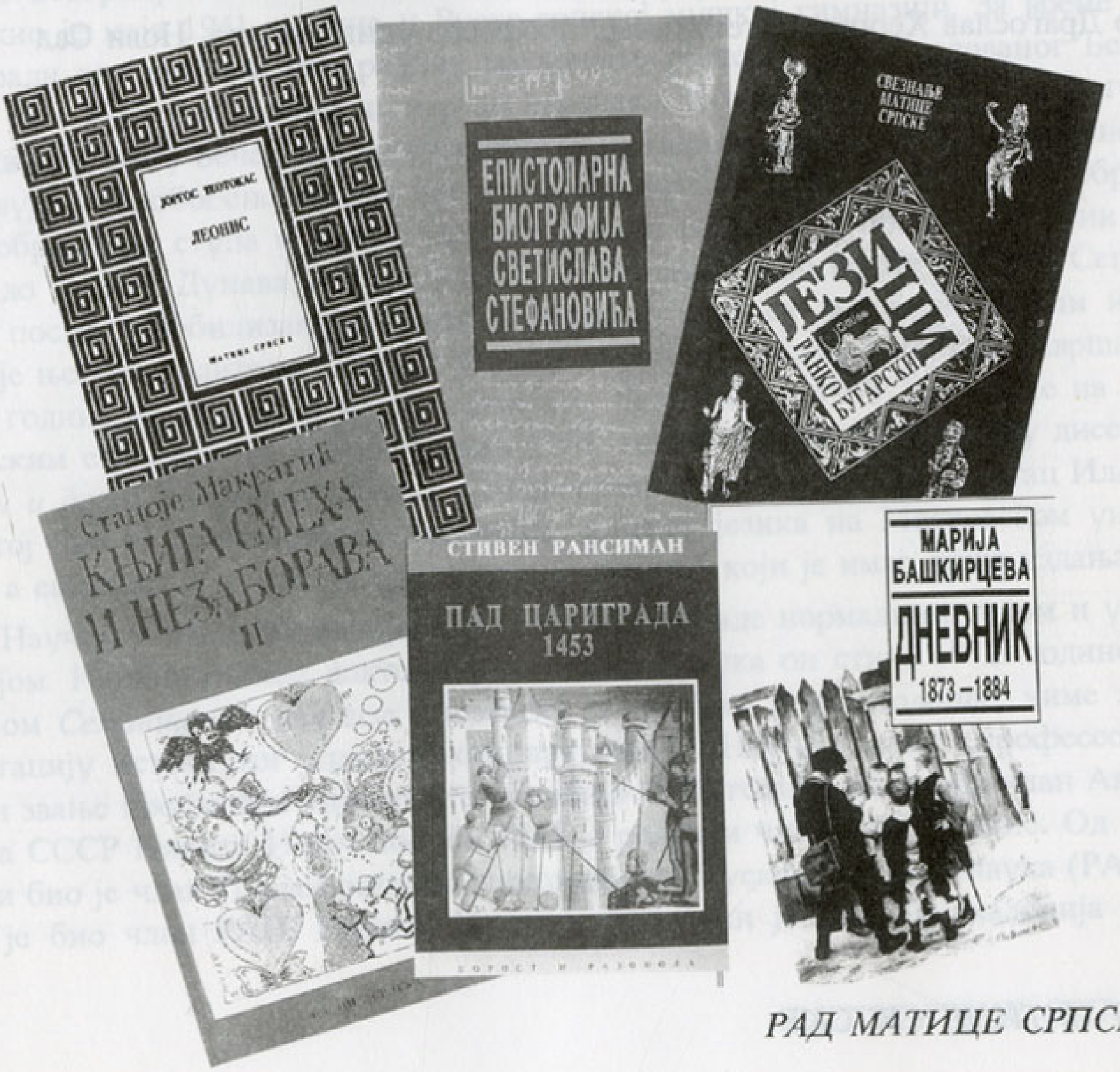

ДОПУНА ИМЕНИКА МАТИЦЕ СРПСКЕ
(чланови изабрани на 122. редовној скупштини)

Стални чланови сарадници

др Душан Јовић, филолог, професор универзитета, Београд
др Ћирил Сидор, биолог, научни саветник, Нови Сад

Чланови сарадници

Соња Боб, професор, Нови Сад
Вајл Е. Браун, филолог, професор универзитета, Њујорк (САД)
др Војислав Гузина, инжењер шумарства, научни саветник, Нови Сад
др Ружица Игић, биолог, доцент универзитета, Нови Сад
мр Весна Јовановић, виолинисткиња, Београд
мр Драгица Кабић, биолог, асистент универзитета, Нови Сад
Драгица Мијовић, библиотекар, Нови Сад
др Зорица Обрехт, биолог, доцент универзитета, Нови Сад
Милош Радојчин, учитељ, Нови Сад
Павле Станојевић, историчар уметности, Нови Сад
др Драгослав Херцег, математичар, професор универзитета, Нови Сад

In memoriam

НИКИТА ИЉИЧ ТОЛСТОЈ
(1923–1996)

27. јуна 1996. преселио се из живе славистике у историју славистике један од највећих слависта нашег времена академик Никита Ильич Толстој. Сахрањен је 1. јула у Јасној Пољани. Огроман научни опус са око 500 библиографских јединица представља велики допринос славистичкој науци у области словенских језика и културе. Матица српска високо цени научно и хуманистичко дело академика Толстоја и клања се сени свога почасног члана.

Никита Ильич Толстој рођен је 15. априла 1923. године у Вршцу у руској емигрантској породици, одакле се породица Толстој 1928. године пресељава у Београд. У Београду Никита Ильич завршава основну и средњу школу. Матурски испит положио је маја 1941. године у Руско-српској мушкој гимназији. За време окупације ради као грађевински радник на крчењу рушевина бомбардованог Београда, затим као обућар и радник на изради играчака. Почетком 1943. године његова породица прелази у Бечеј, где он учествује у илегалном раду. Као члан борбене групе учествује у ослобођењу Бечеја пре доласка јединица Црвене армије. Октобра 1944. као добровољац ступа у редове Црвене армије, са којом је прошао борбени пут од Тисе до горњег Дунава, учествујући у заузимању Будимпеште и Беча. Септембра 1945. после демобилизације стиже у Москву, куда су већ били стигли из Југославије његови родитељи. Тада се уписује на студије славистике, које завршава јуна 1950. године на Московском универзитету. Од 1950. до 1953. налази се на постдипломским студијама (у аспирантури). 1954. године брани кандидатску дисертацију *Крађи и дужи придевски облици у старословенском језику*. Његов отац Иља Ильич Толстој био је дугогодишњи наставник српског језика на Московском универзитету, а саставио је и чувени српско-руски речник, који је имао више издања.

Научна и наставна каријера Никите Ильича иде нормалним током и узлазном линијом. Научни степен доктора филолошких наука он стиче 1972. године дисертацијом *Семантичка анализа словенске географске терминологије*, чиме задобија репутацију истакнутог слависте-компаративисте. Научно звање „професор", што значи звање професора универзитета, добија 1976. године. Дописни члан Академије наука СССР Никита Ильич постаје 1984, а редовни члан 1987. године. Од 1992. до смрти био је члан Председништва (президијума) Руске академије наука (РАН). Сем што је био члан РАН, Никита Ильич је био члан још седам академија наука у

Европи, међу којима су Српска академија наука и уметности и Црногорска академија наука и умјетности. Био је и почасни доктор Лублинског универзитета у Пољској. Награђен је високим одликовањима Сорбоне и Карловог универзитета у Прагу.

Његова наставна делатност одвијала се на Московском универзитету, а последњих година и на Православном универзитету у Москви, где је предавао две важне славистичке дисциплине – основе словенске филологије и словенски фолклор; повремено је предавао и старословенски језик. У РАН је руководио бројним научним пројектима у Институту за славистику, а дуго је био на челу Сектора за словенски фолклор и етнолингвистику поменутог Института. Тешко је и побројати разне научно-стручне форуме, редакције, комисије и друга радна тела чији је он био члан. За ову прилику издвојили бисмо само три: био је главни уредник једног од најзначајнијих лингвистичких часописа у свету *Питања лингвистике*, главни уредник угледног часописа за руски и словенски фолклор и традицију *Жива старина* и председник редакционог одбора за издавање Целокупних дела Л. Н. Толстоја.

Научни рад Н. И. Толстоја био је многостран и обухвата све словенске језике и културе, али му је ипак у центру интересовања онај део словенског света који се зове *Slavia Orthodoxa*, а у оквиру тога света водеће место заузимају српски језик и српска култура. Никита Ильич је радио у многим областима славистике – бавио се дијалектологијом, упоредном граматиком словенских језика, историјом словенских књижевних језика, старом словенском писменошћу, фолклором, митологијом, историјом славистике. Велики број његових радова има интердисциплинарни карактер. Издвојили бисмо две области у којима је остварио врхунске домете, а то су историја словенских књижевних језика и етнолингвистика.

Свој научни рад започео је педесетих година старословенским језиком и словенском дијалектологијом. Ти иницијални радови као да су одредили његов даљи научни пут. Бављење старословенским језиком одвело га је ка проучавању историје словенских књижевних језика, нарочито оних у чијем су развитку значајну улогу одиграле националне редакције старословенског језика (руски, српски, бугарски). Словенска дијалектолошка истраживања послужила су му као сигурна основа за његову методологију лингвогеографске анализе лексике и за формулисање научних постулата модерне етнолингвистике као интердисциплинарне науке. У последњем периоду свога живота бавио се питањима реконструкције прасловенске духовне културе. Покренуо је огроман научни пројекат – израду вишетомног етнолингвистичког речника словенских старина.

Код нас му је недавно изишла књига *Језик словенске културе* („Просвета", Ниш 1995), а у припреми му је књига о историји српског књижевног језика од XVIII до почетка XIX века. Низ радова му је штампан у нашим славистичким публикацијама.

Никита Ильич је говорио да има две отаџбине, тачније – отаџбину (руски *отечество*) и завичај (руски *родина*), с тим што му је отаџбина Русија а завичај Србија. Исто тако говорио је да је човек двојну култура – српске и руске. Поносио се што је био почасни члан Матице српске, Удружења књижевника Србије и Славистичког

друштва Србије. 1996. године додељена му је Изузетна Вукова награда за животно дело, али, нажалост, није стигао да је прими.

Н. И. Толстој је у сваком погледу био човек племенита соја, аристократа и по рођењу, и по духу, и по манирима, а истовремено га је красила бескрајна скромност и људска доброта. Мало је људи у свету који су толико волели српски народ. Много нас је задужио својим животним и научним делом. На нама је да то дело сачувамо од заборава и да са њиме упознајемо нове генерације будућих слависта и посленика културе.

Боїдан Терзић

In memoriam

БРАТКО КРЕФТ
(1905–1996)

Словеначки књижевник, публициста и професор Братко Крефт рођен је у Марибору 1905. године, славистику је студирао у Бечу и Љубљани, а неко време је предавао руску књижевност на љубљанском Филозофском факултету. Претежни део његовог литерарног рада везан је за позоришну делатност, режију, драматургију, као и за културно-политичку публицистику и књижевну критику. Разноврстан стваралац, Крефт је у историји словеначке и јужнословенске књижевности остао упамћен као један од најзначајнијих представника тзв. леве, марксистичке духовне оријентације, па је и идеолошки слој његовог драмског дела оно што овог аутора сврстава међу представнике тзв. социјалног реализма у књижевности. Посебно је значајно његово уређивање првог словеначког марксистичког часописа *Критика* (1932–1935). Био је стални члан САЗУ (Slovenačka akademija znanosti in umetnosti) и почасни члан Матице српске.

Премда ће остати запамћен превасходно као аутор неколико драма из тридесетих и четрдесетих година, мало је познато да је Братко Крефт започео своју књижевну каријеру као прозни писац експресионистичке оријентације. У том смислу, значајно је поменути његову кратку прозу, коју је објављивао од 1927. до 1930. године претежно у часопису *Ljubljanski zvon*, али и у последњем авангардном гласилу Ферда Делака *Tank* (1927). Ових неколико прича показују да је Братко Крефт био међу последњим следбеницима формалног и експерименталног експресионизма, чији су главни представници били Антон Подбевшек, Стане Мелихар и нешто касније Сречко Косовел. Његови текстови *Клавир у бараци*, *Воз* и *Темпо...темпо* показују високи степен ломљења прозне/синтаксичке структуре, па се кинематографски стил очитава у брзој измени исказа, афористичких коментара, новинских вести и докумената. Притом, Крефт ствара неку врсту међужанровске структуре, а асоцијативна монтажа постаје основица *конструкције* текста. Крефтов *Човек мртвачких лобања* (1929) у критици је означен као један од најзначајнијих генерацијских романа са тематиком психолошког сазревања младих мариборских гимназијалаца, који су се нашли у условима другачијег политичког и друштвеног живота после распада Аустроугарске монархије. Роман поседује наглашену аутобиографску димензију, јер кроз главни лик Леона Вука Крефт пројектује властито егзистенцијално искуство и промишљање историјских догађаја у новоформираној Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца. Иако је овај роман писан традиционалном

наративном техником, *социјална критика* јесте оно што га приближава експресионистичком начину мишљења (отпор против малограђанског менталитета и ишчекивање „новог човека" будућности).

Крефтов драмски рад обухвата следећа дела: *Цељски грофови* (1932), *Креатуре* (*Малограђани, 1934–1935*), *Велики устанак* (1937) и *Краљски комедијанти* (1941–1946). После Другог светског рата прерадио је Јурчич-Левстикову трагедију *Тујомер*, написао филмски сценарио о животу Ф. Прешерна и према руском предлошку начинио игру *Балада о поручнику и Марјутки*. Крефтова драматургија проистиче из реалистичко-натуралистичког наслеђа 19. века, а посебно Цанкаревих драма, с тим што је основне механизме драмске радње (тематика, фабула, заплет, јунаци) подредио захтевима социјалног реализма, односно његовој идеји о класној борби у којој побеђују потлачени и слаби. У прошлим историјским догађајима (од 15. до 19. века) Братко Крефт увек види пројекцију националних и класних борби свога времена, национално-историјску угроженост словеначког народа у тренутку надолажећег фашизма. Тако се у драми *Цељски грофови* обрађује познати догађај о процесу против Веронике Десенишке, а њена несрећна судбина постаје симболом борбе младог грађанства против цељских феудалаца. Крефт ликове гради схематски и наглашава идејну вредност сукоба. Књижевно је успешнија трагикомедија *Креатуре* која обрађује догађај с почетка Првог светског рата и представља студију малограђанског менталитета словеначког грађанства. Најбољи пример историјске драме представља *Велики устанак*, која приказује сељачке буне из 1573. године. Овде је аутор вешто конципирао лик народа као *колективног јунака*, имајући у виду трагични положај Словенаца на почетку Другог светског рата. Последње Крефтово значајније драмско дело је комедија *Краљски комедијанти*, која је замишљена као сећање на позоришну поставку прве словеначке световне драме, *Жупанове Мицке* Антона Томажа Линхарта. Драмско дело Братка Крефта носи све врлине и мане времена у коме су настале (декларативност, идејну тенденциозност, појединац као носилац класе или нације), док је за савременог читаоца занимљивији његов прозни рад, који иако невелик показује да је овај аутор извесно време био под значајним утицајем авангардних/експресионистичких поетичких и стилских тенденција.

Бојана Стојановић-Пантовић

In memoriam

РАДИВОЈ МИЛИН
(1912–1996)

Значајни ствараоци често остану у сећању потоњих генерација само у основној сфери своје делатности, све остало остане у засенку крупне громаде њихових примарних духовних креација. Једна стваралачка нит провлачи се потком њиховог живота, њихове биографије, све остале остају невидљиве иако с њом чине хармонично плетиво. Чак и онда ако би саме, без оне главне, биле довољне да открију обрисе мање, но ипак важне оставштине за будућност. Стога је Матица одлучила да се о академику Радивоју Милину каже оно што се данас види као његов допринос напретку Матичиних делатности.

Матица ће нас све надживети, као што је толике надживела, као што данас у њено име пратимо у вечно сећање академика Милина. Али најбољи људи Матице у њој остају заувек, јер су, уградивши се у њу, постали део њене традиције, њене историје. Они који су свој живот заједно с Матицом пролазили, спутани с њом, чине Матичину прошлост, али и будућност, јер Матица и њиховим духом даље живи и напредује. Таквим људима, чију ефемерност Матица не признаје, који с њом и у њој трају, придружује се сада Рада Милин. Ступа у часни вангенерацијски ред оних који уз своје име добијају лепи и достојанствени атрибут угледних матичара. Уз све оне друге почасти које су својим плодним животом заслужили.

У неколико дана није се могла реконструисати баш целовита његова матичарска биографија. Када је приступио Матици? Да ли је то било 1963. када је изабран за члана сарадника (међу првима у тој тада уведеној категорији) или још раније? Поуздано знамо, 6–7 година доцније његова је делатност у Матици завидно разбокорена. На Ванредној скупштини априла 1969. изабран је први пут за члана Управног одбора, такође за члана Уредништва *Зборника Матице српске за природне науке*. У Управном одбору биће пуне 22 године. Годину дана мање његовим уредничким именом краси се прва страна *Зборника*: од броја 38. за 1970. до броја 81. за 1991. За члана Одбора Одељења природних наука изабрао га је Управни одбор јануара 1970. Та дужност остаће му стална, реизборима и „ресорним потпредседничким обавезама". За сталног, доживотног члана сарадника изабран је на Скупштини, децембра 1973. Тиме се још више везао за Матицу српску, па је избор за њеног потпредседника, 28. фебруара 1979. био логичан, у његовом случају готово неминован чин. Потпредседничке дужности подразумевале су чланство у Управном и Извршном одбору, бригу о природним наукама, али и мноштво по-

временених и ad hoc послова које је прихватао не жалећи своје драгоцено време и обављао их увек на најбољи могући начин. Тако је, на пример, његовим залагањем започет дугорочни истраживачки пројекат историје природних наука код Срба, којим ће руководити све док га физичке силе буду служиле. За потпредседника реизабран је два пута, 1983. и 1987. тако да је ту дужност обављао све до 2. марта 1991, пуних дванаест година. Од одласка у професорску пензију 1980, за Матицу је радио удвострученим силама, посвећујући јој све слободно време, али и оно које је закидао од својих стручних преокупација. Састанци Председништва, односно Извршног одбора држали су се сваког понедељка. Присуствовао им је готово без изузетка, сем у последњој години председниковања када се редовно телефоном обавештавао. То подразумева преко шест стотина понедељака, редовних састанака. Да не рачунамо све оне друге, без фиксираног недељног распореда. Интересовао га је сваки детаљ Матичиног рада, знао би узнегодовати ако о нечему, што се збило, омашком није био обавештен. Хрлио је да међу првима прелиста, прочита све што Матица објави. Бдео је над њом.

Радећи у Матици откривао је своје најбоље људске особине. Дискретност и дипломатични такт омогућавали су му да понека незадовољства радом и успесима Матице искаже деликатношћу која никада никога није повредила, а многа је кривудања исправила. Урођеном господственошћу и отменошћу обављао је свако заступање Матице које би му пало у тал, доприносећи својом личношћу и појавом ауторитету и достојанствености старе српске националне институције. Сећам се, случајно (или можда то и није случајно) како је један мој пријатељ са дивљењем коментарисао његов говор у име Матице приликом стогодишњег јубилеја Српског лекарског друштва, раних седамдесетих година. Однегованим беседничким талентом много пута је оплеменио јавне скупове у Матици, радило се о скупу уролога (1981), биолога и еколога („Човек и биљка", 1983) или чак музиколога (скуп о Корнелију Станковићу, 1980). Његова људска благородност чинила га је поштованим и блиским међу сарадницима Матице српске свих слојева. Трудио се увек да се обелодане праве мере вредности и да се свакоме пружи почаст коју заслужује – унутар неколико месеци 1985, у фебруару и у мају, беседнички је отворио прославе двеју седамдесетогодишњица, Живана Милисавца и Бошка Петровића. Дистингвираним осећајем за етично умео је рећи шта Матици пристоји, а шта не.

Он је Матицу, ширином својих погледа, видео увек као целину, не делећи је на своје и остала одељења, на њему стручно ближе и даље подухвате. Готово с подједнаким ангажманом бринуо се о пројекту историје природних наука, о проучавању насеља и становништва Војводине (саветовање 1972) о Српском биографском речнику, о Лексикону писаца Југославије, о предавањима и концертима у Матици. Посебно су била запажена његова заузимања за јачање Катедре Матице српске и настојања да за њу стану предавачи највишег научног и културног реномеа да би и тако Матица стекла признања незаобилазног центра духовног живота. У време када је био у управи Матице, у њој се радило на око 60 научних пројеката. Ту разуђеност и мултидисциплинарност Матице умногоме ваља захвалити и потпредседнику Милину. Настојао је да Матица своје духовне везе прошири и учврсти – да поменем само његово учешће у преговорима са Матицом словеначком (1980) или у договорима о сарадњи са Српском академијом наука и уметности (1983). Нема сумње, учинио је много да се Матичин положај и углед у друштву учврсте и

устале. Посебно у временима када се свашта иза брда ваљало. Када су се, после оснивања Војвођанске академије наука и уметности (за коју он није никада као академик оптирао) јавили гласови, па и притисци, па и изнутра из саме Матице, да се Матица сведе на установу или организацију културе, потпредседник Милин је у радној групи за статусна питања Матице (1980). Та радна група, после вишекратних заседања, доноси препоруку против сужавања делокруга Матице на књижевне и издавачке задаће само, а за одржавање њеног традиционалног статуса *друштва* духовних посленика свих врста и грађана из свих крајева где Срби живе. На тај начин, јер су органи Матице листом стали иза оваквог схватања, отклоњена је потенцијална криза и опасност да Матица изгуби атрибуте општенародне кошнице духовног живота. Достојанство Матице осећао је и штитио, њено историјско место за њега је била константа наше културе, непомерљива у свим временима. И настојао је да се та константа ни у чему не окрњи, засенчи, наруши. Члан и почасни члан многобројних домаћих и страних, угледних и још угледнијих друштава, једино је Матицу осећао као свој дом, као своје уточиште за сва времена.

Матица је покушавала да му се одужи. Извршни одбор предложио га је за награду АВНОЈ-а коју је и добио 1985. године. Сећање на њега нека буде залога да га, испраћеног са овог света, из духовног света Матице никада нећемо испратити. Остаће с нама, и после нас с Матицом, својом неизбрисивом улогом у њој.

Божидар Ковачек

In memoriam

ВОЈИСЛАВ Ј. ЂУРИЋ
(1925–1996)

Смрћу академика Војислава Ј. Ђурића Матица српска је изгубила угледног члана и преданог сарадника. Уз дубоко поштовање за укупан рад Матице српске свесрдно је као историчар уметности доприносио остварењу оних замисли и пројеката за које је било меродавно његово научно и стручно опредељење. Ђурићево име ће остати трајно забележено у многим периодичним и посебним публикацијама Матице српске.

Убрзо по завршетку студија В. Ј. Ђурић је изабран за асистента на Катедри за историју уметности Филозофског факултета у Београду. Универзитетска каријера до краја је била оквир у коме је трајао и педагошки и научни рад Ђурићев. Главна област његовог научног рада било је средњовековно сликарство у српским земљама. Потреба за темељитим сазнањима неизбежно га је водила у области уметничких остварења на суседним подручјима, византијском и западноевропском. Његово главно усмерење била је, по природи материје, византијска уметност. Осим дубровачке сликарске школе – Ђурићеве докторске дисертације – и неколико студија из области западноевропске уметности, научно дело В. Ј. Ђурића била је српска уметност византијских основа и византијска уметност у ужем смислу речи.

Најважнија Ђурићева дела са подручја његовог основног усмерења јесу: *Иконе из Југославије* (1961), *Византијске фреске у Југославији* (1974), монографије великих споменика (Сопоћани, Хиландар, Пећка патријаршија), тематске студије посвећене средњовековном сликарству. Његова многобројна дела о споменицима и темама из старе српске уметности била су широк основ за текстове у *Историји Црне Горе* и *Историји српског народа*.

Укупан научни рад увео је Војислава Ј. Ђурића у Српску академију наука и уметности. За дописног члана изабран је 1970, а за редовног члана 1978. године.

Велика Ђурићева усмереност ка византијском уметничком свету, испољена у објављеним делима, била је основ за избор В. Ј. Ђурића у Атинску академију (1976), а 14 година касније грчка научна средина изабрала га је за почасног члана Археолошког друштва, да би две године касније (1992) постао почасни доктор Атинског универзитета. Године 1989. изабран је за почасног члана Лондонског друштва за старине. За свој научни рад В. Ј. Ђурић је добио следеће награде: Хердерову, а у

нашој средини Октобарску награду града Београда, Седмојулску награду и јубиларне награде Друштва конзерватора Србије и Народног музеја у Београду.

Изузетно је била значајна Бурићева делатност на подстицању научног рада у историји уметности у нашој средини. По његовој замисли били су организовани међународни научни скупови тематски одређени крупним споменицима или поглављима у српској и византијској уметности. В. Ј. Бурић је такође уложио много труда у припремању више бројева часописа *Зограф*, који је стекао висок међународни углед.

У Матици српској такође је забележена Бурићева делатност. Одељење за ликовне уметности је и захваљујући Бурићу стекло велике заслуге за историју српске уметности и културе. У свескама *Зборника за ликовне уметности* Бурић је објавио више студија, а заслужан је за многе које су припремљене за тај часопис, било као личност која је подстицала ауторе било стручним оценама радова. Непосредно је, заједно са Светозарем Радојчићем, уређивао књиге из серије *Студије за историју уметности*. У целини је Бурићево предузимљиво учешће у активностима Одељења за ликовне уметности веома допринело његовом успешном деловању.

Три су установе које је В. Ј. Бурић обогатио својим радом – Филозофски факултет у Београду, Матица српска и Српска академија наука и уметности. Извесно је да ће Матица српска сачувати за будуће генерације памћење рада свог истакнутог сталног члана.

Војислав Кораћ

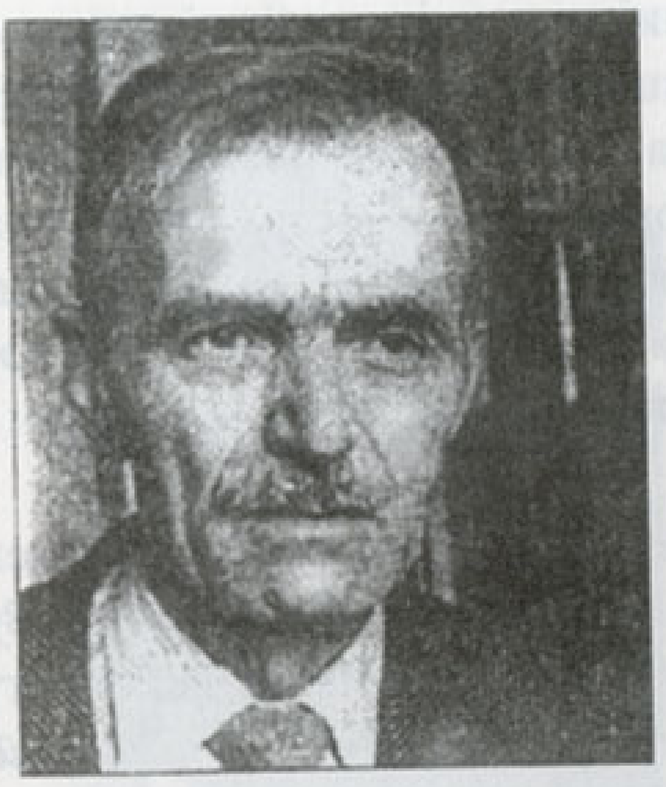

In memoriam

МИТАР ПЕШИКАН
(1927–1996)

Име Митра Пешикана увек се у најстаријој српској културној и научној установи изговарало, и изговара се, с поштовањем. За Матицу су, према казивању самог Пешикана, били везани његови дечачки снови и њу је сматрао највећом српском светињом. На почетку свог научног пута нашао се, као најмлађи, међу уредницима капиталног дела наше културе: *Речника српскохрватскога књижевнога језика* (I–VI), чију су израду започеле две матице а завршила Матица српска.

У својим зрелим стваралачким годинама покренуо је пројекат новог Матичиног правописа српског језика, окупио екипу стручњака а сам највише допринео да се 1989. године појави књига *Прилози Правопису*, а 1993. и *Правопис српскога језика*, односно 1995. и његова краћа верзија, по Матичиној традицији названа „школско издање". Правопис је оцењен као „најсадржајније и уједно најстудиозније и најпродубљеније дело ове врсте код нас".

Својим дугим деловањем у Матици, као њен стални члан-сарадник, члан Управног одбора, члан Одбора Одељења за књижевност и језик, сарадник у зборницима и у пројектима, М. Пешикан је трајно задужио Матицу српску.

Митар Пешикан је рођен у једном засеоку цуцког Трешњева (данашња општина Цетиње). Породица Пешикан колонизована је 1930. у Метохију, у којој живе до избијања Другог светског рата. Ратне године проводе у завичају, а 1946. поново као колонисти, насељавају се у Ловћенцу. Гимназију је похађао у Пећи, Цетињу, Суботици а матурирао је у Врбасу. На Филозофском факултету у Београду од 1950. до 1954. године завршио је студије на Групи за српскохрватски језик и књижевност, а 1960. одбранио докторску дисертацију: *Старocрногорски средњокатунски и лешански говори* (објављена у књизи XV *Српског дијалектолошког зборника* 1965).

Пешикан се 1954. године запослио у Институту за српскохрватски (данас српски) језик САНУ и у њему радио до своје смрти. Више година уређивао је *Наш језик* и био члан редакције *Јужнословенског филолога*, *Ономатолошких прилога* и *Српског дијалектолошког зборника*. За дописног члана САНУ изабран је 1985, а њен редовни члан постао је 1994. године; ЦАНУ га је 1988. изабрала за свог ванредног члана.

Митар Пешикан припада ужем кругу најугледнијих и најутицајнијих проучавалаца српског језика и српске културе. У дугом, вишедеценијском раду с подједнаким успехом бавио се питањима норме и неговања стандардног језика, дијалектологијом, старословенским и историјом језика, ономастичким истраживањима – све до значајних тема развитка српске културе. За собом је оставио двадесетак књига и више стотина научних и стручних радова – богато и разноврсно дело, чврсто утемељено у дисциплинама којима се бавио и био високо поштован и цењен на југословенским и општесловенским просторима.

Поред наведених појединачних дела из Пешикановог богатог опуса поменућемо само још неколико наслова: *Наш књижевни језик на сто година после Вука* (1970) представља збирку значајних радова претежно везаних за нашу лексикографију. У опсежној књизи на 430 страна: *Зетско-хумска-рашка имена на почетку турског доба* (*Ономатолошки прилози*, III–V, 1982–1984) изнета су лична имена записана арапским словима у турским дефтерима XV и XVI века и тиме разрешене многе недоумице о етничкој припадности становника наведених подручја. У књизи *Наша азбука и њене норме* (1993) разматрано је порекло и историјат традиционалног српског писма али и његово савремено стање. Опсежно дело *Пет векова српског штампарства* (1994) настало је захваљујући настојањима М. Пешикана, а у њему лавовски део текста припада њему.

Његов огроман допринос уткан је у највећи лексикографски подухват нашег времена – *Речник српскохрватског књижевног и народног језика* који издаје САНУ. (Биографија и библиографија Митра Пешикана објављена је у *Годишњаку САНУ* XCII за 1985, 1986. годину, стр. 529–536, а допуна у истој публикацији за 1996. годину, на страницама 515–519).

Колегу Пешикана познавао сам пола века и осећам обавезу да изнесем неколико властитих опсервација. На студијама смо у њему открили вредног и студиозног младића који се свим жаром предао струци. Иза мрког лица и суздржаног понашања крила се мека словенска душа и спремност да сваком помогне. Сазнавали смо и тада и касније да му судбина није била наклоњена и учили од њега како стоички савлађује препреке и невоље у које човек често упада и како се на некоректности одговара добрим делом. Ми који смо деценијама имали срећу да са њим сарађујемо, у појединим периодима и веома блиско, знамо да је такав остао до краја. Понекад смо осетили да га неправде тиште и да због њих у себи дубоко пати. Многе је задужио и сигуран сам да се никоме није светио и свесно наносио штету или бол.

Митар Пешикан ће у нашем сећању и у нашој науци остати као пример велике енергије, добар и искрен друг и пријатељ. Већина његових дела има трајну вредност и његово име ће се још дуго помињати.

Јован Јерковић

In memoriam

ИВАН В. ЛАЛИЋ
(1931–1996)

У родном Београду, 28. јула 1996, умро је Иван В. Лалић, песник лета, мора и светлости, један од најзначајнијих српских лиричара овог века, запажен преводилац и антологичар, самосвојан књижевни критичар, који је улогу критике поимао као трагалачко подређивање делу и дијалог с великим духовима столећа.

Дугогодишњи секретар Савеза књижевника Југославије и уредник „Нолита", песник је у последњим годинама изненадно прекинутог живота био и управник Задужбине Иве Андрића, дописни члан САНУ и члан Управног одбора Матице српске. Као члан Одбора Одељења за књижевност и језик, сарадник *Летописа* и добитник Змајеве награде за поезију, Иван В. Лалић је у лик ове институције утиснуо драгоцен белег своје духовности и прегалаштва.

Ретки су песници о чијем делу постоји таква сагласност какву је постигла поетска реч Лалићева. Од *Бившег дечака* (1955), *Ветровитог пролећа* (1956), *Великих врата мора* (1958), *Мелисе* (1959), *Аргонаута* (1961) и збирке *Време, ватре, ветрови* (1961), објављене управо у Матици српској, па преко *Чина* (1963), *Круга* (1968), и *Смотуљи на везама* (1975), растао је и гранао се песнички опус који ће у својој висинској завршници – *Страсна мера* (1984), *Писмо* (1992) и *Четири канона* (1996) – изнети свог творца на глас највећег живог песника наше књижевности. Оно што томе опусу као водени жиг хартији (песнику драга слика) придаје неизбрисив знак јединства, упркос свим мотивским и формалним разноликостима, могли бисмо именовати као заветно прегнуће *трагања, препознавања* и *сећања*, или, прецизније, уз помоћ Светлане Велмар Јанковић, као напор „препознавања нестаблих облика у још постојећим облицима", „трагање за спонама смисла које морају постојати између прошлих времена и времена садашњег", као ослушкивање призива и одзива у људском сећању „преко којих невидљиво шаље поруке видљивом, вечно пролазном".

Из таквог песничког бдења, у знаку тематског тројства вечности, живота и смрти, проистекао је колико пространи толико и тих, сеновит свет Лалићеве песме, подједнако а понекад и истовремено утемељен на доживљају и лектири, интими и историји, домаћим и светским изворима и узорима. Настојећи на „страсној мери" смисла и наде, без којих човеков живот нема упоришта, Лалић је постојано и готово опсесивно дубио и умножавао рукавце својих творачких трагања за скровитом истином љубави, патње и пролазности како у непосредном искуству тако, и

више, на мотивима и поводима хеленског мита, хришћанске Византије, европске културне традиције и српског историјског и духовног наслеђа. Међу „гласовима мртвих" који „нису мртви гласови" откривао је песнички субјект Лалићеве песме своје сроднике и двојнике, оглашавајући се неретко карактеристичним двопевом у којем, поред митолошких и фиктивних певача и летописаца, разазнајемо и велике песнике, Хелдерлина и Рилкеа, Стерију и Војислава. Певање се, тако, указало као бескрајна размена дарова, прибирање и растурање порука, сензација и прозрења, пловидба којој није задат циљ и „није важан свршетак".

Данас, у светлу свршетка, понеко има „чврст утисак да је цело песничко умеће Лалићево стремило још од првих својих зачетака великој метафизичкој оркестрацији коју је сабрао у *Четири канона*" (Н. Стипчевић). Ако је тако, наша је захвалност и дуг песнику утолико већи што је управо у *Летопису* (фебруар-март 1996) објавио прве акорде те оркестрације.

Уздарја песнику и критичару Ивану В. Лалићу, уосталом, већ стижу. Избори из његовог дела, округли столови и зборници, сабрана дела у припреми, призивају нове теме и нове сабеседнике. Изабраним сродствима нашег песника с великим „делима љубави" из светске и домаће традиције, као и његовом преводилачком и антологичарском раду, такође предстоји пажљиво изучавање. Неће ни Матица српска, зацело, заборавити свог великог привржeника и прегаоца.

Славко Гордић

In memoriam

ЈУДИТА ШАЛГО
(1941–1996)

У Новом Саду је 12. септембра 1996. умрла песникиња, прозни писац и преводилац Јудита Шалго. У Матици српској била је стални члан сарадник, члан Одбора Одељења за књижевност и језик и уредник у Издавачком предузећу. На комеморативном скупу у Матици српској од Јудите Шалго опростили су се њене колеге и пријатељи Вујица Решин Туцић, Арпад Вицко и Милица Мићић Димовска.

Драга наша Јудита,

Опраштам се овде с тобом у име колега из ИП Матице српске, али и у своје име, као твоја колегиница по перу.

У овим тешким, оскудним временима када су многи критеријуми пољуљани, успевала си као уредник да се изборић за праве вредности, за доброг писца и добру књигу. Ових дана резултати твог несебичног рада управо пристижу из штампарија: књиге незаобилазне у култури ове земље, наслови из Матичиних угледних едиција Данас, Документ, Поезија, Корист и разонода. Све те књиге носе твој уреднички печат. Нажалост, тебе више нема. Смрт те је отргла из наше средине, али не и од књига. Књиге које си ти написала остају међу нама као трајни сведоци твог изузетног стваралачког гласа толико склоног откривању нових могућности у поезији и прози, али и потврђивању оне исконске потребе да се пише о људској патњи. Из дубине свог бића извукла си драгоцене збирке поезије *Обалом*, *67 минута, наїлас*, *Живот на столу*, роман *Траї кочења* и збирку приповедака *Да ли постоји живот*, објављену прошле године. У твојој литерарној заоставштини, међутим, постоји и једна књига која није изашла. То је твој недовршени роман о чијој високој уметничкој вредности сведоче одломци објављени у *Летопису Матице српске* и у *Речи*.

Има неке тужне симболике у теми тог романа који си писала упорно и онда када те је болест већ била начела, и када ти је било тешко да седиш нагнута над машином по неколико сати на дан. Замислила си прави космополитски роман чији су јунаци, иако живе у разним крајевима света, повезани једном истом опсесијом. Та опсесија се зове Биробиџан, утопијска земља коју су смислили злокобни инжењери људских душа. Земља је та, у симболичном смислу, намењена свим изопштеницима, свим губитницима света, свим страдалницима, иако је дословно била намењена Јеврејима.

Како је тачно изгледала та земља, ниси стигла да опишеш. Али, можда је од тачног описа важнија слутња да се утопијски Биробицан може претворити у стварност.

Реченица којом завршаваш поглавље недовршеног романа гласи: „Постоји ли Биробицан или је Биробицан сан?" Зар она није слична питању „Да ли постоји живот?" који стоји у наслову твоје последње књиге и на које одговор замире на уснама. Или га уопште нема.

Милица Мићић Димовска

УМРЛИ ЧЛАНОВИ МАТИЦЕ СРПСКЕ ИЗМЕЂУ ДВЕ СВЕЧАНЕ СЕДНИЦЕ

МИЛОШ МАТИЦКИ, дипломирани правник, редован члан, Нови Сад (23. II 1996)

Академик ВОЈИСЛАВ Ј. БУРИЋ, историчар уметности, стални члан сарадник, Београд (12. V 1996)

Академик НИКИТА ИЉИЧ ТОЛСТОЈ, слависта, почасни члан, Москва (27. VI 1996)

ЗОРАН ПЕТРОВИЋ, књижевник и сликар, стални члан сарадник, Београд (23. VI 1996)

ЕВГЕНИЈА ЦИТОВИЋ, службеник, редован члан, Нови Сад (5. VII 1996)

Академик МИТАР ПЕШИКАН, филолог, стални члан сарадник, Београд (8. VII 1996)

Академик БРАТКО КРЕФТ, књижевник, почасни члан, Љубљана (18. VII 1996)

ИВАН В. ЛАЛИЋ, књижевник, стални члан сарадник, Београд (28. VII 1996)

Академик РАДИВОЈ МИЛИН, лекар – хистолог, стални члан сарадник, Нови Сад (23. VIII 1996)

МИОДРАГ ОБРЕНОВИЋ, пољопривредни инжењер, редован члан, Нови Сад (7. IX 1996)

ЈУДИТА ШАЛГО, књижевник, стални члан сарадник, Нови Сад (12. IX 1996)

Др ВАСИЛИЈЕ ДЕВЕЧЕРСКИ, лекар, стални члан сарадник, Нови Сад (13. IX 1996)

РАДОМИР СТАНИЋ, директор Републичког завода за заштиту споменика културе, члан сарадник, Београд (19. X 1996)

АНДРИЈА САВИЋ, ветеринар, редован члан, Нови Сад (30. X 1996)

Др ЖИВАН С. ЖИВКОВИЋ, професор универзитета, стални члан сарадник, Београд (17. XII 1996)

Прим. др КОНСТАНТИН ГАВАНСКИ, лекар, редован члан, Нови Сад (18. I 1997)

Др НИКОЛА КОЉЕВИЋ, историчар књижевности, члан сарадник, Београд (25. I 1997)

Др ЈОВАН ТРИФУНОСКИ, географ, стални члан сарадник, Београд (1. II 1997)

МАТИЦА СРПСКА

Вас позива да под повољним условима купите следећа издања:

Ред. бр.	Аутор и назив	цена:	са попустом 20%	50%
1.	Божидар Ковачек: *Текелијанумске историје*, 1997.	80,00	64,00	40,00
2.	Петар Момировић: *Стари српски записи и натписи из Војводине*, књ. 1, 1993.	100,00	80,00	50,00
3.	Петар Момировић: *Стари српски записи и натписи из Војводине*, књ. 2, 1995.	100,00	80,00	50,00
4.	Петар Момировић: *Стари српски записи и натписи из Војводине*, књ. 3, 1996.	150,00	120,00	75,00
5.	*Банатска периодика XIX и XX века*, 1995.	100,00	80,00	50,00
6.	Марко Пеић и Грго Бачлија: *Именослов бачких Буњеваца*, 1995.	100,00	80,00	50,00
7.	Митар Пешикан, Јован Јерковић и Мато Пижурица: *Правопис српскога језика* (школско издање), 1995.	52,00	45,00	26,00
8.	Митар Пешикан, Јован Јерковић и Мато Пижурица: *Правопис српскога језика*, 1995.	400,0	320,00	200,00
9.	Зоја Карановић: *Народне приче у „Даници"*, 1992.	70,00	56,00	35,00
10.	Зоја Карановић: *Народне песме у „Даници"*, 1991.	70,00	56,00	35,00
11.	Снежана Самарџија: *Народне прповетке у Летопису МС*, 1995.	60,00	48,00	30,00
12.	Марија Клеут: *Народне песме у рукописним песмарицама XVIII и XIX века*, 1995.	80,00	64,00	40,00
13.	Марија Клеут: *Из колебе у дворове господске*, 1990.	70,00	56,00	35,00
14.	Марија Клеут: *Иван Сењанин у српскохрватским усменим песмама*, 1987.	70,00	56,00	35,00
15.	*Прилози проучавању српско-руских књижевних веза X-XX века*, 1993.	60,00	48,00	30,00
16.	*Традиционално и модерно у српским часописима 1895-1914.* Зборник радова, 1992.	70,00	56,00	35,00
17.	*Дело Вељка Петровића*, Зборник радова, 1985.	60,00	48,00	30,00
18.	Љубомир Дурковић Јакшић: *Југословенско-пољска сарадња 1772-1840*, 1971.	70,00	56,00	35,00
19.	Љубомир Дурковић Јакшић: *Мицкјевич и Југословени*, 1987.	60,00	48,00	30,00
20.	Војислав Јелић: *Стерија и Квинтилијан*, 1988.	50,00	40,00	25,00
21.	Љиљана Суботић: *Језик Јована Хаџића*, 1989.	70,00	56,00	35,00
22.	Васа Павковић: *Речник поезије Милана Ракића*, 1984.	60,00	48,00	30,00
23.	Милорад Живанчевић: *Polonica*, 1987.	80,00	64,00	40,00
24.	Хатица Крњевић: *Вековита јабука Лазе Костића*, 1992.	50,00	40,00	25,00
25.	*Српско-словачке књижевне и културне везе*, Зборник радова, 1991.	70,00	56,00	35,00
26.	*Лексикографија и лексикологија*. Зборник радова, 1984.	60,00	48,00	30,00
27.	Витомир Вулетић: *Руско-српска књижевна поређења*, 1987.	50,00	40,00	25,00
28.	Ристо Ковијанић: *Књижевна проучавања – Његош-Мажуранић--Народни песник*, 1986.	70,00	56,00	35,00
29.	Нада Борђевић: *Српскохрватска народна књижевност код Чеха*, 1985.	40,00	32,00	20,00
30.	Душан Иванић: *Забавно-поучна периодика српског реализма – „Јавор" и „Стражилово"*, 1988.	70,00	56,00	35,00

31. Марко Пеић и Грго Бачлија: *Речник бачких Буњеваца*, 1990.	200,00	160,00	100,00
32. Питер Херити: *Књижевни језик Емануила Јанковића*, 1983.	70,00	56,00	35,00
33. Мирјана Малуцков: *Ноћња Панчева и околине*, 1995.	40,00	32,00	20,00
34. Никола Гаћеша: *Радови из аграрне историје и демографије*, 1996.	100,00	80,00	50,00
35. Бранислав Бурђев: *Послератно насељавање Војводине 1945-1981*, 1995.	60,00	48,00	30,00
36. Живан Милисавац: *Историја Матице српске*, II део, 1992.	250,00	200,00	125,00
37. *Теодор Павловић и његово доба*, Зборник радова, 1988.	60,00	48,00	30,00
38. Љиљана Радуловачки: *Традиционална исхрана Срба у Срему*, 1996.	60,00	48,00	30,00
39. Петар Петровић и др.: *Фрушка гора у античко доба*, 1996.	60,00	48,00	30,00
40. *Антички театар на тлу Југославије. Историја и савремености*, 1989.	70,00	56,00	35,00
41. Љиљана Суботић: *Природно право Јована Стерије Поповића*, 1995.	50,00	40,00	25,00
42. Велимир Вукмановић: *Ветерник*, 1995.	50,00	40,00	25,00
43. *Светозар Милетић и народна странка, III књ., 1876–1885*, 1985.	120,00	96,00	60,00
44. Милена М. Вучетић: *Предшколско васпитање у Војводини 1918–1941*, 1985.	50,00	40,00	25,00
45. Славко Јовин: *Епидемија колере у Војводини 1873. год.*, 1974.	40,00	32,00	20,00
46. Душан Мартиновић и Радивоје Шуковић: *Јован Павловић*, 1988.	70,00	56,00	35,00
47. Душан Попов: *Српска штампа у Војводини 1918–1941*, 1983.	150,00	120,00	75,00
48. Љубинко Пушић: *Урбанистички развој градова у Војводини у XIX и првој половини XX века*, 1987.	60,00	48,00	30,00
49. Андрија Б. Стојковић: *Милан Кујунџић Абердар*, 1977.	60,00	48,00	30,00
50. Миленко Мисаиловић: *Трагедија власти и владања; Значења Софоклове трагедије „Цар Едип"*, 1988.	150,00	120,00	75,00
51. Владимир Радашин: *Српска аутономна школска управа у Карловачкој митрополији*, 1978.	50,00	40,00	25,00
52. Антал Хегедиш: *Аграрни односи у Торонталској жупанији у Банату 1779–1848. год.*, 1987.	60,00	48,00	30,00
53. Коста Милутиновић: *Студије из српске и хрватске историографије*, 1986.	70,00	56,00	35,00
54. Вацлав Зачек: *Епистоларни дневник Франтишека Заха*, 1987.	120,00	96,00	60,00
55. Петар Крстић: *Пречани и Шумадинци*, 1997.	100,00	80,00	50,00
56. Олга Гашић, Милан Поповић, Божо Пал и Борђе Маленчић: *Биолошки активна једињења биљака Фрушке горе*, I том, 1997.	100,00	80,00	50,00
57. Анте Вујић: *Род Cheihosia meigen и сродни родови (Diptera syrphidae) на Балканском полуострву*, 1996.	100,00	80,00	50,00
58. Анте Вујић и Смиљка Шимић: *Сирфиде (Insecta: Diptera) Вршачких планина*, 1994.	40,00	32,00	20,00
59. Алекса Кнежевић: *Монографија флоре васкуларних биљака на слатинама у региону Баната (Југославије)*, 1994.	40,00	32,00	20,00
60. Јован Рашајски и Иштван Пеле: *Птице Вршачких планина*, 1993.	30,00	24,00	15,00
61. Верица Пекановић: *Шумска вегетација Вршачких планина*, 1991.	40,00	32,00	20,00
62. Бранка Божичић: *Комарци Фрушке горе*, 1985.	30,00	24,00	15,00
63. *Екосистеми и могућности њихове рационалне коришћења*, 1981.	200,00	160,00	100,00
64. *Човек и биљка*, Зборник радова, 1986.	150,00	120,00	75,00
65. Славко Црнчевић: *Коровска вегетација воћњака Фрушке горе*, 1994.	40,00	32,00	20,00
66. *Монографије Вршачких планина I*, 1988.	100,00	80,00	50,00
67. Бранка Буторац: *Вегетација фрушкогорског лесног платоа*, 1992.	50,00	40,00	25,00

68. Милош Зеремски: *Геоморфолоїија Врщачких ūланина*, 1985.	40,00	32,00	20,00
69. *Сексуална аїресија*, Зборник радова, 1995.	60,00	48,00	30,00
70. *250 їодина акуцерсшва и їинеколоїије на шлу Војводине*, 1983.	50,00	40,00	25,00
71. Петар Драча и сар.: *Клиничка їинеколоцика онколоїија*, 1989.	100,00	80,00	50,00
72. Стојан Бербер: *Кардиолоїија у Беоїраду*, 1989.	60,00	48,00	30,00
73. Милан Мићић: *Фармација у Срему 1759–1918*, 1987.	70,00	56,00	35,00
74. *Исшорија медицине и здравсшвене кулшуре на шлу данацње Војводине*, I том, 1994.	100,00	80,00	50,00
75. Стојан Трећаков, Владимир Шовљански: *О Црњанском – Архива-лије*, 1993.	40,00	32,00	20,00
76. Др Алекса Ивић: *Исшорија Срба у Војводини од најсшаријих времена до осниваља Пошиско-ūоморицке їранице (1703)*. Фототипско издање, 1996.	150,00	120,00	75,00
77. Спасоје Граховац: *Срūска ūериодика у XIX веку на шлу данацње Румуније*, 1994.	60,00	48,00	30,00
78. *Новине Србске 1818*. Фототипско издање. 1989.	100,00	80,00	50,00
79. *Новине Србске 1819*. Фототипско издање. 1991.	100,00	80,00	50,00
80. Мирослав Тимотијевић: *Срūско барокно сликарсшво*, 1996.	500,00	400,00	250,00
81. Миодраг Јовановић: *Сликарсшво Темицварске еūархије*, 1997.	500,00	400,00	250,00
82. Павле Васић: *Умешничка шūоїрафија Крушевца*, 1996.	150,00	120,00	75,00
83. *Манасшир Грїешеї*, Прилози монографији, 1990.	100,00	80,00	50,00
84. Павле Васић: *Умешничка шūоїрафија Панчева*, 1989.	150,00	120,00	75,00
85. Петар Марјановић: *Срūски драмски ūисци XX сшолећа*, 1997.	100,00	80,00	50,00
86. Софија Кошничар: *Радиошеашар ūрозе Андрића, Црњанскоїа и Крлеже*, 1996.	100,00	80,00	50,00
87. Даница Петровић: *Корнелије Сшанковић – Срūско народно црквено ūојање*, кн. 1, 2, 3, 1994.	80,00	64,00	40,00
88. Мирјана Веселиновић: *Умешносш и изван ње*, 1991.	70,00	56,00	35,00
89. Зоран Т. Јовановић: *Народно ūозорицше Дунавске бановине*, 1996.	150,00	120,00	75,00
90. Сава Вукосављев: *Војвоūанска шамбура*, 1990.	50,00	40,00	25,00
91. Вида Зеремски, Бурђевка Љубибратић, *Седмица*, 1972.	60,00	48,00	30,00
92. *Руско-срūскохрваїска књижевна библиоїрафија, I (1918–1941)*, 1979.	70,00	56,00	35,00
93. Иванка Веселинов: *Даница*. Садржај и предметни регистар, 1984.	70,00	56,00	35,00
94. Иванка Веселинов: *Јавор*. Садржај по ауторима, 1987.	70,00	56,00	35,00
95. Иванка Веселинов: *Јавор*, Предметни регистар, 1989.	70,00	56,00	35,00
96. Анкица Васић: *Вила*. Садржај и предметни регистар, 1987.	70,00	56,00	35,00
97. Марко Малетин: *Садржај Леūойиса Маūице срūске 1825–1950*, 1968.	80,00	64,00	40,00
98. Стојан Трећаков: *Садржај Леūойиса Маūице срūске 1951–1960*, 1977.	70,00	56,00	35,00
99. Трива Милитар: *Садржај Засūаве 1871–1875*, 1985.	60,00	48,00	30,00
100. Јелена Николић: *Библиоїрафија Маūице срūске I, 1826–1949*, 1976.	60,00	48,00	30,00
101. Јелена Николић: *Библиоїрафија Маūице срūске II, 1950–1965*, 1973.	60,00	48,00	30,00
102. Јелена Николић: *Библиоїрафија Маūице срūске III, 1966–1970*, 1974.	60,00	48,00	30,00
103. Јелена Николић: *Библиоїрафија Маūице срūске IV, 1971–1975*, 1979.	60,00	48,00	30,00
104. Вида Зеремски, *Библиоїрафија Маūице срūске V*, 1976–1980, 1997.	100,00	80,00	50,00
104. Бурђевка Љубибратић: *Млада Србадија*. Садржај и пред. рег., 1982.	60,00	48,00	30,00
105. Бурђевка Љубибратић: *Сшражилово*. Садржај по ауторима, 1989.	60,00	48,00	30,00

НИС

НАФТНА ИНДУСТРИЈА СРБИЈЕ

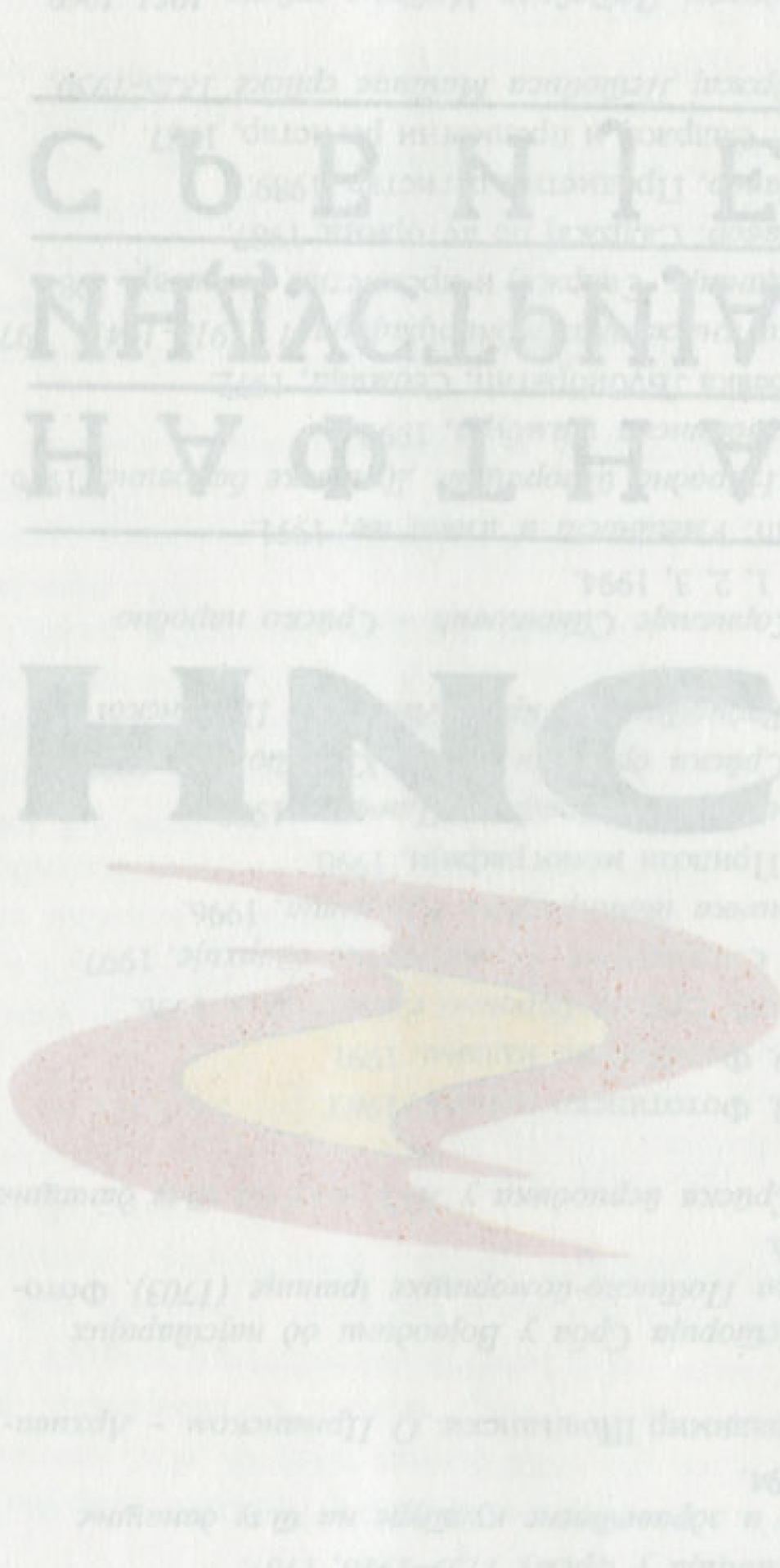

ЦИЉЕВИ, ЗАДАЦИ И ДЕЛАТНОСТ МАТИЦЕ СРПСКЕ

Члан 7.

Циљеви Матице српске су неговање духовног и културног живота и развијање и популарисање књижевности, уметности и науке.

Матица српска негује и развија културу српског народа, као и његове везе са југословенским, словенским и другим народима у свету.

Члан 8.

Матица српска:

1. изучава књижевност и језик српског народа и књижевност других народа;

2. организује и обавља научноистраживачки рад у области друштвених и природних наука;

3. издаје Летопис Матице српске, научне зборнике и часописе, књиге и друге публикације из области књижевности, науке и уметности;

4. приређује и издаје капитална дела из области књижевности, науке и уметности;

5. обрађује, чува и штити архивску грађу насталу у своме раду и у раду установа и предузећа које је основала, као и архивску грађу која јој је поверена и коју је стекла од физичких и грађанскоправних лица;

6. сакупља, обрађује, штити и популарише културна добра;

7. подстиче и популарише књижевно, научно и уметничко стваралаштво;

8. додељује награде и признања;

9. сарађује са академијама наука и уметности, универзитетима, научним установама, установама у области културе и образовања и другим организацијама, удружењима, друштвима и појединцима у земљи и иностранству;

10. остварује права и испуњава обавезе оснивача, власника или деоничара у установама и предузећима које је основала или чије деонице поседује;

11. обавља и друге послове који су у складу са њеним циљевима и произилазе из овог Статута.

(Из Статута Матице српске)

YU ISSN 0350-042 | UDK 061.229(497.113)(06)

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

П

II 2968/1996

010156534,33

COBISS